

Folyóirat erdélyieknek, magyaroknak, szerte a világon

SORSUNKÉRT

„Nem mindig lehet megtenni, amit kell, de mindig meg kell tenni, amit lehet!”

Bethlen Gábor

1. szám

2021. március

negyedéves lap

Sorsunkat nem csak a megváltoztathatatlan múlt határozza meg, de jelenünk és jövőnk is, melyért dolgoznunk kell.

A tartalomból:

Hazám ifjúsága... márciusi köszöntő	2-3
Búcsú és érkezés (avagy halál és feltámadás)	4-5
Jelentkeznek a Sorsunk felelős kiadói	7
Szász I. Tas sorsvállalása	8
Szász I. Tas naplója	10
A székely szabadság napjára 2017–2021.	12
Bethlen Gábor és Marosvásárhely	18
Könyvismertető	
Tőkés László - Zalatnay István előszavával	24
Pordány László - Dancs Rózsa előszavával	28
Szabó István: Az Isten háta mögül	31
Levél a Demokratának	34
Dr. Nagy Lajos: In memoriam Farkas Árpád	36
Irodalom: Dancs Rózsa, és testvérképünk, a Kalejdoszkóp	48
Mese és nem mese: Bethlen grófnő szőlő Árokljából	52-53
Gyárfás András tárcái	54

Pilinszky János **Te győzz le** (részlet)

...A foszladó világ felett
te változó és mégis egy,
szelíd, örök vigasz vagy;
elomlik minden kívüled,

mit lágy erőszakod kivet,
elomlik és kihamvad.
De élsz te, s égve hirdetik
hatalmad csillagképeid,

ez ősi, néma ábrák:
akár az első angyalok,
belőled jöttem és vagyok,
ragadj magadba, járj át!...

„Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága?”

(Babits Mihály)

Maroknyi fiatalember, kik már évek óta forgatják a polgári forradalmak történetét – a legidősebb is közülük csak néhány évvel múlt harminc – megrésze-gültek a szabadság ígézetétől: „Oh szabadság, hadd nézzünk szemedbe!”. Mindenki másnál jobban éreztek és látták a nagy történelmi életszínjátékot, melynek szerepeire készültek.

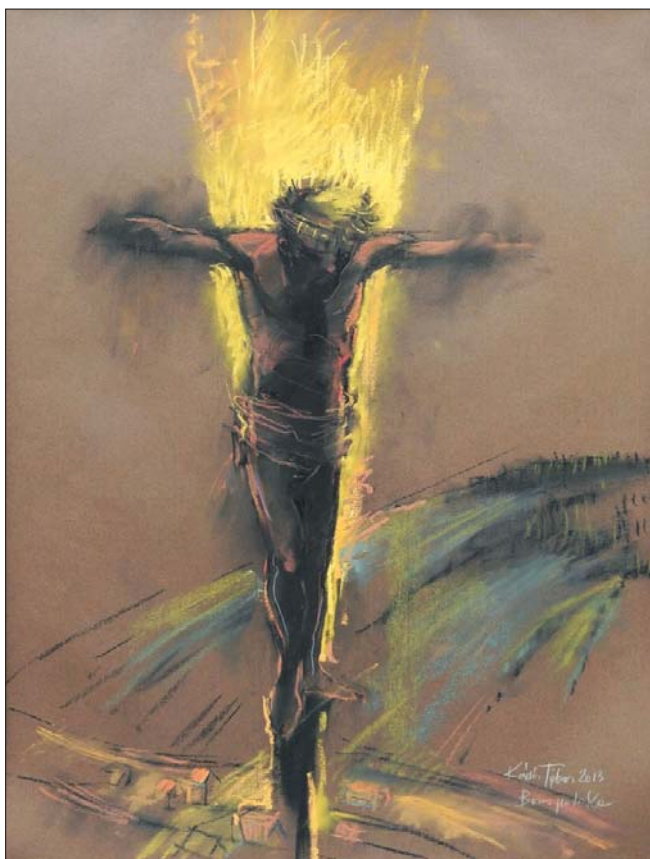
A Pilvaxban azon a márciusi éjjelen ott volt Jókai lobogó fiatalságával, szelíd, de meggyőző hangjával, Petőfi barátja, és Dohány utcai lakásában albérlőtár-sa. Ide, ebbe a lakásba mennek el reggel a történelmi éjszaka után, és itt alakítja ki Jókai Bulyovszki Gyulával a Tizenkét pont végleges szövegét. Honnan sejthetné ez a fiatalember, akkor még Jókay Móric, hogy az előtte álló nap nem csak a nemzet számára sorsforduló, de a maga számára is, azon az estén megismeri személyesen a nagy színésznőt, Laborfalvi Rózát, aki a Nemzetiben Gertrudist alakítja a Bánk bánban, akit még az őszön feleségül vesz barátja, Petőfi nagy bosszúságára. Honnan is tudhatná ekkor még, csak bizonyára reméli, hogy nagy író lesz, ő lesz „a nemzet nagy mesemondója”, de elébb még bujdosnia kell egy kicsit Tardonán, hogy később megír-hassa a szabadságharc nagy regényeit.

És ott van a Petőfi lakásában a sziporkázóan szelle-mes társalgó, a népszerű és tehetséges szónok, a nők bálványa, Vasvári Pál, belebeleszól Jókai fogalmazvá-nyába, a petícióból kiált-ványt szerkesztve. Természe-tesen nem sejtheti a hon-védhadsereg későbbi tisztje, hogy fiatal élete rövidesen véget ér, tragikusan és brutálisan, kegyetlen barbár-sággal végeznek majd vele a következő év nyarán az erdélyi móc vidéken a magyarok ellen fellázított román parasztok, hogy ott fog temetetlenül heverni az erdőben kétszáz legyilkolt társával együtt még heteken át, s emlékét még az ezred-fordulón sem kívánatos fel-

idézni azon a tájon, mert a tiszteletére emelt kopjafa is a többségiek érzékenységét sérti a körösfői temp-lomkertben. Most a szabadság bűvöletében él s lobog a többiekkel együtt Petőfiék szobájában.

De napközben ott volt a Pilvaxban a nagyon fiatal Vajda János is, bálványát, Petőfit figyelve a sorsdön-tő órákban. A jövőbe ő sem látott, nem láthatta meg-gyötört önmagát a délvidéki csatákban, a szerbek által halálra kínzott honvédtársait temetve; nem lát-hatta kusza sorokban megírt naplóját, nem találva szavakat az átélt borzalmakra, s nem tudhatja, hogy mindezért oly igen erősen eljegyzí magát a szabad-sággal, hogy hajlíthatatlan gerincességéért az utókor is elfordul tőle. Ő lesz öreg korára a nemzet nagy magányosa, aki nem alkuszik, ha 48-ról van szó: „Ha majd kiásnak a hamuözönből/ Álmélkodó késő évez-redek,/ találnak ott, s majd rám ismernek erről,/ egy felemelt főt s egy üres kezeti!” Nem tudhatja még azt sem, hogy a század vége fele valahol a Szilágyságban megszületik egy költő, aki éppen ezért a hűségéért mindenki fölé emeli majd őt, és költő-utódjának vallja magát.

A Dohány utcai lakásban fel-alá jár társai között a fiatal házigazda, fáradt, kialvatlan, de valami hihe-tetlen energiával készül a délelőttre várva, hogy Jókaiék elkészüljenek a végleges szöveggel. Ő már 13-án írt valamit, egy verset, melynek nagy sze-repe lesz ezen a napon. Fel is olvasta csillogó szemmel hallgató Júliá-jának még akkor melegé-ben a Nemzeti dalt. Ezt a verset is kinyomtatják ha-marosan ezen a délelőttön a Tizenkét ponttal együtt, a kéziratra ráírja az ifjú költő: „E költemény buzdí-totta március 15-én a pesti ifjúságot. Elszavaltam elő-ször az ifjak kávéházában, aztán az orvosi egyetem-ben, azután a szeminárium terén (Most Március 15. tér), végre a nyomda előtt,

melyet erőszakosan elfoglaltunk, a Hatvany utcában (Most Szabad sajtó utca). A szabaddá tett sajtó alól ez a költemény került ki először." A költő által felsorolt helyszínek közül hiányzik a közvéleményben a máig leginkább élő, a Múzeumkert. A Múzeumkertben a Nemzeti dal szavaló Petőfi legendája már 1848 áprilisában kialakult a Pesti Divatlap szerkesztőjének, Vachot Imrének a jóvoltából. Még aznap délelőtt a Nemzeti dal kinyomtatott példányára Petőfi a következőket írja: „Az 1848 március 15-én kivívott sajtószabadság után legeslegelőször nyomtatott példány, s így a magyar szabadság első lélegzete. Petőfi Sándor.”

Fiatalköltő, te, sejtetted-e ott, akkor, azon a lázas történelmi napon, hogy e versedet oly sokan fogják majd elmondani? Például egy égő tekintetű öregember szavalja majd egy vészterhes, tragikus márciusi éjszakán 1990-ben örtüzek mellett virrasztó társainak a marosvásárhelyi főtéren, ott, hol szülőföldjükön akarták hontalanná alázni a város magyar lakóit, hol az éjszakában a főtéri házak tompán visszhangozzák versed refrénjét: „A magyarok istenére esküszünk...” Tudtad-e akkor, milyen is ez a város, hol nemsokára életed utolsó előtti éjszakáját töltöd 1849. július 29-én, s ahonnan utolsó sorodat írod majd imádott Júliádnak, bízva a viszontlátásban? Hogy érintett volna a híre annak, hogy e városban csak félreeső helyen, amerre még turista se sétál, lehet majd neked az ezredforduló utolsó éveiben szobrot állítani? Ellenben annak, akinek parancsára ezreket gyilkolnak le, magyarokat, köztük barátodat, Vasvárit, a főtér legszebb helyén szobra díszelgethet. Jó, hogy mindezt nem tudhatod.

Azt, hogy milyen közel van ide Segesvár, tudtad-e? Zizeg ott már a napégette kukoricás, melyben rohanni fogsz az életedért a héjjasfalvi akácliget felé: „Ha már halni kell: hát szemből, Halál! Az örökéletre valót így keresi meg – a halott.” (Szilágyi Domokos) az ismeretlen tömegsír, vagy soha nem látott, távoli Barguzin felé (Ámbár Kányádi Sándor szerint a Székelyföld minden falujában van Petőfi sír, meglehet csak a székelyek szívében), mindegy. A halhatatlanság felé futsz. „Mitosszal zörrenő kukoricásból/ Egyetlen halál lángja lángol/ Huszonhat égő esztendő fénye” Megérezted akkor, hogy minden elveszett? Hogy nem „ünnepélyes lassú gyászzené” vár a magyarságra, hanem kivándorlás, a halál, börtön előli menekülés, később idegen állampolgárság saját szülőföldjén, internálás, gulág, katorga, 301-es parcella? Majd megírod még a **Szörnyű idő**, utolsó versed kétségbeesett sorait, „egy örült, rémülésteli, zavart ész meséjét”, de a valóság mindennél súlyosabb lesz, és végigkíséri a következő századot is.

Pedig azon az esős márciusi napon minden másképp indult. Indultak a fiatalok a nyomdába, Petőfi lelkében **Az országgyűléshez** című versének sorai zsongtak „Hiába minden szép és jó/ beszéd/ Ha nem fogjátok meg az / elejét/ Ha a kezdetnél el nem kezdtétek/ Sajtószabadságot szerezteket!”

Néhány hét múlva Szemere Bertalan is leszögezi: „A sajtó valóságos hatalom, valóságos fegyver. Értelmes, becsületos, lelkiismeretes ember kezében áldást hozó, és könnyelmű ember kezében átok, mint a tűz.”

Milyen lángoló volt az a 48-as nyár! A kormány erélyesen látott munkához, választásokat tartottak, s ettől kezdve a kormány a szabadon választott képviselőháznak tartozott felelősséggel. Határtalan bizakodással teltek a napok, Petőfi **A nemzetgyűléshez** című versének gondolatai máig hatók: „Bármily erővel, bármily áldozattal/ Bár mind egy szálig elvesztek belé/ Hazát kell nektek is teremteni/ Egy új hazát, mely szebb a réginel/ és tartósabb is, kell alkotnotok.”

Fiatalköltő, bíztál-e abban hogy egyszer csak, majd később, egy másik században porondon terem egy új nemzedék, mely ismét alakítója lesz a történelemnek? De előtte eljönnek majd új sorscsapások, körbeszabdalt megrablott országban élnek milliók, a tieid, melynek ifjúságát egy majdani költőutódja e szavakkal biztatja: „Kelj, magyar ifjúság, légy te virág magad!/ Nem drótos fűzérbe görbítve- légy szabad virág, szabad földön/ Hogy árván maradt, megrablott birtokán/ Mondhassa a magyar: Kicsi az én szobám, kicsi de nem börtön!”

És eljön majd az idő, amit te nem sejtessz még, mikor társaiddal behatolsz a Landerer Nyomdába, kezdedben a Nemzeti dal kéziratával, eljön az idő, mikor egy októberi napon fiatal, lobogó hajú színész szavalja a te szobrod előtt a Talpra, magyar-t, a tömeg zúg, harsogja a fogadalmat: „**Esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!**” És akkor megtörténik majd a csoda, az, hogy március összeölelkezik októberrel. A te 48-as csillagod mellett felragyog 56 csillaga is.

Elprédáltuk-e mi ezt a márciust és októbert? Elvesztettük-e lehetőségeinket? Megőriztük-e szívünkben a zizegő kukoricásban életéért, értünk szaladó költőt, aki „még visszanez. Szalad. Liheg. Van út – kút nincsen – s azt gondolja magában: „Ha már halni kell: Hát szemből, halál!” (Szilágyi Domokos) Megértettük-e, hogy az ő szabadsága a mi mindenkori szabadságunk is, mindnyájunké? Tudjuk-e, hogy minden nemzet történelmének vannak magaslati pontjai, s hogy ezeken a pontokon válik nyilvánvalóvá, hogy a nemzet nem egyszerűen egy ország vagy egy nyelv, szűkebb vagy tágabb határai közé zárt embersokaság, hanem történelmi és kulturális közösség. (Pomogáts Béla szerint). A nemzet létében ilyen magaslati pont lehetett Szent István megkoronázása, a nándorfehérvári diadal, Rákóczi zászlajának kibontása, 1848. március 15. és 1956. október 23. mikor: „Meghasadt az égbolt/ Egy nép azt mondta: Elég volt/ Egy nép kiáltott, aztán csend lett.” (Márai Sándor)

Búcsúzzunk a fiatal költőtől és társaitól Babits szavaival: „Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága/ Légy virág, légy vigasz!/ Legyen lelked szabad, legyen hangod igaz!”

Serdült Benke Éva, Paks

Az alábbi búcsúszöveget valamikor 2020 októberében fogalmaztam meg, és az Átalvető decemberi számában terveztem közreadni. Abban az utolsó lapszámban, melyet – akkor még azt hittem – én szerkesztek. Aztán tudtomra adatott, hogy nem, már ennek sem én leszek/vagyok a főszerkesztője. A lapszám anyagának zöme még az író társak által nekem megküldött és általam gondozott anyagokból állt össze, „cégjelzése” mégis más lett.

Számos ok kényszerített arra, hogy lemondjak a búcsúzásról abban a hibrid-lapszámban. Miközben lassan nyiladozott, majd szárnyat bontott egy új lehetőség, egy formájában teljesen más, szellemiségében változatlan online-fórum. Alulírott tehát búcsúzik régi énjétől, majd zavartan próbálkozik fénix-madárként megszólalni régi/új testi-szellemi valójában.

Álljon itt előbb az eredeti búcsú, változatlan tartalommal, némileg átfésült formában. Majd aztán szóljon az a másik, az új...

BÚCSÚ

Kedves és szeretett olvasóink!

Jelen lapszámunk, a 116. sorszámú az utolsó, melyet az impresszumban jelzett szerkesztői gárda jegyez. Nem könnyű érzelmentesen búcsúzni Önöktől. A tények viszont szárazak, márpedig tény: 27 éves főszerkesztői minőségem, ezzel az Átalvető 29 éves eddigi léte végét ért. Egy más, kiválóan tudott személy által szerkesztett lap veszi kezdetét 2021 márciusától, szintén Átalvető címmel - hiszen az a lap tulajdonosainak, az EKOSZ-nak és az EMTE-nek sajátja. Jelen sorok írásakor még nem tudhatom, a lap szerzői közül ki fog búcsúzni, ki marad Önökkel.

Tisztában voltam vele, hogy egyszer pont kerül életem e meghatározó szakaszára. Teljesen másképpen képzeltem a befejezést, de a végeredmény szempontjából ez mellékes tényező.

Önök előtt talán felesleges hangoztatnom, milyen gondolati és érzelmi motiváció-csokor vezetett az évek során a munkánkban, a lap valamennyi munkatársát, szerkesztőtársaimat, szerzőinket, minden ellenszolgáltatás nélkül (nem igazán divat a mai világban). Mégis elmondom, leírom: Erdélyből történt (többnyire kényszerű) távozásunkkal leróhatatlan adósságot halmoztunk fel, ennek törlesztésére egy élet munkája sem elég. Miként ezt egy közeli barátom végső búcsúztatójában elmondtam: bocsánatot kérünk az odahagyott haza földjétől, melyben helyünk lenne, hogy kiszakítottuk magunkat belőle. Vigasztal a tudat, hogy szá-

munkra a kettő egy, és ennek megfelelően igyekeztünk mindkettőt szolgálni, szervezeteinkkel, és azok lapjával is. Nem kis dolog, hogy a sors megadta hozzá a lehetőséget, a magam részéről hálás vagyok érte. És nem kis dolog évtizedeken át érezni az olvasók szeretetét, bizalmát, a befogadás és együttrezdülés megannyi jelét. Ennek egyik, távolról sem mellékes és jelentéktelen bizonyítéka a támogatások elképesztő mennyisége. Soha nem tudjuk eléggé megköszönni! Talán egyik leginkább belém vésődött apró emlék: a Szeltersz völgyében, a Hargita lábánál a (volt) hétvégi házikókhöz

közeli méztermelő, olvasóink, a búcsúzás előtti estén bekopogott hozzánk, és remegő kézzel, könnyes szemekkel adta át az ajándék üveg mézet.

Orvosként botcsinálta „főszerkesztőnek” tekintetem magam, végig az évtizedeken, a mai napig. Azt mondják, szépen tanultam, fejlődtem. Viszont, ami biztos: kiváló munkatársaim – nevük ott áll az évtizedek során közölt anyagok elején-végén, nem akármilyen értéket tettek le az Önök asztalára. Legnagyobb teljesítményemnek azt érzem, hogy ilyen értékeket sikerült sorra „magamhoz csábítani”. Nem tudok nekik elég hálás lenni. Sorolhatnám drága barátaim nevét, de hiszen ismeri őket minden olvasóink, nevük végig ott állt írásaik élén/végén. Azért valakit mégis külön meg kell említenem: Spaller Árpád saját indíttatásból, kiváló szakemberként állította össze a lap repertóriumát és a szerzők névjegyzékét, sajtótörténeti dokumentumot hozva létre.

Ideje befejezni a búcsúzkodást. Azért azt az üvegnyi mézet nagyon köszönöm!

Szekszárd, 2020 októberében
Kövesdy Pál

Jelen számunkat Kádár Tibor Veszprémben élő festőművész munkáival díszítettük. Kádár Tibor 1946-ban született Kolozsváron. 1971-ben végezte el a kolozsvári Képzőművészeti Főiskola festészeti szakát. 1974–1986 között a kolozsvári Képzőművészeti Gimnázium tanára. 1988-ban Magyarországra települ, a Veszprém Megyei Múzeum művészettörténésze lesz, majd független alkotó. 2005-től a herendi Fischer Mór Szakmunkásképző Intézet igazgatója. Számos művészeti díj birtokosa.

Köszönjük a művésznek, hogy alkotásaival megtisztelte lapunkat.

Reinkarnáció

Magyarázat a 60. oldalon!!

Szerkesztői közlemény

Az Átalvető 2021. márciusi számának élén támadó, lejárató írás jelent meg a lap volt főszerkesztője ellen. Induló lapszámunkban méltatlannak tartjuk erre reagálni. A választ web-lapunkon tettük közzé.

A nyomtatott Sorsunkért bemutatkozása után álljon itt a tényleges indulás, a Sorsunk web-lap bejelentkezése

SORSUNKÉRT

100 éves sorsunk. A rendkívüli évben minden gondolatunk, mondanivalónk valahol ennek jegyében született. Nem tudhattuk, hogy a régít, kedves gyermekünket – az Átalvetőt – elragadják. Az életben minden mulandó, az elválás is elkerülhetetlen, de méltatlan az, ha nem természetesen következik be. Fel is út, le is út.

Az elsőt választottuk. Felfele tekintve, a szülők az igazságost, Salamon királyt ugyan hiába keresik, de ott áll Bethlen Gábor bronzalakja. Csoda, hogy megszületett, hogy ott áll, ott, ahol Isten és ember nevében a helye van. Köszönjük, Marosvásárhely! Mi pedig igazodunk szavaihoz:

Nem mindig lehet megtenni, amit kell, de mindig meg kell tenni, amit lehet!"

És a 21. században már jól benne lábálva mi egyebet lehet tenni, mint felszállni a felhőbe, az internetesbe. Szörnyű az ár, oda kell hagyni a kézzel foghatót, az oly drágát, és mindazokat, kiknek csak ez a létező, de az ítélet végleges. Elvétezt. Akkor hát meg kell tenni, amit lehet! Ez lett a sorsunk, hát akkor legyen egy új SORSUNK! (Egy zárójel erejéig szükséges megjegyeznünk, hogy Sorsunk címmel 1941–48 között már létezett egy irodalmi-közéleti folyóirat Pécsett.)

A forma tehát változik, de változatlan a gondolati-lelki tartalom: az odahagyott erdélyi magyar nemzetközösség irányába a törődés, féltés üzenetét közvetíteni, a magyarságtudatot, a magyar gyökereket fenntartani, erősíteni, kiegyensúlyozottan, józanul, de elkötelezetten és határozottan, megalkuvás nélkül. (Utóbbi megjegyzés pedig érvényes lett most magára az elválásra is.) És miként a 29 év során: tenni mindezt az egységes magyarság eszményének, valamint nemzeti, keresztény kultúránk éltetésének jegyében. Ami napjaink világrengető, pusztulással fenyegető eseményeinek, folyamatainak sötét árnyékában hovatovább piciny, pislákoló fénypontként mégis

valamiképpen fontossá válik. Az ilyen apró, pislá fények tömege lehet csak képes elúzni a sötétséget...

Utóbbi néhány sor tehát nem friss keletű. Az Átalvető hitvallásaként születtek, lélekből a lelkekhez, de nagyon is a fizikai valóság talajából fakadóan. Súlyuk az évek alatt hihetetlen mértékűvé, a veszély egész környező világunkat, keresztény kultúránkat, immár fizikai valónkat is elnyelni kész rémséggé növekedett. Közben úgy alakult, hogy piciny, magyarnak maradó nemzetünk vált e veszélyeztetett világ távolról sem a legerősebb, de talán legelszántabb őrzőjévé. Így aztán minden szó, mely e nemzetért elhangzik, világméretű jelentőségűvé válik, cseppjeként egy remélt óceánnak. Pislá fényként igyekeztünk világítani az Átalvetővel, onnan kiszorítva próbálkozunk továbbra is ezt tenni, az új lehetőségek révén pedig távolabbra is eljutunk.

Tesszük mindezt mindig csak Önökre gondolván, remélt, tisztelt és szeretett befogadók. Közös SORSUNK jegyében.

Szekszárd, 2020. december 16.

Csizmadia Attila: Wass Albert oszlop

IMPRESSZUM

**Magyarázat
a 60. oldalon**

Sorsvállalás

„Nagy időkhöz nagy nemzedék kell”, mondta a „Magyarok Püspöke”, Márton Áron, és ez a szikár figyelmeztetés Istennek hála ma már egyre ismeretebb.

Ama „Nagy idő” elérkezett! De van-e „Nagy nemzedék”?

Ha a nagy idők társadalmi-politikai-gazdasági tektonikus erőinek világot rengető erőfeszítéseit látjuk s köröttünk – mint a boszorkányok kopár hegyén – gyülekezik az éjféle óra ütéseire váró gonoszok hada, ott horgad a hatalmas kérdőjel, van-e hozzá méltó nagy nemzedék?

A nagy idők nagy gonoszai a maguk gonoszságában, valóban nagyok. Az ezt kiszolgáló és hasznát leső sokaság annál inkább sugározza a kicsinytől is kicsinyebb képet magáról.

Ki lehet hát a „Nagy nemzedék”?

A válasz kényes, veszedelmes, támadható, akár ki is nevezhető. Mert hiába keressük, bármerre is nézünk. Magunknak kell eme nehéz felelősséget vállunkra venni. Soha nem volt fontosabb Széchenyi felszólítása: „Merjünk nagyok lenni”, soha nem volt időszzerűbb Teleki Pál ezt a hogyannal is kiegészítő üzenete: „Merjünk magyarok lenni”.

Erdély a Trianon utáni saját nagy idejét megélve kibontakozott lelkiismereti tusája a maga három rövid mondatával napjainkra is magában foglalja a kérdést és a választ, sőt az irányt.

Makkai Sándor így indít: „Nem lehet”, Reményik Sándor folytatja, s szól: „Lehet, mert kell”, majd Albrecht Dezső előre mutatva tanácsol: „Ahogy lehet”.

Ők nagy időt éltek meg és nagy nemzedékké nőttek fel a legnagyobb mélységekből. A nemzettudatot ápoló erdélyi gondolat a mai napig belőlük táplálkozik.

Nem! Nem önhittség ennek vállalása, nem is esztelenség, hanem egyedüli kiút!

Az összmagyar értelmiség nemzetben, nemzetként megmaradásban gondolkodó részének fel kell vennie a keresztet. Lábunk alatt sok-sok nemzedék nagyjainak csonthalmaival magunkénak tudhatjuk a sziklánál is szilárdabb alapot. Nem homokra építkezünk.

Nos, ennek a SORSVÁLLALÁSNAK a napjaiban kellett döntenie sokunknak és sok mindenről.

Esetünkben e lapnak az elindulását is bölcs megfontoltsággal, mindent elrontani képes indulatoktól mentesen kellett átgondolni.

A sikerhez nélkülözhetetlen nemzettudat alapeleme az áldozatvállalás, a személyes érdek, sérelem, gond, aggodalom mellőzése. De része az egészséges veszélyérzet is!

Ma ezzel kell hozzáadnunk a nagy egészhez azt a saját részt, amely most nem válhat sekélyes gondola-

tok, netán a harag vagy bosszú eszközévé. Mindenki tegye a maga dolgát ott, ahol úgy érzi, hogy a leghasznosabb. Ha úgy gondolja a kisközösségek erősítésével, ha meg úgy, hogy sorsunk nagyobb kihívásaihoz akar erőt sugallani, akkor járja ezt a nehezebb utat.

Egyre gyakrabban hangzik el a figyelmeztetés 2022 előrelátható veszedelméről. Gondolkodni, információt feldolgozni képes elme számára ennek realitása világos.

Nagyon okos emberek értekeznek arról is, hogy ilyen a világ sora. Jó és rossz, építő és romboló, a gond által építkezésre nevelt és a gondtalanság lazaságában vígan (netán megszállottan) romboló rövidebb-hosszabb korszakok vagy nemzedékek követik egymást. Most tehát egy új periódus következik, amelyben a rombolás kerül előtérbe. Sebaj, aztán „még jöni fog egy jobb kor”, és ismét az építőké lesz a jövő. Dolgozhatnak is majd rogyásig, lesz mit építeniük a rombolás után.

Törvényszerűnek kell ennek lennie? Szabálynak

Szász I. Tas

MÁRCIUSI REMÉNY

A hó még felszikkasztott napfénytől suhintva,
a tél legszebb orcáját mutogatta,
de első hóvirágok híreiben
már ott motozott bennünk a március.

Vártunk, reméltünk,
s a fiókokban megnéztük
apánk s nagyapánk kokárdáját.
És teltek, csak teltek márciusok,
kivártuk, megéltük,
jött harcos átmenet,
a hídon úgy véltük
átmehet ismét a magyar.

De gumibotok álltak díszőrséget, suhintva,
megmutatván a kor igazi arcát,
míg egy nemzet, csendben remélve,
vívta harcát.

Majd ébredt az idő, csikordult kerék,
úgy hittük eltűnnek álcákból herék,
és kokárdáink fölött felemeltük fejünket.
Észre sem vettük, a kerék még csak mozdult,
s a here ravaszul felénk fordult,
kokárdát öltött legszebb álcának,
hogy utóbb harcosan,
nevezze bárcának, és sárbatiporja.
De most talán már végleg
Rájöttünk, hogy méreg
mit falánkknak hitt asztalunkra ígér.
És csendben, szépen,
nem hevesen, de erősen,
fejünkbe száll a vér!

tekinthető-e és bele kell nyugodnunk abba, hogy a generációk által felhalmozott eredmények, anyagiak és szellemi vagy lelki természetűek egyaránt, megsemmisülhetnek, s aztán majd... és tovább is így felváltva, egy történelmi hullámvasút mintájára? Van-e módja az embernek ezt az örökös ismétlődő görbét kiegyenesíteni és a rombolás negatív hullámát kiküszöbölve egyenletesen emelkedő folyamattá módosítani?

Vagy igen, vagy nem. De ha félretesszük a világperspektívák feszegetésének kényszerű gondolatát és csak magunkra koncentrálunk, megállapíthatjuk, hogy akár így van, akár nem, ez egy olyan pillanat, amikor 1100 éves történetünk folyamán először kísért a biztos eltűnés réme. És ennek egészen pontos és jól előrelátható menete (sőt egyre gyakrabban nyilvánosságra kerülő terve) cáfolhatatlan. Ami pedig a legrosszabb, ha ez bekövetkezik, akkor visszafordíthatatlan lehet. Nincs visszatérés a kiindulási ponthoz. Utána csak valami egészen más következhet, építő és romboló számára egyaránt rossz.

2022 tehát erről fog szólni!

Akarva-akaratlanul, de az esélyeket folyton figyeljük. Közvéleménykutatások történnek, amelyek lehetnek pontosak, vagy hátsó szándékoktól vezéreltek, de hatással vannak ránk, és természetesen minden választópolgárra. Arra a választópolgárra, aki tapasztalat szerint, az oktatás céltudatos vagy spontán eredménytelensége nyomán, egészen elképesztő tájékozatlanságról – nevezzük nevén: tudatlanságról – tesz tanúbizonyságot. Ha a korcsoportokat összevetjük, a romlás menete jól észlelhető, és az egyre fiatalabb generációknál lefelé haladva vizsgálódván, olykor megdöbbenő méreteket ölt.

Olyan új választók dönthetik majd el előző száz nemzedék vérrel és verítékkal létrehozott, hatalmas értékeket felhalmozva felépített országának, s benne nemzetének sorsát, akiknek fogalmuk sincsen arról, hogy mit cselekednek.

Azok a rontó erők viszont, amelyek a hagyományos világot romboló külső szándékok transzmissziós szíját képezik befelé, tudják, hogy mit tesznek. Ők éppen ezekre a tömegekre alapoznak. Ráadásul a választóknak – mint valamennyiünknek – vannak gyengéi, negatívumai, rossz oldalai, gyarlóságai. Nos, a rombolás módszere a tudatlanság és félreinformáltság mellett éppen eme tulajdonságoknak a kihasználására épít.

Ezek ellen pedig ott áll egy világosan látó, áldozatra kész, de önmagát éppen ezért korlátozni képes és akaró véderő. Csakhogy annak minden hátrányával: az erkölcsi korlátok betartásával, az áldozatvállalással, toleranciával, becsülettel. A könnyebbik utat járó pusztítók felé tehát több mint lejtős a versenypálya. És

mégis-mégis meg kell próbálni felnőni a feladathoz! Azt sem felejtve, hogy a magyar gondot magyar módon kell megoldani. Mert magyarok vagyunk és azok is szeretnénk maradni!

Méreteitől és okaitól vagy igazságától függetlenül adva van a két részre szakadt magyar társadalom. A nemzeti konzervatív oldal és az internacionalista, a szuverenista és föderalista, vagy tévesen jobb és bal. Maradék országunk azonban csak egy van.

Ha az internacionalisták teszik magukévá, annak minden most itt nem taglalandó borzalmától eltekintve, belátható történelmi idő alatt beleolvadunk a nagy kohóba. Eltűnünk!

Ha a nemzeti oldal akarata érvényesül, akkor megmarad Magyarország, s benne egyforma jogokkal élheti életét az, aki magyarnak akart maradni és az is, aki világpolgárként érzi jól magát. Utóbbit ebben itt senki nem fogja befolyásolni. Hacsak annak a világnak a rohamos változása nem tereli vissza érte is szenvedett közös őseink eredeti pályájára.

Itt tartunk most, alig több mint egy évvel a korszak pozsonyi csatája előtt. Akkor, 907-ben eldőlt, hogy minden túlerő és látszat ellenére van jövőnk, megmaradunk.

2022 ismét cselekvő válasz elé állít.

De érti-e ezt a nemzet legalább fele?

Tudják-e, hogy itt valóban a lenni, vagy nem lenni a kérdés?

Sajnos, a demokrácia, amelynél jobbat még nem találtak ki, ilyen törékeny, ilyen furcsaságokat tartogat számunkra. Életveszélyes furcsaságokat.

Miközben egy előre megásott sír körül emelt fővel jövőnk-megyünk, vegyük észre, hogy kiéhezett fenevadak és jól elhelyezett banánhéjak közt lépegetünk.

Íme, miért szükséges most felvállalni a SORSUNKAT!

Leányfalu, 2021. február 12.

Szász István Tas

„és meg kell látnod Erdélyt –
- egy késő délután –
s a szürkület után!
mély erdőt, mely növeszti
a roppant kopjafát.

És meg kell látnod Erdélyt.
Hol Istvánunk óta
több őrtüzet látott,
mint békés, napvilágot
a vén Európa....”

Bágyi Bence Jakab: Fiamnak

Erdélyi
pillanatok

Szász I. Tas naplójából

Fele-fele, de ki a nyerő?

Érdekes lehet elgondolkodni azon, mi okozza a világ megannyi országában a választói szimpátia fele-fele arányhoz közeli mutatóit.

Ha okát nem is ismerem, annál inkább azt, amit okoz. Ugyanis a győzelem így apróságokon múlhat. Váratlan történések, jobb kampánymódszerek, véletlenek, netán csalások nyomán kerül egy-egy ország fele kisebbségbe.

Most, amikor csak az elvakultak nem látják, milyen veszély vár ránk, hatalmasra nőnek a kérdőjelek. Hatalmasra, mert e kérdőjelek mögött sorakozó választók, és főleg az őket hajlandóságukban befolyásolni képes erők nemzetek, kontinensek, sőt a világ sorsát dönthetik el.

De maradjunk szűkebb pátriánknál.

Kizárt, hogy a „másik oldal”, amelyet egyelőre balliberális néven tartanak számon, ne lássa a kockázatot, amivel játszik. Bár vitáimban ezzel kisebbségben szoktam maradni, mert győz a butaság okozta felelősségüket csökkentő vélemény. Ennek ellenére nem akarok hinni ekkora vakságban, az emberi butaság ellenében inkább hajlok az annál is nagyobb emberi gonoszságra. Arra, amely látja és tudja mit, tesz, mégis árulja a hazát és a nemzetet.

Világos, tagadhatatlan, indokolható és mégis nehezen lehet elmagyarázni egy fél országnak! Vajon hányan vannak, akik értetlenek, s hányan, akiket nem is érdekel. Vagyis, akik valódi és tudatos hazátlanak. Ők a profi bozgorok? Nem hazájukat veszítették, hanem arról nem egyszer büszkén lemondók! Akik magukat világpolgárnak tartják. Na nem annak a különcnek, aki közben akár hazáját szerető, arra büszke is lehet, aki csak valamilyen öntörvényű, helyét kereső akárki. Esetükben sokkal többről van szó.

De kik a háttérben levő a hangadók, a profi „átnevelők”, akik a gyűlölet módszerével operálnak? És mi vezeti őket? A nagy terveket nagyon hosszú távon támogató erők előretolt mesteredzői ők? Az Alinski-féle, gátlástalanságra, zűrzavarkeltésre, hazugságra alapozó félrevezetők csupán?

Van, akit nem kell félrevezetni, aki maga magát helyezi az addigi énjétől idegen pályára, csupán azért, mert sérelem érte. A sértett emberek jelentik az igazság erejében bízó erők számára az egyik legnagyobb veszélyt. A sajátjaik kebeléből kiszakadt, mindenre elszánt, büszkeségükben, hiúságukban, érdekeikben sértettek, akik természetesen eleve nem voltak odavalók, ahonnan balraátot csináltak. A bosszúvágy felülírja náluk még az önsorsrontás kockázatát is. És sorolhatnánk e színesedő „másik oldal” csoportjait. Hosszú sorokban „kigyóznak” ama térfélen.

2021 élet-halál harc lesz. Ezért mindent el kell követni, hogy kinyíljanak a szemek. Ha az országnak e másik fele nem ébred rá kellő számban, hogy önmaga ellen tesz, ha mesterségesen ébresztett ellenérzéseire hallgat és Orbán Viktor gyűlöletét mindenek fölé helyezi, saját jövőjét játssza el. És vele egy országét, egy nemzetét. Haza és nemzetárulásra vete-medik, miközben ő, a félrevezetett csak annyit észlel, hogy gyakorolja választói jogait. Arra sem figyel, hogy a szerinte rettenetes diktatúrában ezt szabadon teheti.

Meg akármit, amit csak akar!

Az ország józan felének a másik oldal érdekében is győznie kell. Kötelessége!

A fővárosi tragikomikus modell csak halvány e(é)lőképe annak, ami akkor következne, ha „ők” nyernének. **(2021. január 3.)**

Kontár gondolatok

Több sikeres választáson túl és a kétharmados győzelmek örömeiben is őrizzük meg emlékezőtehetségünket, és ne igazoljuk azt, amit rólunk, mint választókról mondanak, miszerint néhány hónap alatt – emberi léptéket tekintve – az aranyhal memóriájához hasonló feledésre vagyunk kódolva.

Minden választás előtt – és joggal – mondogattuk, hogy történelmi fontosságú és sorsdöntő. Igaz is volt, hiszen azt a tízesztendő csodát, amely az ország talpraállását jelentette, csak a polgári kormány vezetésével valósíthattuk meg.

Most következik a sorozatban negyedik megméretés, és ismét erről beszélünk. Ez okozhat akár közönyt, vagy indokolatlan és könnyelmű magabiztosságot is. Pedig ezúttal az a történelmi fontosság, vagyis a tét, nagyságrendekkel nagyobb az eddigieknél, mert gyakorlatilag az évezredes megmaradásunkat fenyegetheti. Fenyegetheti? Nem! Konkrétan fenyegeti! Pontosan erre készülnek. És ebben némely belőlünk valók segítik az ostromlókat, azok amúgy is világméretű túlerejét aljas módon fokozván.

Ilyenkor, a veszedelmet érzékelve, az álmatlan órán merengő, felkészültségét és képességeit meghaladó gondolatokkal is kacérkodik.

Miért kellene nekünk magyarként, Magyarországnaként megsemmisülnünk?

Jöttünk a keleti világból, és sikerült egyedülként túlélni abban az Európában, amely szintén jövevényekből született az azt megelőző idők folyamán. Mert mindenki jövevény volt itt, és hiába keresik egyesek az ilyen-olyan ősemlékben önmagukat, ez csak neveltség tárgya lehet. Megtette ezt már a román, s most éppen az ukrán próbálkozik vele.

Beilleszkedésünk egyedüli sikere a megmaradás volt.

Mert befogadni máig nem akartak, vagy nem voltak képesek. Mai szóval, egy bizonyos gyarmati, lenéző szemlélet mellett használtak ki és vérünk árán jutottak el büszke gazdagságuk mai szintjére.

Itt a gondolatmenetet új irányba kanyarítva megjegyzném, hogy talán éppen vesztükre.

Európa keresztény gyökereit sokat emlegetjük, s erről már vannak elfogadott képeink tekervényeink csodálatos tárházában. Az is közismert, hogy ez nem a templomba járó hívők Európáját jelenti, hanem egy kulturális közösséget. Olyan vélemény is van, hogy aki ezt a létformát elfogadja, igényli és éli, hagyományait ápolja, szokásait és szabályait betartja, az tulajdonképpen Istennek tetsző életet él. Vagyis a keresztény Európa oda-vissza egyet jelenthet.

És ez az a pont, ahol a ma észlelhető keresztényüldözés és az európai eszme, sőt az európai fehér ember – mint olyan – felszámolásáért folyó igyekezet egynek fogható fel. Egyetlen nagy terv közös fejezete.

De miért ez az igyekezet? S miért éppen az európai gondolatban nevelkedett háttérhatalom tűzte ki céljálul? Hiszen világhatalmi álmaik, isteni elhivatottságot utánzó önhitt terveik is ebből a kultúrkörből nőttek ki! És mit gondolnak a többi nagy kultúrák meghódíthatóságáról?

Miközben ez az európai – vagy nevezük immár atlanti kultúrának – maga alá gyűrte a világot, most éppen jólétének csúcán indul hanyatlásnak. Ama múltjában túrkáló lelkiismeret-furdalás ügyesen manipulálható, de nem valódi. Gyarmatosítás, rabszolgatartás? Hiszen ezt tette a világ legtöbb és legnagyobb erőt birtokló nemzete...

Apropó. Ha a rabszolgatartói lelkiismeret-furdalás miatt befogadásra jogosult migránsok elhelyezése terén nekünk kell szolidárisnak lennünk, akkor miért nem kerülhet szóba, hogy mi annak nem haszonélvezői, hanem elszorítottak voltunk. A most hódító iszlám fél évezreddel ezelőtt egy Angliához hasonló nagyságrendű ország és nemzet sorsát pecsételte meg, jórészt éppen tömegeink rabszíjon történő elhurcolásával is. És persze Európa meglehetősen közönyű mellett, olykor annak segítségét is élvezve.

Így kalandozik a kontár gondolat, és visszatérve a kiinduláshoz, kérdez: vajon miért ez a jólétben meghasonlott világ szüli a ma képtelenségeit? Miért ez próbál szembe menni a természet törvényeivel, a teremtés által pontosan kijelölt útról miért ez akar letérni? És vajon a gazdagodás útján Ázsia nagy társadalmait is eléri ez a betegség, vagy megmaradnak a természetet tisztelő filozófiáik védőbástyái mögött?

Képes lesz-e a pénzügyi világhatalom virtuális anyagi fölényével maga alá gyűrni az egész emberiséget? Nem hinném, sőt, hiszem, hogy nem. Mert felettünk az Isten!

És ennek a szellemiségnek apró kovászaként készülhetünk most 2022-re.

Higgyük el, hogy küldetésünk van!

Készüljünk hát nagy serénységgel, és kellő szerénységgel, az egyre sokasodó mesterséges kérdőjelek elmagyarázásával, mert sajnos egy fél ország, avagy az ország felkészületlenebb fele ott áll a mindenre képes hazugság célkeresztjében.

Földi viszonylatban egyetlen támaszunk lehet: a minél több honfitársunkban felébredő nemzettudat. Aki nem hinné ezt el, elég, ha csupán arra figyel, miért éppen e mentsvárunk rombolása folyik a legnagyobb igyekezettel. Támadóink ezáltal ujjal mutatnak legfőbb ellenfelükre, s egyben így leplezik le önmagukat.
(2021. január 13.)

Fától az erdőt

Nagy időkhöz nagy nemzedék kell. Ezt még a Trianon utáni talpra állás küzdelmei idején mondta Márton Áron, nagy püspökünk. Mert ugye ő a „magyarok püspöke” volt. A magyar csillagzatot figyelve büszkén mondhatjuk, hogy ugyancsak voltak nagyjaink, de képes volt-e felnevelni egy nagy nemzedéket a kádári gulyáskommunizmus és az ezt követő neoliborális korszak csalódása? Nem tudom. Tudatrombolásban ezek ketten versenyre kelhetnek egymással, s ebben meglepő módon tán az utóbbi a győztes, a maga félrevezető jelszavaival és önzést hirdető, megtevesztő vonzásával.

Hogy ez a magyarázata (vagy ez is), erről lehet vitázni, de a jelek szerint a nemzet jelentős csoportjai szenvednek ma látászavarban. Nem azt látják, ami van, nem azt tapasztalják, ami történik, nem attól félnek, amitől nyilvánvalóan kellene, hanem csak egyetlen szögből és egyetlen pápaszemen át ítélkeznek a magyar valóságról. És ez a látószög, a felkínált okuláré tudatosan állítja nemzettársainkat ama fa mögé, ahonnan az erdő nem látható.

Bárhol beszélünk erről a jelenségről, a végkövetkeztetés az, hogy ki kellene nyitni ama látószöveget, el kellene feledtetni azt a szemüveget, mert ez a látásmód öngyilkosságba kergeti Magyarországot.

És ez olyan mértékben igaz, mint történelmünk során még soha. Hiába bízunk megannyi csodás talpra állásunk biztató emlékében, hiába emlegetünk tatárt, törököt, Habsburgot és oroszot, ugyanis, ha most ez a megtévesztett tömeg elfogadja a neki hazug ármánnyal felkínált könnyű utat, akkor nem csupán a legnehezebb irányba lép, hanem a megsemmisülésbe rohan.

Ennyire önző és ekkora tömegű nem lehet egy nemzedék, hogy utódaira ne gondoljon. Ezért, ha saját remélt előnyeire vagy mesterségesen felgerjesztett „gyűlölet-igényére” hallgatva választ irányt, tudomásul kell vennie, hogy utódaiban nyeri el büntetését.

Már nem összeesküvés-elmélet az, hogy az úgynevezett föderalista, vagyis globalista, tehát neoliberális út Magyarország történetének végét jelenti. És nem is hosszú, hanem egy igen fájdalmas felismerésekkel kikövezett, de visszafordíthatatlan középtávon. Repülőgépünkéből a neoliberalizmus csábítóan kéklő mélységeibe ejtőernyő nélkül leugrani csak egyszer lehet!

A nemzetet szóban és immár tettekben is tagadó ellenzéki összefogás öngyilkosságra hív! Gyűlöletől elvakulva és rövid távú érdekek káprázatában maguk sem látják a fától az erdőt.

Ha mégis sikerül nekik, osztozni fognak sorsunkban.
(2021. január 15.)

A székely szabadság napjára – 2017.

(Utóközlés 2021)

*Előbb a hegyi kápolnáig,
 aztán a falu templomáig,
 kéttorony örök irányáig,
 hollóéveken által máig,
 néha Nagyenyed zárkájáig,
 Don-kanyarig, Szibériáig,
 s vissza az alvadtt városokba,
 meghagyott kicsi otthonokba,
 rongyszóttas-tiszta tájromokba,
 vissza a hajnal-vereckéken,
 tűzön-vízen keresztül épen,
 mert nem test szerint, csak egy képen,
 de makacsul, de mindenképpen,
 keresztülszületve egy házon,
 keresztülszármazva egy népen,
 Uram, nem a te táncod tépem,
 nem a gonosznak táncát lépem,
 hinni egyedül is hihettem,
 de ha már így lett – néped lettem...*

(Keresztalja)

Lászlóffy Aladár erdélyi költő sorai ezek, melyeket jelképességükben fontosnak és ugyancsak az alkalomhoz, a Székely Szabadás napjához illőnek érzek. Ez alkalomból, itt és most, megható számomra szólni, hiszen gyermek- és fiatakorom, egyetemista éveim kötődnek a Székely vértanúk emlékművéhez, melyet az 1854. márciusi 10-én a marosvásárhelyi postaréten kivégzett Bágyi Török János, Martonosi Gálfi Mihály, Nagyvárad Horváth Károly, Benedek Dániel és Bertalan László emlékére emeltek 1875-ben, és amely kiinduló pontjává és központi helyszínévé vált a Székely Szabadság-napi megemlékezéseknek.

Bizonyára igaz, megrendítő erejű beszédek hangzottak el Marosvásárhelyen és annyi más helyen szűkebb és tágabb hazánkban. Igen, szólni kell mindenhol és mindenkor, hiszen az ordas-eszmék generálta intolerancia, a vesztünkre törő nagyromán nemzetpolitika célja a romániai magyarság egészének, kiemelten a legkeményebb magnak, a székelységnek a felszámolása. Így aztán elmondhatjuk, hogy a székely szabadság napja egyben az egész magyarság napja, a szabadság napja pedig – fentiekből következően - az élet napja.

Élet, emberi sors, jövő, jövőkép, remény... Életünket, gyermekeink jövőjét féltve indultunk útnak sok évvel ezelőtt, hogy a sors hollóéveken által, előbb a hegyi kápolnáig, néha Nagyenyed zárkájáig, de tűzön-vízen keresztül (léleekben) épen... végül az anyaország (avagy a nagyvilág) valamely helységébe vezessen, hogy itt makacsul, de mindenképpen, és soha nem a gonosznak táncát lépve - népe lehessünk e népnek, e hazának. Megmaradva mindig magyarnak, csakazértis, (és további idézve a költőt) ha „netán a sors mindent feléget,/ a lenti földön, fellegeken/ s a

visszanövő rengetegen... Ezért aztán számunkra a szabadság napja emlékezést jelent a szabadság hiányára, lelkünk talán legérzékenyebb részét jelentő nemzeti létünk veszélyeztetésére, a tudatunkban és tudatalattiban szüntelenül meglévő és a szabad légvételt lehetetlenné tévő megkülönböztettség állapota.

Itt, az anyaországban – szerencsére- nem kell ezt senkinek éreznie, és veszélyérzet sem kell senkit nyomasszon. Ennek megfelelő a mi szubjektív életérzésünk, hiszen biztonságos országban, konszolidált körülmények között élünk, naponta van részünk közös sikerélményekben, naponta van okunk büszkének lenni magyarságunkra, naponta önt el a szeretet érzése befogadó hazánk, népünk iránt. Szabadságérzetünket pedig csak növeli a tény, hogy érdemben tudunk tenni, ha csak kicsit is, népünkért, nemzetünkért, hazánkért.

De tényleg nincs veszélyhelyzet? Miniszterelnökünk évertékelőjében éppen ötöt is felsorolt közülük. Engedtessek meg nekem ezek mellett további kettőt is említenem.

Az elsővel kapcsolatban Eperjes Károly hasonlatát idézném: olyanok vagyunk mi magyarok, mint egy szelet kenyér, melynek héját a peremmagyarság, a leszakítottak, súlyánál fogva kiemelten a székelység jelenti. Amennyiben e héj leválna, elpusztulna, vajon mi lesz a kenyérbél sorsa?

A második éppenséggel e kenyérbél állapotával, honi viszonyainkkal függ össze. A sok vérlázító, hazug, gyűlölet-generálta napi megnyilvánulás mellett talán még kétségbeejtőbb a vakság, ostoba önteltség meg a gyávaság szülte feladása, megtagadása értékeinknek és lehetőségeinknek, a „merjünk kicsik lenni” megmondóemberi hangoztatása és a „merjünk nagyok lenni” zsigeri elvetése. Csak egyetlen napi példáját említem ennek, az olimpia megtorpedozását, ellehetetlenítését, a politikai szembenállás jegyében és a politikai haszonszerzés reményében. Pusztuljon inkább minden, csak ne teljesüljön a gyűlölt személyek (esetünkben: a magyarság zömének) álma. Ne legyen tehát olimpia, és világkiállítás, és most újra: ne legyen Paks II. sem. És milyen kár, hogy van Országház, és Vajdahunyad vára, és Hősök tere, és Halászbástya, és Várbazár, és Operaház, és Vígadó, és Tudományos Akadémia, pedig milyen jól el lehetne gáncsolni ezek létrejöttét is, némi lélegeztetőgépek jegyében! De még nagyobb kár, hogy van még nemzet tudat a Kárpát-medencében, és van „Isten áldd meg a magyart”- himuszunkban, alkotmányunk preambulumban, és ő rettenet: az emberek szívében! Hogy a magyar lélek és szellem összekapcsolódik, a marosvásárhelyi és aradi emlékműtől Farkaslakán és Csíksomlyón át Clevelandig és

Ausztráliáig. Ez aztán a lélegeztetőgép, és ami a legfontosabb: kikapcsolhatatlan! Valóban fájdalmas tény ez sokaknak.

Talán nincs még egy nép, mely ennyire rabja lenne saját lelki nyomorúságának, kötöttségének-sötétségének. Hogyan jutottunk idáig? Történelmi távlatokra kell emlékeztetsek: egy európai – akár nagyhatalomnak is mondható – Magyarország emléke áll előttünk, majd a Mátyás királyunk által megnyert utolsó győztes háborúkat követően az évszázadok vérvivatara, meg az idegen népek következményes terjeszkedése nyomán a mai kis, zsugor-anyaország képe.

Lassan közel egy évszázada lesz, hogy megtörtént a soha el nem fogadható tragédia, az alattomos gyilkossági kísérlet Trianonban. Ami fokozatosan, de végzetesen megtörte a magyar lelkeket, és – látszólag – felemelte a románságét, beteljesítve álmaikat. A valóságban viszont egy lázalom kezdetét jelentette, amit úgy hívunk: trianoni pszichózis. Psychózis itt és ott egyaránt, téveszmék, hazugságözön, gyűlölet itt és ott, kívülről és belülről, egyként a magyar, a magyar ember, a magyar lélek iránt. Márpedig a gyűlölet rab-ságot jelent, lelkünk démonainak rabláncát. Ideát saját hazánk, népünk folyamatos elárulását-kiárulását, az idegen érdekeknek megfelelni akarás kényszerét, értékeink tagadását, kigúnyolását, mindenfajta kitérkezés elgáncsolását. Odaát a román politikus és néplélek szünni nem akaró rettegését, meggátolva minden kibontakozást, együttélést. Egy normális, emberi életet. E pszichózisnak megfelelően addig nem tekinthetünk véglegesnek a szerzeményt, amíg csak magyar ember – legfőképpen a legkeményebb, a székely magyar – él Erdélyben. De lelkük mélyén talán az a mély hit is ott rejtőzik, miszerint a végső biztosítékot számukra az összmagyarság eltűnése jelentené. Íme az intolerancia, minden magyar nemzeti megnyilvánulás és jelkép elfogadhatatlanságának oka és magyarázata. Íme a minket nyomorító két beteg oldal összeborulásainak, összakacsintásainak, a Kempinszki-beli koccintásoknak eszmei-lelki háttere.

De lépünk túl külső és belső elleneink tettein és szándékain, és tegyük fel a kérdést: vajon saját aklunkon belül, itt és ott, az anyaországban és Erdélyben, hogyan is állunk – na nem a szabadság formái – államszervezeti, jogi, politikai - feltételeivel, melyek jórészt megvalósultak itt (miközben folyamatos szabadságharcot kell vívnunk ezek megtartásáért Brüsszellel!), de alig-alig vagy egyáltalán nem, és mindig csak a pillanatnyi politikai konstelláció függvényében odaát. Hogyan állunk viszont a szabadság legbenső, lelki összetevőit illetően? Ennek elemzésére természetesen nem vállalkozhatok, csupán emlékeztetek romániai politikai képviselőtünk immár több évtizedes megalkuvásaira, megannyi erdélyi magyar ember gerincének napi roppanásaira, a napi sunyításokra, a fejek lehorgasztására, vagy – ami még rosszabb – a megszokásra, az elfáradásra, a beletörődésre. Melyek fényében annál inkább felértékelődik a Székely Szabadság Napjának kemény kiállást kifejező

gesztusa. És hogyan állunk a lelki tartás, bátorság kérdésével saját, nemzetinek mondott-tudott köreinkben? Szabadok vagyunk-e lélekben, legalább a székely-magyar szabadság napján, vagy lelkünk nagyenyed-zárkáinak foglyai vagyunk, holló-évek után ma is, és folyton-folyvást visszafelé élünk kísértő sötét rengetege? Mert az élet egyik alapfeltétele ugyan az alkalmazkodás, de van egy pont, amit nem léphetünk át soha önfeladás, lelki szabadságunk feladása nélkül.

Érdemes hát végiggondolni, mit is jelent a székely szabadság napja. Jelenti mindenekelőtt a székelyföldi autonómiaigény kinyilvánítását. Tágabb értelemben jelenti a szabad élethez, a nemzeti léthez való jog kinyilvánítását. Jelenti a küzdelmet a megalázások sora, a kiszolgáltatottság, a törvénytelen ségek, a kisebb-nagyobb „Surgyelánok-Fuszulánok” folyamatos és vérlázító ténykedése ellen. Küzdelmet a magyar élet feltételeinek kivívására, ami elválaszthatatlan a megbomlott agyak gyógyításától, egy valódi együttélés anyagi és lelki feltételeinek megteremtésétől. Ami viszont – be kell látnunk – a dolgok jelen állása szerint legalábbis – utópia, szivárványos álom. Itt és ott egyaránt. De nem álom, hanem parancsoló szükségesség a belső erők, a magyar életerő éltetése, erősítése, ennek megfelelően azon erők támogatása, melyek kivezető utat mutatnak és köveznek ki. Parancsoló szükségesség magyar gyermekek világra hozatala és magyarként való felnevelése. Parancsolóan szükséges a magyar kultúrának és erkölcsnek megfelelő életvitel, itt és ott, egyaránt. Szilárd, egyenes lelkek és tettek. Leküzdése minden, ezzel ellentétes tragikus jelenségnek, kishitűségnek, tévhiteknek és téveszméknek, megalkuvásoknak, az életöztön feladásának. Éltető közegünk, a kenyér belében és héjában egyaránt. Aztán jönnek majd – mert jönniük kell – kedvezőbb, szebb napoknak is, csak legyünk készek a fogadásukra!

Szabadság és lélek összefüggéséről szoltam. Hadd forduljak hát befejezésként is egy költőhöz, jelesül Berzsenyihez: Nem sokaság, hanem Lélek s szabad nép tesz csuda dolgokat. Ami napjainkra valahogy így módosul: lélekkel teli szabad magyarok sokasága tesz csuda dolgokat.

K. P.

Miért az utóközlés? Mert semmi nem javult, de sok minden romlott. (Másnap lemondtam az EMTE tiszteletbeli elnöki funkciójáról (nem a tagságomról!))...

A beszéd a 2017. március 10-i paksi ünnepi megemlékezésre készült, az EMTE felkérésére. Hogy aztán tudomásomra hozzák: nem tarthatom meg, mert „*túl politikus, márpedig mi nem politizálunk*”. Másnap lemondtam az EMTE tiszteletbeli elnöki funkciójáról, bő három év múlva pedig – ennek nyomán – erkölcsileg méltatlanná lettem nyilvánítva az Átalveto főszerkesztőségére. (Az EKOSZ elnökének szavaival a magyarázata: *egy paksi rendezvény kapcsán, egy jelentéktelen helyi aktuálpolitikai nézetkülönbség miatt...*)

2021. március 10.

Visszapillantó

Csinta Samu (Sepsiszentgyörgy)

A kommunizmus megdöntése lehetett volna román-magyar ünnepnap

Korlátozott számú szabadtéri megnyilvánulással, annál több online eseménnyel ünnepelték, illetve emlékeztek meg Romániában a nemzeti ünnepnek számító december elsejéről. Magyar szempontból az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács által szervezett, Trianon a politikai térben című román-magyar konferencia emelkedett ki a rendezvények közül

– A román és a magyar emlékezetpolitika különbözősége határozza meg az 1918-as gyulafehérvári nagygyűlésre való emlékezést, de napi politikai szinten is ugyanez terheli meg a két nép és ország viszonyát – jelentette ki Tőkés László, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke. A helyzetet csak súlyosbítja, hogy az Erdély elszakítását egyoldalúan kinyilvánító gyulafehérvári nagygyűlés évfordulójának állami ünnep szintjére emelése után a román törvényhozás a trianoni döntés évfordulóját is ebbe a sorba illesztette.

– Elfogadhatatlannak tartom, hogy a magyarok fölött aratott két győzelem napja vált ünneppé, a kommunista diktatúra 1989-es, közös erővel való megdöntése sokkal megalapozottabb módon válhatott volna az ország ünnepévé – fogalmazott a püspök.

Álláspontjához csatlakozott Sabin Gherman újságíró, transzilvanista nézeteket valló videoblogger is, aki szerint jóérezésű ember nem tesz ilyet. Szégyelli magát az úzvölgyi temetőfoglalás és a trianoni évforduló ünneppé nyilvánítása miatt is, szerinte utóbbi olyan, mint mulatozni egy temetés szomszédságában, sőt felszólítani a gyászolókat, hogy csatlakozzanak a vigassághoz. Egyszerűen nem illik ilyet tenni, mondta Gherman, akit máig az Elegem van Romániából című, Erdély önállósodásának lehetőségeit tárgyaló 1998-as röpiratával azonosítanak.

Némileg más hangot ütött meg Vasile Popovici temesvári egyetemi tanár, Románia volt portugáliai és marokkói nagykövete, aki szerint a magyarországi nacionalizmus, illiberalizmus és populizmus is akadályozza a román-magyar közeledést.

– Nem juthatunk sehová, ha egyik fél a múlt felé, a másik a jövő irányába fordítja a tekintetét – jelentette ki. – A romániai regio-

nalizmusról 10-15 éve kezdődő párbeszéd is akkor halt el, amikor Magyarország nacionalista útra tért – közölte. Amúgy Tőkés László nagy tisztelőjének tartja magát, örök élményként emlegeti az 1989 decemberében, Tőkés parókiája előtt formálódó összefogást. A bánási multikulturalizmus híve, és szívesen az utcára menne, ha például valaki meg akarná szüntetni a temesvári magyar színházat, jelentette ki.

Ugyanakkor szerinte a román kommunista diktátor, Nicolae Ceaușescu asszimilációs politikája ma már nem él Romániában, a változás bizonyítékeként pedig azt hozta fel, hogy nemrég Marosvásárhelyen sok román is a magyar polgármesterjelöltre szavazott, Temesváron pedig „echte” németet állított a város élére a népakarat. A témát egyébként a konferencia másik résztvevője, a barcasági szórványban élő Kovács Lehel egyetemi tanár vetette fel, aki az oktatási nehézségeket helyezte fókuszba, amelyeket a „gumitörvények” és a régi reflexek párhuzamossága generál.

Az elvesztett területért jogok járnának az erdélyi magyarságnak – jelentette ki Tőkés László. Ez a méltányosság a mai Európa szellemének sem mondana ellent, ugyanakkor jelentősen hozzájárulna ahhoz, hogy az erdélyi magyarok otthon érezhessék magukat a szülőföldjükön. A politikusok azonban a változatlanul uralkodó román történelemszemléletből táplálkozó, tankönyvekben is jelen lévő magyar ellenségképet élesztik fel – például Klaus Johanniss államfő, aki azzal vádolta meg a Szociáldemokrata Pártot, hogy el akarja adni Erdélyt Orbán Viktornak.

Az előzetes jóslásoknak megfelelően december elseje a magyar-román információs csata legújabb helyszínét, Úzvölgyét sem kerülte el, ahol a járvány-

ügyi gyülekezési korlátozásokat semmibe véve több száz román ünnepelt. Az úzvölgyi események fő mozgatójának számító nacionalista Nép Útja Egyesület vezetője, Mihai Tirnovanu nem mulasztotta el felidézni a katonatemetőben önkényesen állított ortodox emlékmű és a betonkeresztek lerombolásának rémképét. Így hergelte a jelenlévőket:

– Ha a magyarok bulldózerekkel közelítenek a temetőhöz, szóljanak nekünk, és néhány óra alatt több százan, egy nap alatt több tízezren jövünk. És nem tud minket megállítani sem az RMDSZ, sem Magyarország, sem Bukarest áruló politikusai.

(magyarnemzet.hu)

Ágoston András

Száz év múltával sem

Az újságíró kollégák napok óta füstölögnek, mert az Európai Bizottság (EB) elkaszálta a Minority Safe-Pack kezdeményezést. Az EB ugyanis úgy nyilatkozott, hogy az őshonos európai kisebbségek védelmében nincs ok beavatkozásra.

Közben a magyar tisztségviselők, akik a kezdettől fogva támogatták a Székely Nemzeti Tanács (SZNT), az RMDSZ és az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának (FUEN) közös polgári kezdeményezését és részt vettek annak kidolgozásában valamint a szükséges aláírások megszerzésében, érthetően, szintén kemény kritikákkal illették a EB-t. Mert az Európai Parlament intenciója ellenére elutasító döntést hozott.

Most arról folyik a vita, lehet-e még valamit tenni, vagy odahagyjuk ezt a hamvában holt kezdeményezést is. Megszaporodtak a vélemények, miszerint az uniós keretben a nemzeti kisebbségek egyéni és közösségi jogvédelme terén nem lehet előrelépni.

Az talán mégsem történhet meg, hogy az érdekeltek felhagynak a nemzeti kisebbségek jogainak a védelmével, s más témát keresnek maguknak! Akkor meg mit lehet tenni?

Meggyőződésem, hogy a szokásos dohogást követően érdemes lenne visszamenni a kályhához. Hiszen

a nemzetközi közösség európai része nem először akadályozta meg az elvben vitathatatlan kisebbségvédelmi akciókat.

Emlékeztet, hogy a 90-es évek legelején a FUEN jogelődjének égisze alatt, az akkor már létező magyar kisebbségi érdekvédelmi szervezetek első közös akciója is zátonyra futott. A három ok, ami miatt eredménytelen lett az a nagyreményű közös akció, ma ugyanúgy fennáll, mint akkor.

A trianoni diktátumot előkészítő és végrehajtó vétkesek politikai utódai soha nem fogadták el a tényt, hogy akkor rosszul döntöttek, s az averzió ma talán jobban hat, mint akkor. Másodszor, a nagy szabadság közepette maguk a kisebbségi szervezetek sem tudtak megegyezni, hogy pontosan milyen autonómiát akarnak. A harmadik ok, hogy a magyar állam illetékesei egyszer sem álltak oda tevőlegesen az autonómiakövetelések mögé. Elejében, mert érthetően, a legáltalánosabb magyar érdek az EU-csatlakozás ügye volt. Később miután a kisebbségi szervezetek, főleg a területi autonómia kapcsán maguk sem tudtak közös nevezőre jutni szinte nem volt mit támogatni. A mindenkor magyar kormány okkal kifogásolta, hogy nincs hadrafogható közös kisebbségi elképzelés, s ezért nem lehet átfogó, hatásos, össznemzeti akcióban követelni az autonómiát.

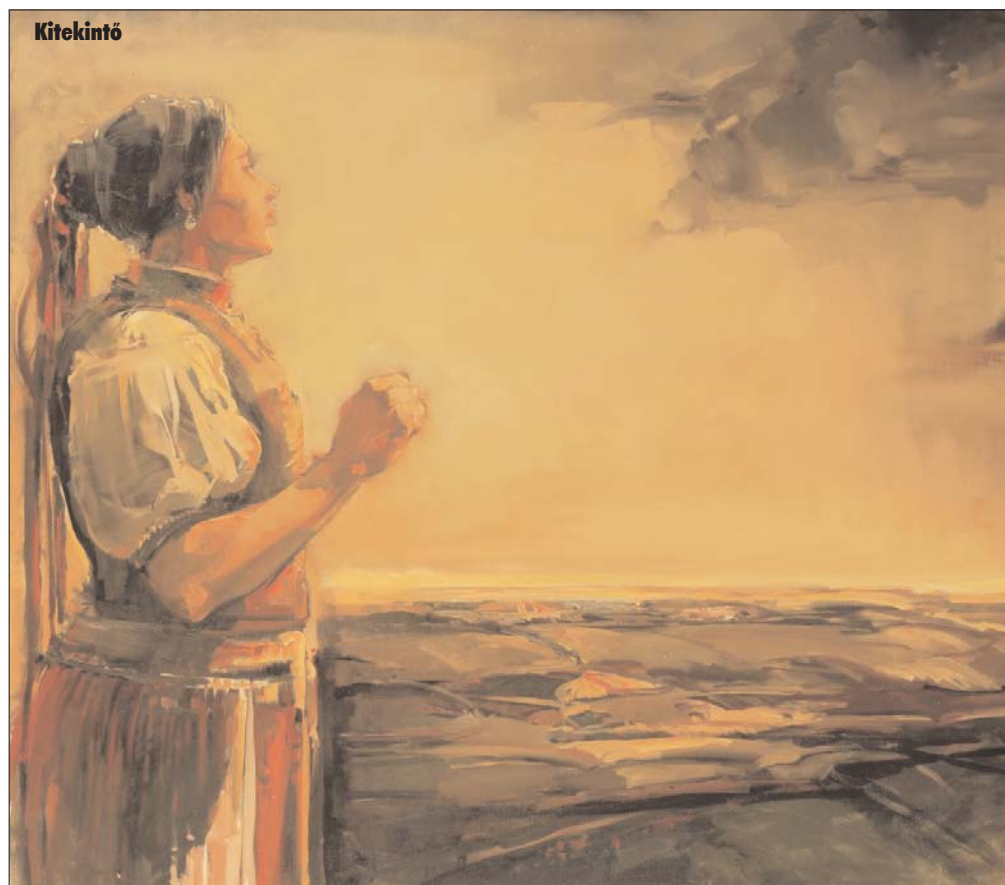
A nemzeti együttműködés rendszerének (NER) kereteiben most előbb át kellene tekinteni az elmúlt harminc év történéseit, s levonva a tanulságokat tisztába lehetne tenni az autonómia ügyét. Annál is inkább, mert az új szomszédsgpolitika, amelyet a magyar kormány visz immár két cikluson át, olyan

eredményeket hozott, amelyek fényt vetnek a múltra és irányt mutatnak a jövőre nézve is.

Azt is tudnunk kell, hogy Trianon árnyéka hosszú. Mégis, nincs racionális ok arra, hogy a lelkiismeretes számvetést mi, a Kárpát-medencében élő magyarok kellő alaposággal ne végezzük el. Ahogy az sem lenne helyes, hogy a felismerés, miszerint a Fidesz–KDNP pártszövetség újabb kétharmados választási győzelme változatlanul irányadó politikai cél, amit nem téveszthetünk szem elől. A Soros-féle nemzetáruló politikai ellenzék elleni határozott fellépéssel ezt a veszedelmet is meghaladhatjuk.

Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!

(Január 25.)

Székelyföldért megmozgatjuk Európát!

Az aláírásgyűjtést folytatjuk!

Polgári kezdeményezés
A NEMZETI RÉGIÓKÉRT

Íria alá itt! www.nemzetiregiok.eu

A küzdelmet folytatni kell

Az európai kisebbségek közösségi jogait bővíteni szándékozó Minority SafePack polgári kezdeményezés ügyében az Európai Bizottság elutasította külön jogszabálytervezet megalkotását, azt hangoztatva, hogy a kisebbségek ügyében – legyenek azok etnikai, nyelvi vagy éppen szexuális kisebbségek – megfelelő és hatékony a közösségi jog. A romániai magyar közösség tagjaiként mi, székelyek ezzel aligha érthetünk egyet – áll a Székely Nemzeti Tanács közleményében.

Az Izsák Balázs által jegyzett dokumentum az Európai Bizottság döntése nyomán ismételten hangsúlyozza a következőket:

1. Bármilyen kedvezőtlen politikai döntés szülessen a brüsszeli vagy éppen a bukaresti kancelláriákban, nem tántoríthat el minket attól, hogy közösségi jogaink érdekében továbbra is megragadjunk minden lehetőséget. A Minority SafePack mostani kudarca csupán egy előttünk ismételten felbukkanó akadály, amelynek további küzdelemre kell sarkallnia.

2. Bár az uniós polgári kezdeményezések intézménye egy újabb pofont kapott, az eszköz továbbra is alkalmas arra, hogy erősítse a részvételi demokráciát, az uniós polgárok beleszólását a döntéshozatalba. De csak akkor, ha ezzel az eszközzel megfelelő módon élni is tudunk.

3. Nyomatékosítják, hogy a Székely Nemzeti Tanács által indított polgári kezdeményezés nem része az általános európai kisebbségpolitikának, hiszen kizárólag azokra a nemzeti régiókra vonatkozik, ahol az illető nemzeti közösségek többséget alkotnak. A Kohéziós politika a régiók egyenlőségéért és a regio-

nális kultúrák fenntarthatóságáért című polgári kezdeményezés már a címében is egyértelműsíti, hogy az ennek nyomán megalkotandó jogi keret az unió kohéziós politikájának és nem kisebbségpolitikájának kíván része lenni. Önálló állammal nem rendelkező nemzetek, európai népek ügye a nemzeti régiók elismerése. Magában a polgári kezdeményezés szövegében is ez áll: „A nemzeti régiók többségi közösségei: népek. Következésképp a nemzeti régiók népek hazái, akárcsak Európa országai, és ennek megfelelően kell kezelni őket.” Ezért is hangsúlyozták közösen, hogy a két Erdélyből indított polgári kezdeményezés nem födi, hanem kiegészíti egymást.

4. A történetek miatt is most hangsúlyosan arra kell törekedni, hogy február 7-ig a nemzeti régiók egyenlőségéért indított polgári kezdeményezés teljesítse a szükséges feltételeket, a több mint egymillió elektronikus aláírás mellett az unió hét országából is összegyűljön a feltételként szabott kvóta. Ehhez már csupán egy uniós államban szükséges teljesíteni a minimális aláírásszámot. Hangsúlyozzák, hogy minél több uniós polgár támogatja aláírásával a kezdeményezést, annál nehezebb lesz az Európai Bizottság számára politikai kifogásokat találni a jogszabálytervezet megalkotása kapcsán. A nemzeti régiók ügyében tehát kettőzött energiával kell az aláírásokat gyűjteni, nemcsak azokból az országokból, ahol teljesíteni kell és lehet a küszöböt, de onnan is ahol az már teljesült, hiszen a közvetlen demokrácia lényege az, hogy a kezdeményezés legitimitása a támogatók számával növekszik.

Székely Nemzeti Tanács, 2021. január 18.,

Május 7-ig folytatjuk az aláírásgyűjtést

2021. február 7-én véget ért a nemzeti régiókért indított európai aláírásgyűjtés harmadik szakasza. Az egymillió támogató aláírás teljesítése után most végre meglett a hetedik, sőt, a nyolcadik és kilencedik tagállami alsó küszöb is, miután Spanyolország, Szlovénia és Lettország is teljesítette ezt. Ezzel a Székely Nemzeti Tanács és európai partnerei által indított kezdeményezés lett az egyetlen sikeres polgári kezdeményezés a koronavírus világjárvány idején.

A siker kötelezettségeket ró ránk. Ezen belül három kihívásra kell felelnünk.

Az első, hogy február nyolcadikától folytatjuk az aláírásgyűjtést. Ahogy története során mindig, a Székely Nemzeti Tanács most is azt az alapelvet követi, hogy minden jogszerű eszközt igénybe kell venni a magyar érdekek érvényre juttatására. A vonatkozó szabályok alapján elmondhatjuk, hogy egy kezdeményezés aláírásgyűjtése nem akkor ér véget, amikor a sikerességi kritériumok teljesülnek, hanem amikor az aláírásgyűjtésre adott idő lejár. Ez természetes körülmények között tizenkét hónap lenne, azonban a koronavírus-járvány magával hozta a határidő többszöri meghosszabbítását. Az újabb hosszabbítások három havonta esedékesek mindaddig, amíg a tagállami járványellenes intézkedések akadályozzák az aláírásgyűjtést. Így – mivel a legtöbb uniós tagállamban még fennállnak a korlátozások – várhatólag 2021. május 7-éig folytathatjuk az aláírásgyűjtést. Ez lesz az aláírásgyűjtés negyedik és egyben utolsó szakasza. Ez egy olyan lehetőség, amellyel élnünk kell, és amellyel élni is akarunk. Újabb támogató aláírásokat kell szereznünk azokban az országokban is, ahol csak néhány százalékkal léptük túl az alsó küszöböt, de dolgoznunk kell azon is, hogy újabb nemzeti régiókat kapcsoljunk be a mozgalomba. A jelszó tehát: „május hetedikéig Székelyföldért megmozgatjuk Európát!”

A második kérdés, milyen ütemterv szerint hitelesítjük az aláírásokat, nyújtjuk be a sikeres kezdeményezést a Bizottságnak, és élünk azzal a jogunkkal, hogy célkitűzéseinket részletesen elmagyarázzuk a Bizottságnak, és nyilvános meghallgatás keretében mutassuk be az Európai Parlamentnek is.

Végül a harmadik, és a nemzeti régiós érdekvédelem sikere szempontjából talán legfontosabb kérdés, hogyan használjuk fel más nemzeti közösségekkel kialakított kapcsolatainkat, hogyan fejlesztjük az aláírásgyűjtést összeurópai mozgalommá, és hogyan alapozzuk meg az európai nemzeti régiók szövetségének intézményesítését. Ez jelenti a hosszabb és nehezebb feladatot, azonban segítségünkre lesz az aláírásgyűjtés során együttesen végzett munka tapasztalata. A közös munka és a közös siker közelíti a régiókat egymáshoz, alkalmat ad a tanulásra, és ez erősebbé, szilárdabbá teszi az összetartást.

Feladatunk lesz az új partnerekkel, szövetségeseikkel egyeztetni a terveket, megtalálni a közös célokhoz szükséges eszközöket, amelyek végül az Európai Unió intézményei előtt nemcsak sikeressé, de eredményessé is teszik a kezdeményezést. A különböző nemzeti régiók eltérő helyzete összetetté, bonyolulttá teszi ezt a feladatot, de meggyőződésünk, hogy ezt az akadályt is le fogjuk küzdeni. Készek vagyunk részletesen tájékoztatni bármely európai uniós állam hatóságát, illetve nemzetközi fórumokat a terveinkről, további lépésekről, hogy mindenki számára egyértelművé tegyük, milyen célokat követünk. Világossá akarjuk tenni azt, hogy a Székely Nemzeti Tanács polgári kezdeményezése egyformán szolgálja a nemzeti régiók, a tagállamok és az Európai Unió érdekeit.

Izsák Balázs
a Székely Nemzeti Tanács elnöke

Marosvásárhely, 2021. február 8.

Baricz Lajos

Az eltelt évet

Az eltelt évet most batyuba kötöm,
és mint fáradt vándor, vállamra veszem,
nem nagy a csomagom és mégis nehéz.
Mennyit nyomhat vajon, mérlegre teszem.

Nehezebb, mint máskor, noha üresebb,
már-már az üresség a földre teper,
mert közösségben könnyebb terhet vinni,
míg magányosként a könnyű is teher.

Hiányoztak a vidám együttlétek,
mindig lüktető társadalmi élet...
a közelséget távolságban mértük

szeretteinkért, mert aggódtunk értük.
Eltelt ez az év, hála legyen érte,
örüljön, aki évvégét mérte.

2020. december 27.

Bethlen Gábor és Marosvásárhely

(Bethlen Gábor marosvásárhelyi szobra állításának történéseit a sajtóban megjelent tudósításokból idézzük)

Móricz Zsigmond **Tündérbkert** című könyvét a következő, Bethlen Gábornak tulajdonított mondattal kezdte: „Ha elgondolom, hogy amíg a magyarság három darabba van vágva, addig nekünk legfőbb gondunk és munkánk az, hogy egymással összefogva harcoljunk, akkor nagyon szerencsés lehet az idea, hogy legyen együtt és egyforma bajban és felelősségben, reménységben az egész magyar nemzet.”

Mint arról nagy örömmel értesültünk, Marosvásárhely főterén szobrot emeltek a nagyságos fejedelemnek, Bethlen Gábornak. Főhajtás ez a város népének részéről a nagy uralkodó előtt, aki tetteivel kiérdemelte a város tiszteletét.

Ki volt Bethlen Gábor? 1580. november 15-én született Marosillyén, elhunyt 1629. november 15-én, Gyulafehérváron. 1603-ban lett Erdély fejedelme. Uralkodása alatt, kiegyensúlyozott külpolitikájával megszilárdította Erdély helyzetét az Oszmán és a Habsburg birodalom között. Fejlődésnek indult az ország gazdasága és művelődési élete, azt az időszakot méltán nevezi az utókor Erdély aranykorának, miként azt Móricz Zsigmond trilógiájában Tündérbkertként emlegeti. Központosított államszervezetet hozott létre, megszilárdította a pénzügyi helyzetet, rendezte a birtok-adományozásokat is. 1622-ben Gyulafehérváron Akadémiát és gimnáziumot létesít, valamint több alsóbb rendű oktatási intézményt. Célja az Akadémia egyetemé történő fejlesztése volt. Jó kapcsolatokat tartott fenn a korabeli erdélyi településekkel, így Székelyvásárhellyel is. E Marosmenti helységnek 1616. április 29-én Bethlen Gábor díszes okirattal szabad királyi városi rangot (*libera civitas*), és új nevet is adott a városnak, azóta nevezzük Marosvásárhelynek, és ekkor kapott címet és pecséthasználati jogot is a város.

A pergamenre írt, latin nyelvű levél a mai napig megőrizve, jelenleg a Maros Megyei Nemzeti Levéltárban található.

Marus Wasarhely”, azaz „Zékely Wasarhely” bekerült az olyan városok közé, mint Kolozsvár, Gyulafehérvár, Nagyvá-

rad, Nagybánya, Brassó, Nagyszeben, Beszterce, Segesvár és Szászsebes. Mezővárosból szabad királyi várossá lett. Hat pontban írta le Bethlen Gábor fejedelem, mivel jár e kiváltság: Mezővárosból, „szabad kolcsos és királyi város” lett; címer és pecsétjoggal rendelkezhetek, ebből az időszakból származik a város címere: válltól elvágott páncélozott emberi kar, kétélű kivont karddal, abban egy keresztülszúrt medvefej és egy szív; várat építhetett, fegyvereket tarthatott; Jogot kapott a törvénykezésre, és szabadalmat ad mindazon helyben hagyott szokásokkal, törvényekkel, kiváltságokkal, zászlóval, pecséttel való élhetésre; a nemeseknek is alá kellett vetniük maguknak a város törvényeinek, adót, csak egyszer kellett fizetni egy évben, a gabonák és háziállatok után eltörölték a tizedszolgáltatást, a bortized megmaradt.

Sok évet kellett rá várni, míg végül, mindezen érdekeit sorra véve, a város szobrot emelhetett tiszteletére.

Először öt esztendővel ezelőtt, 2015 augusztusában döntött a helyi önkormányzati képviselőtestület erről. A Maros megyei RMDSZ által 2016 februárjában meghirdetett Bethlen Gábor egész alakos, köztéri szobor-pályázatára beérkező nyolc pályamunka

A szobrot Soós Zoltán polgármester, Kelemen Hunor, az RMDSZ elnöke, Potápi Árpád János, a Miniszterelnökség nemzet-politikáért felelős államtitkára és Péter Ferenc, a Maros Megyei Tanács elnöke leleplezte le.

közül Harmath István székelyudvarhelyi születésű, Baján élő művész és Deák Árpád nagyváradi szobrász alkotásai váltották ki héttagú zsűri tetszését. A végső döntés egyharmadát a közönség szavazata tette ki, míg kétharmadát a zsűrié. Arról is beszámol a volt városi RMDSZ-elnök, hogy Harmath István művész alkotását Sántha Csaba szovátai öntőmester műhelyében öntötték ki. Mind az alkotói, mind a kiöntési munka költségeit kifizették, ezt a marosvásárhelyi Polgármesteri Hivatal fedezte, 840.336,13 lej + áfa (180.000 Euro + Áfa) összegben. Végre felavatták a nagyságos fejedelem szobrát, az első magyar vonatkozású alkotást, amely a harminc évvel ezelőtti rendszerváltás, de mondhatjuk nyugodtan: Trianon óta Marosvásárhely főterén helyet kaphatott.

Recenzió

Kovácsna, Hargita, Maros Megyei Románok Civil Fóruma fenntartja véleményét, mely szerint Bethlen Gábor szobrának felállítása Marosvásárhely központjában törvényellenes, illegális.

Kovácsna, Hargita és Maros Megyei Románok Civil Fóruma (Forumul Civic al Romanilor din Covasna, Harghita si Mures FCRCHM) amely egyesíti a három megye román közösségének egyesületeit, határozottan ellenzi Bethlen Gábor szobrának felállítását Marosvásárhely központjában. Szerintük ez törvénytelen, és kéri az állam szerveit, hogy tegyenek határozott lépéseket ennek megakadályozására. Egy közleményükben, amelyet az AGERPRES hírügynökségnek juttattak el, rámutatnak, hogy a szoborállítás 2016-ban az RMDSZ helyi tanácsosai kezdeményezték, közöttük Soós Zoltán Marosvásárhely polgármester-jelöltje. A tervezet szerint Bethlen szobrát a város központjába, a Rózsák terén állítanák fel. Ezt a tervezetet visszautasították, mivel a város jegyzője (titkára) tekintettel arra, hogy az a törvényes előírásoknak nem felelt meg, nem ellenjegyezte.

A tervezet elutasításának alapját a következő megállapítások képezték: Előzőleg létezett már egy határozat szobor vár alatti, a Bernády téren történő felállításra, az Erdélyi Iskola (Școala Ardeleana) román szoborcsoport közelében. Az RMDSZ képviselőinek javaslata, mely szerint a Bethlen szobor a városközpontban lenne elhelyezve, ellenkezik a az Általános Városrendészeti Tervvel, ez megtiltja a zöldövezetek területének csökkentését, valamint hiányolták a Köztereken Elhelyezett Emlékművek Nemzeti Bizottsága és a Művelődés és Nemzeti Identitás Minisztériuma engedélyét. Továbbá: a szoborállítás kezdeményezői Bethlen Gábor szerepét és jelentőségét hamisan állították be. „Meg kell állapítanunk, hogy Bethlen Gábornak, a korabeli erdélyi társadalomban nem volt semmilyen haladó szerepe, nem járult hozzá semmilyen formában az erdélyi románság gazdasági helyzetének javításához, annál inkább volt súlyosbítója a jobbágyok elnyomásának” - áll a Civil Fórum közleményében. Hasonlóképpen megállapítják, hogy a tervezet visszautasítása után a az RMDSZ tanácsosok egy, a

marosvásárhelyiekkel szembeni csalfa és hamis taktikát alkalmaztak, elhatározták az eredeti határozat megváltoztatását, a Bethlen szobrot az eredetileg tervezett helyéről, a Bernády térről, a Rózsák terére költöztették. Erről a változtatásról – állítja a Civil Fórum vezetősége – semmilyen közlemény, semmilyen vita vagy tájékoztatás a médiában vagy online formában nem számolt be.

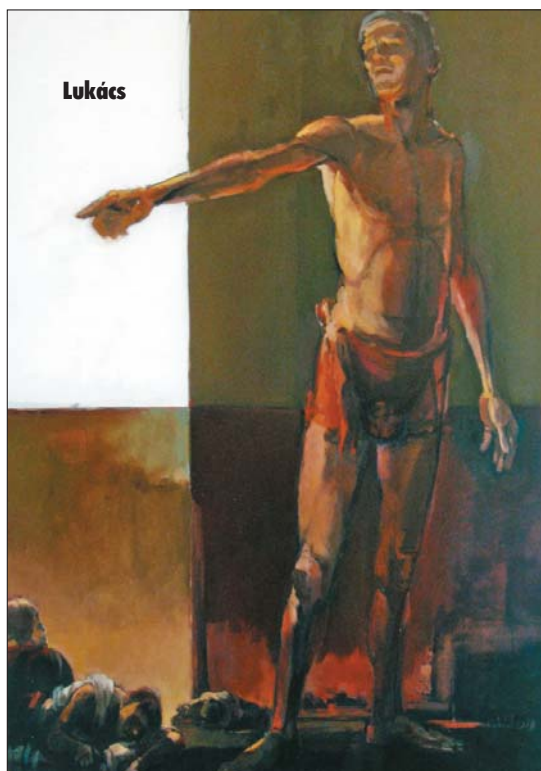
A Civil Fórum közleményében megemlíti az RMDSZ becstelen módszereit, melyek megszokottakká váltak az RMDSZ tevékenységében. Mindezek a tettek a hatalmon lévő román pártok hathatós segítségével történtek. Így változtatják meg a városközpont, a Rózsák terének építészeti jellegét, a terület összetételét. A követendő cél, hogy a román jelleg hiányozzon a tájból.

Az RMDSZ lépései egy szélesebb magyar neorevizionista terv részei, amelyet a határon túlról hoztak be, és ez híveket és szövetségeseket talált azon román politikai szervezetek körében, melyek támogatják az RMDSZ-t. Hozzáállásukból hiányzik a román nemzettel szembeni lojalitás, tettükkel fontos lépést tettek az ország alkotmányos elvének, valamint a román állam egységes jellegének tagadása felé.

„Ezek a ténykedések a következő kérdések felvetésére készítetnek bennünket: hogyan vált lehetségessé, hogy a román tanácsosok ennyire gyáva és tehetetlen magatartást tanúsítottak a kérdésben? Fontos megemlítenünk, hogy az Erdélyi Iskola szoborcsoportot elköltöztették a középkori vár mellől, arra a térre, ahol Nicolae Balcescu szobra is áll. Így a város román közössége szobor nélkül marad a vár környékén, ott, ahol már négy magyar személyiség szobra áll. Nem

elég, hogy a román szobrot elköltöztetik, de bele kell törödnünk abba is, hogy a város központjába egy olyan magyar személyiség szobrát állítsák fel, akinek, az itt élő őshonos lakosság részére semmilyen hozzájárulása nem volt” – olvasható a közleményben.

Az említett forrás megemlíti a magyarság több évtizeden át alkalmazott „aránytartás taktikáját” is, mely szerint minden román szobor avatásánál egy magyar szobrot is le kellett leplezni. Ez a módszer nevetséges és alap nélküli, mivel „a köztéri szoborállítás nem lottójáték, a szoborállítást meg kell előzze a megalapozott elemzés, felmérve annak fontosságát és szükségességét.” ...Nyilvánvaló, hogy a marosvásárhelyi románokat lenézik az RMDSZ tanácsosai. Semmibe veszik a románok érdekeit, emlékműveiket a város szélére száműzték, miköz-

ben a magyarok szobrai körülveszik a várat, újabban pedig elérték a város központját is” – áll a Fórum közleményében. A románok Fóruma felkéri a román állam hatóságait, hogy ne maradjanak közömbösek és intézkedjenek, hogy ez a szobor ne kerüljön a város központjába.... Itt a törvények áthágása történik, semmibe veszik Marosvásárhely és az egész ország román lakosságának érzékenységét – vonja le a következtetést a Kovászna, Hargita és Maros Megyei Románok Civil Fórumának közleménye. (Megjelent a Mesagerul de Covasna lapban, 2020. július 23-án. Közzétette Gina Stefan/Agerpres.)

Szabó Mayer Attila, Székelyudvarhely

A szerk. megjegyzése: Egyelőre ennyit lehetett kihámozni a helyi, ill. az országos román sajtóból. Reménykedünk - hiszen az hal meg utoljára -, hogy az esemény vízváltó lesz a marosvásárhelyi közéletben, miként az lesz az új, magyar polgármester ténykedése is. Alaptalan derűlátás? Vagy bizalom az észben, a valóság érzékelésének távlatában? Most, amikor a világ éppenséggel ellentétes irányban rohan a semmibe? Kapaszkodunk az eddigi eredményekbe. Most éppen van mibe, és az nem is kevés!

K. P.

(2021 januárjában)

A lemázolt magyar túraszövegek üzenetei

Már ezerkétszáz méter felett is zavaró a kétnyelvűség – fakadtam ki magamból, miután a marosvásárhelyi természetjárók, rendszeresen túrázó „ekések” bő kéttucatnyi lelkes csapata tagjaként szembeötlött a kék festékkel lemázolt magyar szöveg helye a Jódtelep és Szalárd közötti túraösvény jelzőtábláján, a Görgényi Hegységben. Vajon ki tehetette: turista, faki-termelő, erdész vagy ATV-s, dzsipes vagány? Egyedül vagy többedmagával cselekedte? Hányszor követte már el ezt a tettet? Hátizsákban cipelte a festéket, vagy csak bedobta a csomagtartóba? Nem fél attól, hogy valaki mégiscsak felelősségre vonja? Szomorú, megismételt és megismételhető történet. Hátterében nyilvánvalóan a magyargyűlölet, a magyar szöveg iránti utálat, a felelősségre vonás miatti félelmet semlegesítő burkolt támogatás hátszele áll. Mert amennyiben a marosvásárhelyi Székely Vértanúk emlékművét fényes nappal román nemzeti színekre lepingálókát és a hasonló tetteket elkövetőket egykettőre előállítanak, és példás módon megbüntetik, aligha lenne ilyen és hasonló nacionalista hőzöngés. Már-már szégyellem leírni, hogy – sokadmagammal együtt – büntetést szerettek volna kiróni rám csendháborítás miatt, miután évekkel ezelőtt a székely szabadság napján természetemnek megfelelő csendben meneteltem az emlékműtől a főtérig.

A szeretetnek és a gyűlöletnek, a jónak és a rossznak nincs ugyan nemzetisége, de a jelen táblamázolásnak bizony van. Hiszen borítékolható: egy szélsőséges román nacionalista lefestette a magyar feliratokat. És ezért szégyellhetik és számosan szégyellik is magukat azok, akik románok (nemcsak) és józanul gondolkodók. Csak nem mernek megszólalni a hatalom és az úzus ellenében, vagy hangjuk halovány,

nemigen visszhangzik. Pedig sokan vannak, meggyőződésem szerint a romániai társadalom többségét alkotják. „Csendesen menetelve és megbüntettetve” is megemelem a kalapom például a Travel Mix tévécsatorna román turista-műsorvezetője előtt, aki egyik barangolásában bemutatta a Mária Terézia-út négy nyelvű turistatábláját, amelyből a magyar szöveg ki volt vágva. Epésen megjegyezte, hogy a tettesnek vagy annyira fontosnak bizonyult a szöveg, vagy annyira bunkó, barbár. Ennyi bizonyult a közvélemény előtt szalonképesnek..

Az természetes, hogy az egykori Osztrák-Magyar Monarchia határán, a Kelemen-havasok gerincén

haladó Mária Terézia-út többnyelvűségét az állam nyelve, az egységesen nemzetközi nyelvként elfogadott angol, a névadó anyanyelve és az egykori határ egyik felén államalkotóként élő, manapság jelentős kisebbséget alkotó magyar nyelv adja. Az információk feltüntetése négy nyelven dicséretes, ugyanakkor alapvetően természetesnek mondható. A magyar nyelv kiemelése és eltüntetése azonban természetellenes. Az ország, annak lakói számára szegényfolt. Amikor például a németeket halálosan pontosaknak vagy a japánokat munkamániásoknak tartjuk-tartják, a magyarokat depressziósaknak és szabadságszeretőkné, ne csodálkozzunk el, ha Románia lakosait egyesek – sok mindent tudattalanul összeszova – Drakula leszármazottainak, világjárvány-mentes időben az európai városokban előszeretettel kéregetők honfitársainak, esetleg éppen a túlhevült feliratmázók sorstársainak minősítik. Az ilyen megbélyegzéseket jogosan kikérjük magunknak, de bizony a civilizálatlanságra is jó lenne ellenszert találni. Ellenkező esetben megmaradunk Drakulaland-nek

Elterjedt a köztudatban, hogy az Aland-szigeteket a demokrácia, az emberi jogok melegágyaként és az egészséges feliratkozás helyeként szokás emlegetni. A Finnországhoz tartozó, svéd többségű autonóm terület „fővárosa” Mariehamn, amelyet II. Sándor cár alapított, és feleségéről, Maria Alekszandrovnáról nevezett el. Egészen természetes, hogy a kikötőben a tájékoztató táblák, a szórólapok háromnyelvűek az alábbi sorrendben: svéd, finn, angol. Az első világháború előtt megépült Pomeránia (Pommern) német hajón már negyedik nyelvként megjelenik a német a turisták számára. A városalapító cárné szobra talapzatán két nyelven, svédül és oroszul áll a névfelirat. Természetesen, senkinek sem jut eszébe „latinositani” a cirill írást. Igaz, az Aland példa szerint a városházán csak egynyelvű, svéd felirat utal a rendeltetésre, akár csak a rendőrség épületén, és minden svédül íródik, hiszen a helyi lakosokat szolgálja ki. Nos, hol áll Románia az Aland-szigetektől? Mint Makó Jeruzsálemtől!

A fenti példák a tisztelet, avagy a tiszteletlenség példái, amelyek a jelenből nemcsak a múltba, hanem egyúttal a jövőbe mutatnak. És amennyiben Románia turistaösvényein ezerkétszáz méter felett lefestik a magyar feliratokat, vagy a fatáblából kivágják a magyar szöveget, képzeletben haladjunk még feljebb. Hagyjuk el Románia legmagasabb csúcsát, ahol még zavaró lehet a magyar szó, és jussunk el a nyolcezreszig. Először a világ harmadik legmagasabb csúcsa, a Kancsendzönga tájékára, ahol a tizedik nyolcezrest megmászó példakép, Eröss Zsolt örökre megpihent. Akárcsak a hegy lábánál, Dardzsiling temetőjében nyugvó Körösi Csoma Sándor. Ezt követően gondolatban a világ legmagasabb csúcsára érünk, amelyet Mount Everest vagy tibeti nyelven Csomolungma néven szokás emlegetni. Nemrég arról tudósított a sajtó, hogy serpák népes csoportja kéz a kézben, a nepáli himnuszt énekelve megmászták Földünk tetejét,

a Sagarmathát. Mert véssük az eszünkbe: a kínai(tibeti)-nepáli határon elhelyezkedő Everest-csúcs a serpák nyelvén Sagarmatha. Micsoda felemelő, civilizált nemzeti és egyetemes magatartás, teljesítmény!

Tíz évvel ezelőtt, a nepáli időszámítás szerint 2066 szeptemberében a Yeti cég kisgépéből viszonylag közelről láthattam Földünk tetejét. A Mount Everestet (Csomolungma, Sagarmatha), mellette a negyedik helyezett Lhoceval. Amikor megpillantottam, és „ott hevert előttem”, két könnycsepp gördült le az arcomon az örömtől, a meghatottságtól. 2021 februárjában, miután a Jódtelep felé vezető ösvényen a lemázolt magyar túraszöveget észrevettem, zokognom kellett volna az emberi ármánykodás miatt. Inkább kiszáradt érzésekkel elmormoltam a megszokott imát: „De szabadíts meg minket a gonosztól!”

DR. ÁBRÁM ZOLTÁN

Bartalis János

Kettéhasadt Erdély..

Kettéhasadt Erdély, mint a szívem.
Egyik felől maradt apám s anyám,
egy élő meg egy holt.
Másik felől maradt egy sírhalom...
Mit írsz fel még, Történelem
Erdély rettentő sorslapján?...
Másfélezer óta megértünk sok csodát.
Pipáltunk mi már török-tatárt.
Láttunk kun vihart s besenyő-fölleget.
Martinuzzi s Basta korát is kibírtuk.
Most túl maradt egy élő meg egy holt.
Az Olton átlátszik a sírkereszt fája.
Mintha apám s anyám kitárt karja volna.
Búsan zokog kis falunk harangja.
E csodaszép öszön
egyik felől öröm
s egetverő éljen.
Másik felől jobb volna tán
a temetőmélyen.
Hallod-e ott Bölön
hogy zúg, tombol, dalol?
Hallod itt Apáca?...
zokog keservesen.
Baróton, Baconban heje-huja járja.
Ürmösön a lányok felöltöztek gyászba.
Virágban fürdik ma Váradnak utcája.
Könny permetez le ma Enyedre, Tordára.
Ó, Uram, népedre e kétféle sorsot,
miért osztogatod megpróbáltatásod?
A mély őszi éjben sírnak a csillagok.
A bús őszi éjben síró magyarok.
Imádkozzatok!

Erdélyi Helikon, 1941. október

Az alábbi írás szerzője, Kós Károly, az erdélyi mindenes, 1911 augusztusában, az akkor épülő sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum munkálatainak megtekintése után, Budapestre utaztában megállt Balázsfalván, hogy tapasztalatokat gyűjtsön az ott történetekkel kapcsolatban. Az 1911. évi gyűlés sorrendben az itteni harmadik volt. Iuliu Maniu, mint az ASTRA (Erdélyi román irodalmi és közművelődési egyesület) XI. balázsfalvi fiókjának elnöke, fiatalos hévvel, 38 évesen, javasolta az ASTRA megalakulásának 50. évfordulójára egy emlékgyűlés összehívását a balázsfalvi Szabadság mezejére. A gyűlés megtartását a gróf Khuen-Héderváry Károly magyar miniszterelnök előzetesen engedélyezte. Az ASTRA fiókszervezetei az indítványt felkarolták, és hozzávetőlegesen 10.000 fő részvételével 1911. augusztus 28-30 között megtartották az emlékgyűlést. Ezen részt vettek az erdélyi, korabeli románság vezéregyéniségei, valamint a román parasztság képviselői. Iuliu Maniu életrajzírói szerint ekkor indult meg azon a pályán, ami elvitte a Nemzeti Parasztpárt elnökeként a miniszterelnökségi székig. A korabeli sajtó nagyon jól sikerült összejövetelként jellemezte a nagygyűlést. Kós Károly akkori feljegyzése józan éleslátásról tanúskodik, váteszként előrevetíti az Erdélyben nemsokára lejátszódó történéseket. (Szabó Mayer Attila)

Kós Károly

Levél a balázsfalvi gyűlésről

...Ha én itt Erdélyben magyar pap volnék, akkor a tegnapi vasárnapon prédikációm textusát Dávid zsoltaíraiból választottam volna: „Uram, mily nagyon megsohasodtak az én ellenségeim! Mily sokan vannak az ellenem támadók.” (3. zsoltaír, 2. vers)

Mert én láttam az Astra gyűlését, és erdélyi magyar népemnek szerettem volna beszélni a balázsfalvi napokról. Láttam azt az ünnepet és tudom, hogy az ott Erdély oláhságának győzelme volt rajtunk. Beszélnek az ellenségeinkről az én népemnek, de nem szidnám őket, és nem kicsinyelném az ő munkájukat. Mert láttam Balázsfalván sereglenni hatezer romániai urakat és asszonyokat, és országunk minden szegletéből főpapokat, tanárokat, birtokosokat, ügyvédeket és képviselőket, szegény prédikátorokat és dászkeleket, iparost, kiskereskedőt és pórnépet; egy egész társadalmat.

Ez a sok különböző ember mind lelkesedésből, saját jószántából jött oda, nem inni, nem mulatni, csak lelkesedni, csak tanulni, vezéreit meghallgatni, hogy szavukat szívébe vésve, újabb tíz esztendőre való munkakedvet, nemzeti gondolatot vihessen haza az otthon maradtaknak.

Ezt mi magyarok nem tudjuk utánuk csinálni!!! Mi erdélyiek már fáradtak vagyunk; a magyarországi közvéleményt pedig most nem érdekli a magyarság sorsa. De fontos az ott mostan, hogy piszkálódásból élő újság terjesztheti-e szabadon a mocskot a magyar nép között a sajtószabadság szentségének védelme alatt vagy sem.

A sajtó a közvéleménynek hű tükre: a balázsfalvi napok idején a fővárosi lapok közöltek néhány cikket az Astra gyűlésről (igaz, hogy egyrészüké, még tekintélyes napilapoké is, roppant téves és furcsa volt), de hamar végeztek vele, és ma már vígan tovább csépelelik az obstrukció ócska szalmáját. De mi nem térhetünk oly könnyen és oly hamar napirendre; mert elvégre ez a játék a mi bőrünkre megy. Közvetlenül a miénk, de végeredményben az egész magyarságé.

És mi tanulni is akartunk ott Balázsfalván, mert nagyon nagy szükségünk van immár erre, és lehetett is ott tanulni sokat az oláhoktól...

Láttunk egy hatalmas nemzetgyűlést, hallottunk halálosan komoly beszédeket. De nem láttunk pózólást, nem hallottunk frázisokat. Ez az egyik tanulság.

Láttunk ott egy hadsereget: nemzeti hadsereget. Mert ez a gyülekezet nem Janku és Axentye hordája többé, ez nem támad ellenünk kaszával és faágyuval. És nem fog többé Bécs szolgálatába állni. Ez itt már nemzet, mely öntudatos munkával, pénzzel és kultúrával szerelte föl magát. Ez a másik tanulság.

Láttuk azt, hogy az odasereglett nép milyen áhítattal szívta magába vezérei tanítását, milyen lelkesedéssel hallgatta a sokszor unalmas beszédeket, hogy meg volt elégedve mindennel, amit kapott, nem kritizált semmit, de fizette örömmel filléreit az Astrának. És nem volt ott rendetlenség, nem volt ott szó politikáról, nem volt ott izgatás; száraz számadatokat hallottunk, száraz tényeket soroltak elő a szónokok nyugodtan, majdnem unalmasan. És az volt a benyomásunk, hogy ez volt az utóbbi esztendő egyik legnagyobb politikai eseménye, ez volt a legveszedelmesebb nemzetiségi politikai izgatás. Ez a harmadik tanulság.

Néhai nagy újságírónk, magyarságunk ideáljaiért utolsó leheletéig harcoló Beksics Gusztáv megjövedlte egykoron – nem is olyan régen – hogy mihelyest az erdélyi oláhság kultúráilag, vagyoniilag és társadalmilag konszolidálódik, abban a pillanatban kérdéssé válik a magyar Erdély léte. Ma, az Astra gyűlése után tudhatjuk – ha csak el nem fedtünk szemünket, be nem dugtuk fülünket – hogy a vagyoniilag, társadalmilag, sőt kultúráilag is szervezett oláh társadalom Erdélyben készen van. Ez a társadalom tisztában van erejével, céljaival, ez a társadalom fegyelmezett, fanatikus és idealista. Ez a társadalom: nemzet.

Olvasom a zsoltaírokat: „A mi útjainkban most körülvettek minket és csak azt figyelik, mikor teperhessenek a földre.” „Hasonlóak a prédaleső oroszlánhoz és a barlangban ülő oroszlánkölykökhöz.” (Dávid 17. zsoltaír 11-12. vers)

Ez az oláh társadalom annyira természetes ellenségünk, hogy ezt sem szép szóval, sem erőszakkal a magunk részére nyerni nem tudhatjuk. Amit állam és társadalom erre a célra áldoz, az teljesen haszontalan munka és erőpocsékolás. Az erdélyi oláh a maga jószántából magyar nem lesz soha. A magyar nyelv megtanulására sincsen szüksége – hiszen nekünk, erdélyi magyaroknak sokkal inkább szükségünk van az oláh nyelv tudására. Inkább francia és német nyelvekre tanítják gyermekeiket. De a magyar állameszme részére sem hódíthatjuk meg az oláhságunkat többé, amióta tőszomszédunk a szabad, nemzeti és hatalmasan fejlődő Románia.

Mai helyzetünk az, hogy a zárt sorokban, egységes vezetés alatt és öntudatosan előrenyomuló oláhsággal szemben az erdélyi elszegényedett, fáradt és reményvesztett magyar társadalom lépésről-lépésre, lassan de folytonosan kénytelen visszavonulni minden téren. Sorsunkat előre látjuk, és csodára nem számíthatunk. Mi magunk gyöngék vagyunk, és segítségünkre nem jön sem a nagymagyarországi társadalom, sem az államhatalom.

A magyarországi társadalomra sohasem számíthatunk. A múltban is mi: Erdély voltunk azok, akik, ha kellett, segítséget vittünk Magyarországnak. Jutalmat ezért sohasem kértünk és sohasem vártunk.

De az államhatalommal másképpen vagyunk. Annak kötelessége volna minket legalább segíteni, ha már nem vállalja a teljes védelmet. Kötelessége volna minden eszközt, minden fegyvert a mi részünkre szolgáltatni és oláhjainktól minden eszközt és minden fegyvert elvenni, mellyel nekünk árthat. Ezt nevezhetjük jogtalanságnak, nevezhetjük embertelenségnek, jogállamban nincsen is ez helyén. De az orvos is megöli a magzatot, tehát gyilkol, amikor arról van szó, hogy vagy az anya vagy a gyermek maradjon életben. És lássuk vajon a külföld nemzeti államai milyen esz-

közökkel védekeznek nemzetiségeik ellen, illetőleg hogyan védelmezik nemzetüket:

1. Pózenben tilos a lengyeleknek német birtokot vásárolniok.
2. Romániában tilos iskolákban (nyilvános iskolákban), sőt templomokban más nyelven, mint oláhuul beszélni és tanítani.
3. A szabad Amerika csak azt ismeri el állama polgárául, aki szóban és írásban bírja az angol nyelvet, és tisztában van az alkotmány főbb elveivel: szavazati joga pedig csak állampolgárnak van.

Mi sok törvényt, elvet vettünk át idegenből, sokszor ránk károsat vagy legalább is problematikusát; vajon mért nem vettünk át ilyenforma törvényeket is? Pedig ilyen törvényeknek sikerük van és – nem kerülnek pénzbe. E helyett évekig tartó válságokba visszük országunkat a problematikus egyenlő, általános, titkos választójogért való küzdelemmel és a nemzeti hadseregért való harccal (ez utóbbi – elismerem – nagy dolog, de bajosabb megcsinálni, mint egy új nemzeti-ségi törvényt). De nemzetiségeink kultúráját milliókkal segíti a magyar állam – méltányosság címén...

... E héten Kolozsvárott ünnepi közgyűlést tart az EMKE. Hatszáz vendég jelentkezett eddig, és a város aggódik, hogy hol helyezze el ezt a sok embert. Balázsfalván – a 2500 lakosú faluban – 6000 embert láttak szívesen vendégül három napig – a román kultúra nevében.

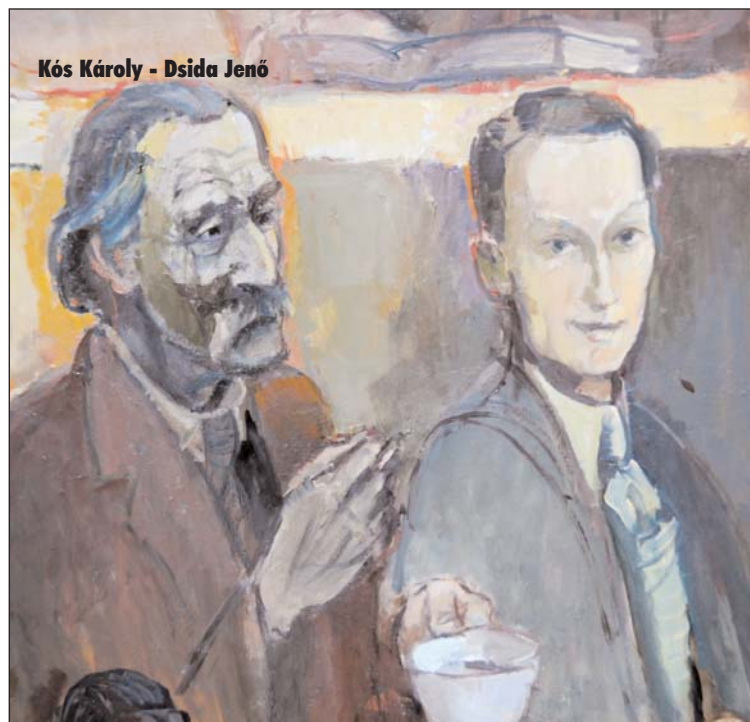
Kolozsvárott – a 60.000 ezer lakosú városban – 600 vendég gondot okoz – a magyar kultúra nevében. Ehhez – úgy gondolom – nem kell kommentárt fűzőm!!!

Majdnem minden évben tartunk Erdélyben székelykongresszust; melynek eredménye mindenkor egy-egy memorandum – de sikere egyiknek sem volt. Azt hiszem, már meg is unták a minisztériumok az erdélyi magyarok ügyeit – el is olvasni. A székelyek segítségére miniszterileg Sepsiszentgyörgyre telepített „Hitelbank” akár be is csukhatja a boltját – semmi dolga sincsen. Ma is olcsóbb a Transilvania, az Albina meg a szebeni bank pénze, mint a magyar pénz. És éppen a múlt héten árverezték el a kolozsvári Nemzeti Színház alapítványi birtokát; a magyar kultúrminiszter asszisztenciája mellett, – az oláhok vették meg. Ehhez sem kell kommentár.

Hát tessék Kolozsvárra jönni EMKE gyűlésre. De nekünk hiába beszélnek, hiába ígérnek már. Kezdünk nem hinni semmiben, ami Pestről jön, kezdünk nem hinni miniszteri nagy nemzetmentő terveknek.

Ha magyar pap volnék, jövő vasárnap a következő textusról tartanék prédikációt: „A szívem remeg, elhagyott az erőm és az én szememnek világa kialszik.” „Barátaim és szeretteim elfordultak tőlem az én csapásomban, és az én rokonaim is elhúzódnak tőlem.” (Dávid 38. zsoltár, 11-12. vers).

Hazafias tisztelettel: Kós Károly
Kalotaszeg, 1911. szeptember 4.

Kós Károly - Dsida Jenő

TÖKÉS LÁSZLÓ

Kiútkeresés a hazugság világából

A romániai magyar református egyház helyzete a kommunista diktatúrában

Az alábbiakban részleteket közlünk Dr. Zalatnay Istvánnak a könyvhöz írt előszavából

Az egyedi (...) történelmi szituáció nem más, mint a hazugság világa. A totális hazugság világa. Avagy, annak a totalitárius rendszernek a világa, amelynek *conditio sine qua non*ja, földadhatatlan létalapja volt egy, a valósággal minden pontján diametrálisan szembenálló hazugság- rendszer fenntartani akarása. Azzal a ténnyel, hogy ez jellemezte a „létező szocializmus világát”, különösen is annak egyik legszükségesebb formáját, Nicolae Ceausescu rendszerét, és ez alapvető meghatározója volt az akkori erdélyi református egyház életének is, mindenki tisztában van, aki minimális ismeretekkel rendelkezik erről a korról.

No de ki rendelkezik ilyen ismeretekkel? Természetesen az, aki élt akkor és az egyházhoz tartozott, különösen ha lelkeszként szolgált. Akinek azonban nincs személyes tapasztalata, például mert életkora miatt eleve nem is lehet, az honnan tudhatna a jelzett alapvető tényről... Hogyan lehet hiteles információja bárkinek is egy olyan világról, amelynek lényege volt mindenféle valóságos információ eltitkolása, kiváltképpen is annak megakadályozása, hogy az nyomdafestékhez, vagy akár csak bármilyen szűk körben is, de nyilvánosságához jusson?

Ebből fakad az a sokszor hatalmas feszültség, amely ma a kort még megélt idősebbek és fiatalabbak között tetten érhető. Miközben az idősebbek sokszor a szó szoros értelmében a bőrükön hordozzák ezeknek az évtizedeknek a következményeit, a fiatalabbak gyakran teljes értetlenséggel fordulnak felé – ezzel természetesen az idősebbek legnagyobb ingerültségét váltva ki. Személyes tapasztalat híján a fiatalok sokszor semmit – semmi lényegeset – nem tudnak arról a világról, mert annak lételeme volt minden valós információ eltitkolása.(...)

A történettudomány általában beszél a múlt történelem előtti és történelmi korszakáról annak alapján, hogy az adott korszakra nézve vannak-e vagy nincsenek írásos források... No de mi van akkor, amikor ezek a dokumentumok majdnem kizárólagosan tudatosan megtervezett dezinformációt tartalmaznak? Ebben az esetben, még ha sok millió oldalnyi írást vehetünk is kezünkbe, valójában visszacsúszunk a történelem előtti korba. Ahogyan Kányádi Sándor ragadja ezt meg nagyon pontosan **A bujdosni sem tudó szegénylégény** énekében: „Néhány ezer évet vissza kell butulnunk”. Bár nála ez a versben különösen is a magyar nyelvet és használatát felszámolni akaró totalitárius politikára vonatkozik, érvényes az egész akkori rendszerre. Sőt, gyakorlatilag érvényes az egész kommunizmus világára, amely tehát ebben az értelemben tör-

ténelmen kívüli kor. Csak nem úgy, ahogy – eredetileg jó szándékú - megálmodói gondolták: nem történelem utáni (arany)kor, hanem történelem előtti szörnyűség(...).

Mit tudott kezdeni az erdélyi reformátusság a leírt helyzettel? Mennyiben, hogyan tudott – vagy nem tudott – védekezni ellene? Sőt: mennyiben volt maga is felelős annak létrejöttéért? Milyen mértékben volt képes a politikai hatalom a maga képére formálni a református egyház belső világát? (...)

Tökéletesen érvényesültek a Ceausescu-rendszer politikai intenciói. Az egyházvezetés – sokszor a bornírt komikumig elmenően – lemásolta a román kommunista párt által teremtett mintát. És ezzel szemben igen csekély volt az egyházi ellenállás.

Mi volt ennek az oka? Hogyan történhetett meg ez a totális önfeladás egy különben roppant öntudatosan tartásos, történelmileg is nagyon sokszor ellenzéki, sőt kifejezetten elnyomott helyzetekben túlélni képes és egyébként az adott társadalmi közegben kivételesen erős demokratikus hagyományokkal bíró egyház esetében? ... Milyen kapcsolat van e '87-es Beszámoló megírása és Tökés Lászlónak a '89-es forradalomban játszott szerepe között? (...)

Hogyan lehet bármiféle valós információt nyernünk egy olyan világról, amelyben szinte minden, amit leírni engedtek, tudatosan hazug. Első megközelítésre könnyen gondolhatjuk azt, hogy sehogyan. ...

Ennek az írásnak az ismerétében azt kell, hogy mondjuk: távolról sincs így! Csak meg kell találni a hazug, nyilvános információk dekódolásához szükséges módszert. Ennek a műnek a nagy érdeme éppen ennek a módszertannak a kidolgozása. A kísérlet azért nem kilátástalan, mert nem csak szellemes *bon mot*, hogy nagyon nagy különbség van a rendszeres hazudozás és a hazugságok rendszere között. A rendszeres hazugsághoz elég, ha valaki minden egyes esetben a valóságtól eltérőt állít. Abból azonban még nem lesz rendszer. Ahhoz föl kell állítani egy teljes, alternatív hazugság-valóságot. Az azonban soha nem lehet valóban tökéletes rendszer. A hazugságok szövődése minden törekvés ellenére újra és újra fölfeslik, és kibukkan mögüle a valóság. A valóság, amely éppen olyan mérgező a hazugság világára nézve, mint fordítva. Hiszen elég egy-két ponton megjelennie az igazságnak, és az egyértelműen leleplezi az egésznek a hazug voltát. Tökés László írása tehát arra törekszik, hogy ily módon tudjon kibukkanni a hazugságromboló valóság a hazugság mögül. Vagyis nem elégszik meg azzal, hogy

személyes információkra, élményekre, adott esetben akkor mindenki vagy legalábbis nagyon sokak számára ismert esetekre, tényekre hivatkozzon – bár ezt is bőséggel megteszi –, hanem a hazugság épületének összeomlását akarja kiváltani (...)

Van még egy fontos kérdés, amelyről itt szólni kell, és amely komoly gondot okozhatott a szerzőnek is. Az egész helyzet alapvető eredője politikai értelemben természetesen a kommunista állampolitika volt. Ennek nyílt kimondása azonban egyet jelentett volna egy virtuális öngyilkossággal: azonnal maga után vonta volna az állami szervek közvetlen föllépését, és minimum több éves börtönt eredményezett volna. Ezt egészen nyíltan kimondani nem lehetett. Ez a kényszer sajátos módon igen fontos, pozitív következménnyel járt. Ugyanis az erre való hivatkozással teljességgel eltolhatta volna magát az egyház, a lelkészársadalom a felelősséget a kialakult helyzetért (ahogyan a későbbi személyes öngyilkos narratívákban ez szinte minden másnál fontosabb szerepet is játszott). A Beszámoló azonban e kényszerhelyzet miatt is alapvetően arra irányul, hogy „szaván fogja” az állami és az egyházi hatalmat(...)

Tőkés László számára az igazi kérdés azonban az, hogy az egyház mit csinált ebben a helyzetben: miért vált olyannyira engedelmes eszközzé az államhatalom kezében az egyházvezetés, és az miért végezhetett olyan nagyon hatékony egyházromboló munkát a lelkészársadalom óriási többségének szinte dermedt tehetetlensége közepette(...)

A Beszámoló fulmináns kritikája az akkor fennálló egyházi rendnek. Elsősorban az egyházi vezetőknek, a két püspöknek és az őket közvetlenül kiszolgáló néhány személynek, de – bár világosan különbséget téve a felelősség súlyában – egyúttal azoknak a testületeknek, illetve testületi tagoknak is, akik szavukkal, szavazatukkal legitimálták az egyház lerombolása érdekében hozott döntéseket.

De vajon jogos volt-e a Beszámoló kritikája? Miben, mennyire lett volna lehetőség más magatartásra? Erre a kérdésre nézve az egyes konkrét esetekben ma ugyanúgy nehéz vagy éppen lehetetlen egyértelmű választ adni, mint akkor. Egészében nézve azonban összehasonlítási alap lehet a többi egyház akkori helyzete, különösen is a katolikus egyházé, amely Márton Áron hősies magatartásának köszönhetően jelentős mértékben kedvezőbb volt, mint a reformátusé. Ez nemcsak bizonyos konkrét kérdésekre igaz – pl. arra, hogy az ő esetükben nem korlátozták az időszak végén olyan mértékben a lelkészképzést, hogy az az egyház létét fenyegette volna, mint a reformátusoknál – hanem igaz az egyház belső életének közegére, szellemiségére, stílusára

Erre nézve általánosságban kimondható, hogy az akkori erdélyi református egyház egész példátlan mértékben alkalmazkodott belső életében is a kommunista diktatúrához. A hatalom egyházon belüli gyakorlása olyan brutalitással, olyan arcpirítóan hazug módon

történt, amely szinte érthetetlennek tűnhet. Miért nem volt képes az egyház minimális mértékben sem megőrizni a maga integritását? Miért kellett totálisan asszimilálnia nemcsak az egyházi vezetőknek, hanem általában az egyházi közbeszédnek is azokhoz az állami kényszerből fakadó mechanizmusokhoz, amelyekről teljesen nyilvánvaló volt, hogy egy szerencsétlen történelmi helyzetből fakadtak? Miért nem tudott az egyházi vezetés legalább összekacsintani a lelkészársadalommal, jelezve, hogy sajnos nincs mit tenni: ebben vagy abban a kérdésben egyszerűen nincs mozgástér! Miért nem akart és tudott az egyházvezetés legalább megkísérelni két irányba közvetíteni: nemcsak az állam akaratát az egyház felé, hanem fordítva is; pl. finoman jelezve, hogy mikor, hol nincs értelme semmilyen tiltakozásnak, és mikor, hol javíthatja éppen az ő tárgyalási pozíciójukat az állammal szemben, ha hivatkozhatnak arra, hogy milyen nagy az ellenállás a lelkészkar, vagy akár a gyülekezetek részéről? Miért nem tudtak legalább a minimális, rendelkezésükre álló eszközzel visszafelé is nyomást gyakorolni, pl. azzal, hogy valamiből nemzetközi tiltakozás származhat, vagy, hogy az illető állami tisztviselőnek a székébe kerülhet, ha a maga területén „nem jól működnek a dolgok”. Röviden: miért kellett az egyházi vezetőknek ellenségként kezelniük azokat, akiket – az egyházat és egyúttal a magyar kisebbséget is – felszámolni akaró román kommunista államhatalom ellenségként kezelte? Miért váltak az akkori egyházi vezetők az egész magyar református egyháztörténetben is párját ritkítóan negatív figurákká?

Ezekre a kérdésekre a Beszámoló nem akar választ adni. De továbbgondolásra, a felszínen lévőnél mélyebb kérdések fölvetésére késztet. Az alábbiakban erre nézve fogalmazok meg néhány gondolatot.

Alighanem „olcsó megoldás” lenne arra hivatkozni, hogy az adott helyzetben, szerencsétlen módon, morálisan különösen is gyenge emberek kerültek pozícióba. Hogy ez történelmi véletlen volt, hogy kis szerencsével ugyanez a helyzet sokkal jobban is alakulhatott volna. Bár a személyes kvalitásoknak és defektusoknak néha valóban jelentős pozitív vagy negatív szerepe lehet folyamatokban, egy több évtizedes korszak esetében nem lehet erre fogni mindent. Egy fél tucat ember bármilyen silány viselkedése sem lehetett volna képes arra, hogy az egyházi közbeszédet, lelkületet, stílust abba a mélységbe taszítsa, amelyet oly bőségesen dokumentál a Beszámoló.

Az is elégtelen válasznak tűnik, hogy minden a külső körülményekből, a politikai helyzetből fakadt. Az, ami történt, nem lehetett független az egyház – és azon belül a lelkészkar – belső világától, hagyományaitól, végső soron a magyar reformátusság létének, történelmileg kiforrálódott alkatának sajátosságaitól, teológiai alapjaitól. Talán akkor értjük ezt meg legjobban, ha arra gondolunk, ami akkor nagyon sokak számára a legnagyobb sérelmet okozta. Arra, hogy nem érezték, hogy az egyházi vezetés mellettük áll, hogy igyek-

szik mindent megtenni az egyház érdekében, még ha az objektív okokból nagyon kevés is. Nem volt igazából őszinte összekacsintás...

A Beszámoló elemzőjének, e sorok írójának véleménye szerint ennek a szinte teljesen irracionális, mindenki számára súlyos hátrányokat okozó és – legalábbis ilyen szélsőséges módon és mértékben – kifejezetten a református egyházra jellemző hiánynak a kialakulását éppen az egyház egészen ellentétes múltja, hagyományos ethosza tette lehetővé.

A „protestáló”, gerinces, morálisan csak a nyílt kiállást, az őszinte tartást elfogadhatónak tekintő lelki alkattól egyszerűen nem vezet út a kényszerű megalkuvás, a szélárnyékos helyen való meghúzódás legitimnek tekintéséhez. Ahol az elkerülhetetlen mértékben történő megalkuvás magától értetődő és helyes válasz egy adott helyzet kihívására, ott azt nem kell állandóan külön magyarázgatni; inkább csak technikai kérdés, hogy mi az optimális, hogy mi a legtöbb, amit ki lehet hozni egy beszorított helyzetből. Paradox módon éppen ott, ahol alapvetően nem legitím ez a magatartásmód, ott kényszerülnek rá arra, hogy a külső kényszerhez valamiképp belülről is alkalmazkodjanak, hogy azt a maguk számára megideologizálják.

És ez történt az erdélyi – és jöllehet jelentős eltérésekkel, de a többi magyar – református egyház esetében. Bár az akkori kisebbségi helyzetre nézve általános érvényű és józan tanácsként írta Sütő András nevezetes mondatát: „A fű lehajlik és megmarad.”, ennek tényleges megélését a református egyház hagyománya nem tette lehetővé. Természetesen lett volna elvileg másik lehetőség is: a református lelkiségi hagyomány megélése a rendkívül nehéz körülmények között is; magyarul a nagyon nagy áldozatok, akár a mártírium vállalása. Ehhez viszont nem volt elég hit, lelki erő. És így az egyház „két szék között a pad alá esett”.

Ha ez a meglátás alapvetően igaz, akkor az a sajátos helyzet, hogy a református egyház belsőleg, lelkületében, közösségi életében éppen azért szenvedte meg a legjobban ezt a korszakot, mert a legtávolabb állt attól belső lelki alkatát tekintve. Olyan nagy volt a távolság, hogy ahhoz nem lehetett hozzáidomulni némi alkalmazkodással. Annyira nem bírhatott lehajolni a fű; és ezért kénytelen volt törni: lélekben és teljességgel. Az elcsendesedés, majdnem elnémulás helyett hazudozó fecsegés töltötte be az egyház hivatalos tereit. Mivel nem férte össze a nyílt beszéd több évszázados ethoszával a kényszerű félhazugság, nem maradt más út, mint a teljes azonosulás a totális hazugsággal – vagy a teljes szakítás azzal.

Az első évtizedeken át rombolta az erdélyi reformátusság életét. A másodikból született meg a '89-es forradalom (...)

A múlttal kapcsolatban a legnagyobb problémát az egyház erőteljesen feudális jellegében látja a szerző. Ennek kapcsán beszél középkorias intoleranciáról, megüresedő hagyományosságról, de legnagyobb problémának az anakronisztikus klerikalizmust látja; azt, hogy a világiak névleges szerepre vannak kárhoz-

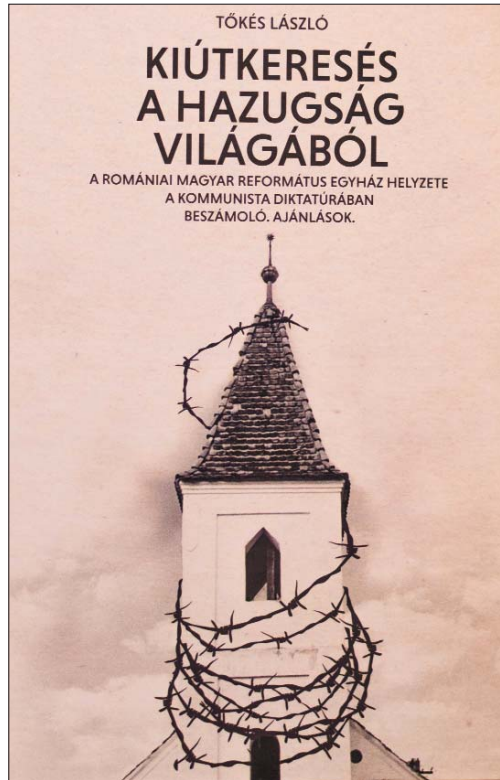
tatva. A feudális, vagy ha tetszik, hűbéri viszony azonban érvényesül a lelkészársadalmon belül is(...)

Ugyancsak nagy problémának látja Tőkés László azt, hogy az egyház szinte egyáltalán nem követte a társadalmi változásokat. Szervezetei, működési mechanizmusai azt a fél-, ha nem egy teljes évszázaddal korábbi helyzetet tükrözték, amelyben a gyülekezetek túlnyomó többsége falvak zárt világában, nagyon erősen hagyomány által meghatározott keretek között működött. Csakhogy időközben hatalmas volt az elvándorlás a városokba, ahol a gyülekezetek az elnyomó, egyház- s kisebbségellenes állampolitika mellett erőteljes szekularizációs hatásoknak is ki voltak téve. Ezzel párhuzamosan az elnépte-

lenedő falvakban elindult a szórványosodás (...)

Érdemes még megjegyezni, hogy az egész írás szellemisége igen messze áll attól a meglehetősen elterjedt, egyoldalú felfogástól, miszerint a református egyház alapvetően egy nemzeti, magyar kisebbségi intézmény lenne. Az egyháznak a nemzet egészét szolgáló, illetve kisebbséget védő nyilvánvaló és hatalmas feladatai az egyház lényegéből fakadó következmények. Ennek megfelelően olvashatunk arról, hogy teológiai szinten kellene tisztázni hit, egyház, nemzetiség és kultúra bonyolult viszonyát (...)

Miután (Tőkés László) helyzete teljesen tarthatatlanná vált saját egyházkerületében nem sokkal a Beszámoló elkészülte után, de nyilvánosságra kerülése előtt, a másik egyházkerületbe, Temesvárra kapott helyettes lelkészi kinevezést. Ebben a döntésben nyilvánvalóan szerepet játszott az egyházi és/vagy állami (?) hatalomnak az a félelme, hogy az ekkor már „saját jogán”, de legalább annyira édesapja miatt és nemcsak bel-, de külföldön is egyre ismertebb lelkész, ha teljesen ellehetetlenítik, még veszélyesebbé válhat. A „Ne csináljunk mártírt belőle!” hatalmi taktika azonban ellenkező irányba sült el. A hatalom szempontjából a temesvári kinevezés mellett szólhatott az, hogy a város az erdélyi magyarságnak, és különösen is a reformátusságnak a peremvidéke, ahol sokkal elszige-

teltebbnek kellett lennie az „ellenzékieskedő” lelkeseknek, mint Erdély szívében.

Bizonyos körülmények azonban éppen ahhoz járultak hozzá, hogy a Tókécs-ügy a hatalom által félt legrosszabb forgatókönyvnél is veszélyesebb irányt vett. Temesváron, egyetemi város lévén, igen sok magyar egyetemista élt, akik fiatalos lendülettel és merészséggel álltak a lelkész mellé. Másrészt Temesvár sok évszázados több nemzetiségű hagyományai és két szomszédos országhoz való közelsége miatt is az átlagnál sokkal toleránsabb szellemiségű város volt már akkor is; ez lehetővé tette, hogy egy töredéknyi magyar reformátusság tüntetése 1989-ben szinte pillanatokon belül az egész várost magával ragadja.

A következők közismertek: a Temesváron kirobbanó forradalom néhány napon belül a Ceausescu-diktatúra bukásához vezetett, Tókécs László pedig az egész világon ismertté vált mint a legvéresebb kelet-európai kommunista diktatúrával szembeni forradalom elindítója.

Az azóta eltelt három évtizedben egyházi és közéleti ténykedésének szempontjából egyaránt a '89-es forradalom minősül kiindulópontnak, mércének, viszonyítási pontnak. '89 Temesvárja azonban legalább annyira a következménye, mint a kezdete egy több évtizedes útnak. És ennek bizonyosága a Beszámoló. Nemcsak azért, mert világosan dokumentálja egy a maga korának kiábrándító és mélységesen hazug egyházi világával megbékélni sehogy sem tudó fiatal lelkész egyre nyíltabban ellenzékivé válását, hanem különösen annak módja miatt (...)

Tókécs László most közölt írása és a '89-es forradalom közötti út lényege röviden úgy fogalmazható meg, hogy a totális hazugsággal való szembefordulás válik totálissá a '80-as évek végére. Az egyik olyan tényező, amely a forradalom előtti években felvillanyozta a

temesvári gyülekezetet, és szinte az egész, őket körülvevő rendszer tagadásának szimbólumává vált, az a templomi hirdetések egészen szokatlan módja volt. Az, hogy a lelkész onnan számolt be minden olyan eseményről, kihallgatásról, fenyegetésről, amely az azt megelőző héten történt. Ezért beszélhetett később, a temesvári ellenállás döntő, nemzetközileg ismertté vált fordulópontján a vele készített interjúban a „hallgatás falának áttöréséről”. Vagyis az ettől az írástól a forradalomig vezető út teljesen logikus volt (...)

Ha igaz, hogy a magyar református lelkiségtörténet felől nézve egyszerűen lehetetlen volt belesimulni a kis – majd egyre nagyobb – hazugságok világába, és ezért a totális hazugság öntötte el az egyház közéletét, akkor az is igaz, hogy Temesvár a másik „szélsőséget” jelentette: a hazugsággal való ki-egyezés teljes elutasítását. Sajátos módon a kettő – miközben egymás diametriális ellentétei – szorosan össze is tartozik. A totális hazugság teljesen szürreális körülményei között az azzal szemben amúgy is nagyon csekély tűrőképességgel bíró lelkület számára szinte nem marad más lehetőség, mint az akár a mártíriumig elmenni hajlandó szembefordulás. Másképpen fogalmazva: a kommunista diktatúra körülményei a magyar reformátusság számára annak belső lelki szerkezete, évszázadok alatt kialakult lelkisége, ethosza miatt csak két „szélsőséges” választ tettek lehetővé. Az egyik a teljes – még a kor körülményei között is szükségtelen mértékű, felülteljesítő – behódolás volt. A másik a mindent kockára tevő szembefordulás. Az első utat járta az egyház vezetése évtizedeken keresztül. A másodikat a Beszámoló írója és Temesvár hőse; akinek – most már a személyes szinten messze túlmenő jelentőségű – útját éppen ez az írás dokumentálja...

Zalatnay István

Székely Ferenc

Távolban egy fehér torony

Megjelent Székely Ferenc kilencedik interjúkötete, a Távolban egy fehér torony, amely kortárs, kerek évfordulás erdélyi vagy határon túli személyiségekkel történt beszélgetéseket tartalmaz. Idén Bandi Árpádot (tanár, Bolyai-kutató, Marosvásárhely), Erdei Jánost (rádiótudósító, New York), Haáz Sándort (karnagy, Szentegyháza), Jakab Sámuelet (talajkutató, Marosvásárhely), Kákonyi Csillát (festőművész, Marosvásárhely), Márkus Bélát (irodalomtörténész, Debrecen), Nászta Katalint (színművész, költő, Zalaegerszeg), Székedi Ferencet (író, médiaszakember, Csíkszereda), Tomcsányi Máriát (televíziós újságíró), és Tóth Bélát (rádiószerkesztő, Marosvásárhely) szólaltatta meg. A kötetet a magyarországi Üveghegy Kiadó adta ki. Tekintettel arra, hogy a koronavírus miatt megszűntek a kötetbemutató-rendezvények mind Erdélyben, mind Magyarországon, a szerző vállalja, hogy postai úton juttatja el azoknak, akik igénylik. Egy kötet ára 30 lej, plusz postaköltség. Kapható még a tavaly kiadott Aranypénz c. kötet is. Bővebben a következő e-mailcímen: szekelyferi@gmail.com.

Pordány László

Harminc év a magyarság szolgálatában

Előszó

Olyan kötetet tartunk a kezünkben, amilyenre időről időre akkora szükségünk lenne, mint a helyenként évente kötelező szakmai továbbképzésekre. Mert azt tudjuk, hogy az alapvető, az iskolában-egyetemen elsajátított tudással diplomát és címet szerezhet akárki, de csupán ezzel lemarad a világ gyors fejlődése mögött. Ez a kisebb baj, ám az emberi tudatra rákényszerített ismerethiány a tájékozatlanságon kívül el is torzít, miatta fél-igazságok, összevisszaságok áldozatául esik az ember. És innen nincs is sok a diktatúrák tombolásáig!

Pordány László politikai, elsősorban diplomáciai pályájának keresztmetszete ez a kötet. Legalábbis a cím alapján elindulva erre számíthatunk. Azonban az első fejezetbe beleolvasva, elakadunk az időben. Mert az előrevetített harminc esztendőt jóval megelőző „élményfeltáró-halmazsal” találkozunk. Azzal a

80-as években az addig fortyogó, majd gyilkos, kénes gőzgént előtört és egyre elképzelhetlenebb méreteket öltő romániai magyar-ellenességgel, embertelenséggel, amelyet az erdélyi kirándulásra magát elszánt látogató már jóval a határátlépés előtt megtapasztalt. S miközben közeledett Biharkeresztes vagy Nagylak felé, Pordány László időben előre- és visszamenőn megismerteti az esetleg még hiányos tapasztalattal rendelkező olvasóval nemcsak Erdély, de a nemzet történelmét is – Trianonig és Trianon után, és elegáns írói megoldással összefüggésbe hozza az éppen akkori eseményekkel. Hatalmas történelmi, filológiai műveltséggel, érthetően, de nem „középkorú fokon” olyan összetett képet nyújt

a magyar–román határon akkoriban dívott, mindkét oldali hivatalos eljárásokról, amitől akár még ma is végigfut az ember hátán a hideg. A magyar vámtiszt és a határőr fölényeskedő, pökhendi magatartásáról a partiumi-erdélyi, éppen napi élmét szorongató magyar „idegenekkel” szemben, a román hivatalosok paranoiás, főleg az írott szóra vadászó gyakorlatáról –, nos, ez elég is ahhoz, hogy ne tegyük le kezünkől a könyvet. És semmiképpen nem azelőtt, hogy el ne olvassák a befejező vallomást, amitől egy erdélyi, székelyföldi, könnyen meghatódó „fejérség” szemét

elfutja a könny: „Mint Nagylaknál a tornyokat, a szikrázó napsütés a lábam elé hozza a Cenk meredek oldalát és éles kontúrjait. Lent elővillan a Fekete-templom, a régi városháza tornya és a Szent Bertalan-templom. Már bent is vagyok az Óvárosban; gyermekkor: „Die Stadt meiner Traume.” Most volna jó hazamenni. Az ötlet váratlanul támad, mégis a legjobbkor: kezemben – tankomban – a megvalósítás lehetősége. Csak először a munkát kell elvégezni. Aztán, ha készen vagyok vele, elindulok hazafelé. Talán holnap, vagy holnapután, de az is lehet, hogy már ma délután. Elindulok a Kézdivásárhely felé vezető úton. Lehet, hogy a hídnál elkanyarodom Sepsi felé. Akármerre fordulok, már előttem a negyvennégyes határ. Lassan a tankkal, mondom, itthon vagyunk. Székelyföldön. Felkocogok Csíkba, és ha Szeredában nincs maradásom, áthajtok a Hargitán Székelyudvarhelyre.

Udvarhelyen biztosan nem állok meg; egy éve sincs, hogy D.-t itt kínozták halálra a szekuritáté emberei; erre nem jó emlékezni. De a Kalonda-tetőre talán felhajtók, benézek Tamási Gáspárhoz, megnézem öccse, Áron sírját. Vagy megállok Szejkéfürdőn és felbállagok Orbán Balázs sírjához. Valahol meg kell álljak, hiszen itthon vagyok. Ez a hazám.” (36.o.)

Ez a hazám – ezért a hazáért, ezt a hazát magáénak valló tizenöt millió magyarért akart tenni, amikor életét és a feleségét is kockáztatva vállalta az üzenetek, szamizdát papírok csempészését, amikor polgári hivatását, az egyetemi tanári állást felhagyva, habozás nélkül az Antal József világot megrázó jelszavát vállaló

nemzeti erőkhöz csatlakozott, s tette lelkesen, amit tennie kellett. És mert a tizenöt millió nem csupán szám volt és maradt azóta sem számára, hanem a nemzet összessége, határon innen és túl, no meg a diaszpórában, ezért örült a nagyköveti kinevezéseknek.

Ausztrália–Új-Zéland, majd Dél-Afrika, végül Kanada nemcsak határokat nyitott meg előtte, nemcsak világrészek sajátosságainak megtapasztalásához segítette hozzá, hanem megerősítette abban a hitében is, hogy bárhol éljen a magyar ember, soha nem lesz számára közömbös a szülőföldje. De a távolság,

a gyökérvésztes gyakran szellemi, eszmei eltévelyedéshez vezet, ezért van nagy szükség az alázatos küldetésstudattal felvértezett diplomatára a messze idegenben. Hogy eligazítson, segítsen a nemzeti tudat megerősítésében, sok esetben megtalálásában. Szerencséje is volt Pordány Lászlónak, mert mindenütt talált művelt, lelkes segítőt, munkatársakat. De mindenütt akadtak olyanok is, akik az összetartás erősítése helyett a rombolásban, a bomlasztásban lelték örömeiket. Ilyenkor kellett a legény a gáton!

Kanadai hivatalos kinevezése előtt ismertem meg Pordány Lászlót. Torontói trianoni megemlékezésünkre érkezett Budapestről, Lezsák Sándor ajánlásával. Már akkor feltűnt szerénységbe burkolt nagy tudása, amelyet aztán nagykövetségként messzemenően gyümölcsöztetett. Ami különösen megkülönböztető jegye volt magatartásának – és ami ebben a könyvben is nyomon követhető –, hogy úgy tudta a kényes vagy sértőnek mutakozó emberi vagy közösségi ellentétet elsimítani, a megoldás felé terelni, hogy soha nem alázta, leckéztette meg egyik vitakozó felet sem. És minden mondata, minden hivatalos vagy magánemberként tapasztalt cselekedete tanított.

„Ez a hazám!” – akár személyi logója is lehetne ez minden felelősségteljes magyarnak a világ minden táján. Vereckétől Nándorfehérváron át Triesztig és Ungvárig vagy a Barcaságig, sőt, a legújabb felfedezések szerint akár Konstancáig mindenütt érvényes a kétségbeesett kérdés: „Hol vagy, István király?” Ez a nem politikai fogantatású, sokkal inkább nemzeti elkötelezettségű cél vezette e kötet egyik fejezetét kitévő, három angol nyelvű előadásának megtartására. Rendet akart teremteni, legalábbis elgondolkoztatni azokat, akik hiányos történelmi ismeretekkel – még nagyobb bűn, ha igencsak pontos adatok és tudás birtokában teszik – támadják Magyarországot, és az elcsatolt területekre szorított magyarság megsemmisítésére aspirálnak.

Bukaresti hallgatóságának Erdély történelmét mutatta be – nem nemzeti szlogenek hangoztatásával, nem vádaskodva, nem érzegős felhangokkal, hanem olyan hiteles adatok felidézésével, amelyeket cáfolni ugyan lehet – és tették is! –, de csak hazug, dákó-román elméletek cifra kavalkádjával. És ezt tette Varsóban is az OSCE Konferencián: a bevándorlás (akkori!) pillanatnyi ürügyén nem szorítkozott csupán a Vajdaságot fenyegető veszélyre, hanem a hivatalos magyar állásponttal párhuzamosan bemutatta azt a történelmi hátteret is, amely a magyarokat és a volt Nagy-Jugoszlávia életét, kapcsolatait jellemezte.

Kanadai nagykövetségként fontosnak tartotta a nemzeti tudat állandó erősítését a kanadai magyar diaszpórában, de azt akarta, hogy kollégái, a kanadai nagykövetségek is ismerjék kis országunk ezer éves nagy történelmét. Kis keretbe – dióhéjba – csomagolva tartott angolul előadást nem magyar diplomata vendégeinek, melyek szövegét kis zsebkönyv formájában legszívesebben évente küldenék el minden nagykövetségnek – ismétlésre, hogy tudják: a Kárpátok alatt

nem mindig sírt Góg és Magóg fia (Ady Endrét aposztrofálva), hanem cselekedett. Ezért maradt meg ezer esztendőök óta és fog megmaradni a jövőben is!

Ahogy olvasom a kanadai fejezetet, mintha csak most érteném meg, hogy valójában ki is volt itt nekünk, a kanadai magyar diaszpóra magyarjainak Pordány László nagykövete. Ő volt az, aki nem csak szavakkal tudatosította bennünk, hogy egy olyan nemzet tagjai vagyunk, amelynek kormánya, az Orbán-kormány megteremtette az elszakított nemzetrészek és az anyaország, valamint a diaszpóra és anyaország közötti, minden korábbinál erőteljesebb kapcsolat kialakulásának a lehetőségét, konkrét formába öltve a Szabó Dezső-i kijelentést, hogy „minden magyar felelős minden magyarért.” Ezt szerette volna belénk plántálni a nemzettudat erősítésével. Ezért támogatott minden közösségi kezdeményezést, ezért – ismételten hangsúlyoznám – tanított! A „nemzettudatlanság” – könyvből kölcsönzött kifejezés – megszüntetése érdekében akár a személyét ért igaztalanságokat is elhallgatta, nem harcolt a hivatalos rangját megillető elismerésért, de nem engedett meggyőződéséből sem.

Ha van hiánypótló munka a szakirodalomban, akkor ez a Pordány László születésnapjára készült összeállítás mindenképpen az! Egy talpig becsületos, nemzetének és annak kormányának alázatos szolgálja mutatja be azt a kort, amelyben még most is és szakadatlanul folyik a világos, józan nemzettudat elhomályosítására irányuló támadás.

Dancs Rózsa

(Dancs Rózsa írása, életútja, testvérlapunk: I. Irodalom-rovat.)

Részlet a könyvből

Soha nem volt olyan nagylelkűen befogadó, vendégszerető, és mégis mindenkitől magára hagyott nemzet, mint a magyar.

Soha egyetlen nemzet sem vérzett annyit Európáért és a világért – tatárokkal és törökökkel, kánokkal, pasákkal és janicsárokkal, mindenféle rablókkal és betolakodókkal szemben, védelmezve a „művelt nyugatot” – mint a magyar.

Soha népek nem volt annyi dicsőséges forradalma és szabadságharca, mint a magyarnak, és mégis soha nem aláztak meg nemzetet úgy, mint a magyar.

Soha nem volt nemzetnek olyan természetesen határolt és egységes országa, mint a miénk, és mégis soha Európában nem szaggattak szét nemzetet úgy, mint a magyart, és nem daraboltak szét úgy földet, mint Magyarországot.

Soha senki nem vált hazájában másodosztályú állampolgárrá, szülőföldjén lenézett „bozgor”-ra, saját hazájában hazátlanná úgy, mint a magyar.

Senkinek nem volt olyan reménytelen a sorsa Európában, mint aki a Kárpát-medencében a határainkon kívül él és – magyar.

Senkinek a sorsa nem kiált ma hangosabban honfitársai segítő kezéért, mint akit úgy hívunk: kisebbségben élő magyar.

És mégis: egyetlen nemzet sem érkezett olyan történelmi pillanathoz és néz olyan ígéretes jövő elé, mint most a magyar.

Ha segítünk, ha Ön is segít, most.

1992 március, a Magyar kisebbségek hónapja.

Pordány László nagykövet, fővédnök

Magyar Élet, 1992. március 5.

Megjelent a 75 éves szerző tiszteletére.

Kiadó: ANTOLÓGIA Kiadó és Nyomda Kft. 2020.

Dokumentum 1995 márciusából

Pordány László nyílt levele Horn Gyula miniszterelnöknek

Mint magyar állampolgárokat, akik egyúttal az egyetemes magyarság, azaz a Magyar nemzet tagjainak is valljuk magunkat, mélységes aggodalommal tölt el bennünket, hogy Ön és kormánya olyan szerződések aláírására készül a románokkal és a szlovákokkal, melyekben Magyar hitet, reményt, önbecsülést, valamint a véglegesnek szánt önfeladást kínálja cserébe semmiért, vagy majdnem semmiért. Ön és külügyminisztere elképeszt bennünket, amikor kéretlenül és folyaamtosan hangoztatja itthon s külföldön, hogy nem kívánja a határok megváltoztatását. Nyilvánvaló, hogy egyetlen józanul gondolkodó ember sem kíván

Pál apostol

erőszakos határváltoztatást. A határok sérthetetlenségének unos-untalan hangoztatása azonban nem Magyar feladat, és enyhén szólva sem magyar érdek; ellenkezőleg, szomszédaink érdeke.

Átalvető, 2010. december, 76. szám.)

Portré

Dr. Pordány László – bár Pécsen született, egyetem éveit Szegeden töltötte, s szerezte meg ugyanott diplomáját a Bölcsészettudományi Karon. Posztgraduális tanulmányokat folytatott Angliában, az USA-

ban – utóbbi ország több egyetemén is oktatva. A '80-as években ugyancsak Szegeden munkatársaival megalapította az angol nyelvű hungarológiai tanszéket. Számos publikációja, könyve jelent meg. Feleségével, Csikós Mária tanárnővel

együtt az MDF szegedi alapítói között voltak, melynek Pordány László első elnöke volt. Később Lezsák Sándor elnöksége alatt az országos elnökség tagja, időközben Csoóri Sándor elnöksége idején az MVSZ külügyi titkára volt.

1990-ben a választások után belépett az újjáalakuló külügyminisztériumba; első nagyköveti kinevezése Ausztráliába és Új-Zélandra szült ugyanabban az évben. A baloldal győzelme után hazatért és kilépett, majd legközelebb 1999-ben lett ismét nagykövet az Orbán kormány kinevezettjeként Dél-Afrikában. Utolsó nagyköveti szolgálata Kanadában volt, a második Orbán kormány idején. Végleges hazatérése és nyugdíjazása után (2014) visszatért korábbi Egyesületébe, a Nemzeti Fórumba.

A szerk. megjegyzése: Pordányné Csikós Mária férjével együtt részt vett a Szegedi Erdélyi Kör 1989-es megalapításában, valamint az EKOSZ első, szegedi megszervezésében. Ő maga a Szegedi Erdélyi Kör első elnöke volt.

Néhány további gondolat a szerk. részéről: A könyv egyes fejezeteit olvasva, sajnálattal kell ráébrednünk, hogy Pordány László neve, munkássága nem volt jelen súlyának megfelelően a lapunkban. A hiba "a mi készülékünkben" volt, meg talán a közéletbeli súlykülönbségben, nyilván a mi hátrányunkra. Annál inkább büszkék lehetünk arra, hogy mostani kiegyenesedésünk felkeltette figyelmét, és megajándékozott minket "magával". Az igazsághoz tartozik, hogy ebben döntő szerepe feleségének, Csikós Máriának volt, amiért nem lehetünk neki elég hálásak. (K.P.)

A megjelenés előtt álló könyvet kiadja az: „Ötágú Síp” Kulturális Egyesület. A kiadásért felelős: Dr. Horváth István Károlyné

Nagyvarjasi Szabó István

Az Isten háta mögül

– emberek tájak, idők

Curriculum vitae

A Sorsunk karácsonyi indításánál – az alkalom okán – tettük közzé Nagyvarjasi Szabó István kötetének egyik, karácsonyi témájú írását, ezt az alábbiakban is közöljük, Most, tovább lépve és kötelességünknek eleget téve közöljük a könyv előszavát a kiváló Sarusi Mihály tollából, de előtte álljon itt az író életrajzként megnevezett rövid életírása.

Egyben, kihasználva az alkalmat, mondunk köszönetet Szabó Pista drága barátunknak az évek alatt az (akkor még a mi) Átalvetőnknek megküldött írásokért, melyek közül több is része e könyvnek. Az utóbb történetek őt is lesújtották. Most pedig, a Főnix-madár jegyében szólítjuk őt magunk mellé, vissza az életbe.

Kezdhetném azzal, hogy születtem, de ez kézzelfogható és nem is emlékszem rá. A gyerekkorom élénken rémlik – mert én is voltam gyermek, becsszóra. Bámultam a felnőtteket, főleg az öregeket, amikor meséltek. És sorjáztak a történetek, tapasztalatok, tanulságok. Ezek a mesék és mesélők megtanítottak hallgatni, figyelni és kérdezni. Ők meséltek azzá, aki vagyok. Meg az is, hogy nem volt tévé, mobil, ilyenek.

Iskoláim otthon Nagyvarjason, aztán Tornyán, Magyar-Pécskán következtek, egyetem Kolozsvárott. Filozófia szak, ami úgy volt kitalálva, hogy feljogosított a történelem tanítására is, középiskolával bezárólag. Érdekes volt. Főleg a marxizmus-leninizmus. Marx, Engels és Lenin műveiben ott volt, abszolúte tévedhetetlenül és abszolúte tudományosan – a múlt, jelen, jövő. Kulcsrakészen. Csak meg kellett találni. S nem individualista, egyénieskedő módon, hanem a Párt bölcs irányítása alatt. Csakis. (Falumban többen is érdeklődtek, mi a fene az a filozófia? Mikor egyszer néhai Telek Gyuri bácsinak lelkesen ecseteltem tanulmányaim mibenlétét és végtelen távlatait, kívárta, míg lélegzetet veszek, s csak annyit szól: Oszt tik ott okosodtok vagy okoskodtok? Ezt a kérdést azóta sem felejtettem el és azóta sem vagyok biztos a válaszban. Köszönöm, Gyuri bácsi. A lényegre tapintottál.) A Párt tévedhetetlen, mindig felismeri a helyes utat - mondá Gál János professzorunk. Az egyén tévedhet - a Párt sohasem. Mégis, eretnek módon, az jutott eszembe, hogy a marxizmus-leninizmus csak akkor működne jól, ha az emberiség csupa hibátlan, tökéletes lényből - vagyis kizárólag angyalokból állna. Akkor viszont teljesen fölösleges lenne Marx és Lenin túl izmos "izmusa". Aztán színre lépett népünk legszeretettebb fia, a Kárpátok Génusza, a Szkornicsesti Tölgy - az aranykorszak és a racionális táplálkozás lánglelkű fel-

találója - mostárugetudjuk, kit takar e sok jobb sorsra érdemes jelző - aki, úgymond, alkotó módon, egyre nagyobb és nagyobb lendülettel, megállíthatatlanul továbbfejlesztette a dialektikus és történelmi materializmust. De tökéletes, "nagyszerű népünk" - amely tökéletlen és nyájszerű, de távolról sem mindig nyájias egyedekből állt - nem tudta őt követni az egyre nagyszerűbb, csodálatos csúcokra. A többit tudjuk. A nagy francia forradalom után megkérdezték a jeles Siéyes abbét: Mit csinált a terror alatt? Túléltem - felelte. Én is túléltem. Mert ráértem. Mert reméltem, hogy egyszer robban az igazság és szabadság. Mert szerencsém volt. Mert velünk volt Magyarország. Mert ki a fene szeret meghalni? Mert adósnak éreztem magam: emlékezni és emlékeztetni kellett. Sok évtizedes tapasztalat áll mögöttem. Hátha elolvassák ezt a könyvet... Már csak lagymatag kegyeletből is, mivel őseink - valamennyien az Idők és miért ne? -- a Teremtés kezdetétől - bennünk élnek. Általunk. Mi meg általuk vagyunk, akik vagyunk - mert belőlük vagyunk.

Tisztelettel ajánlom József Attila A Dunánál című, erős és szép szavakból, vérből, reményből, időn és téren túli tudásból épített emlékművét és a Hány ősrünk van? - vagy hányan vagyok? felzetű írást jelen kötetből. Így válik a valóság igazsággá és az igazság valósággá. Amit a halál sem, csak a feledés képes eltüntetni.

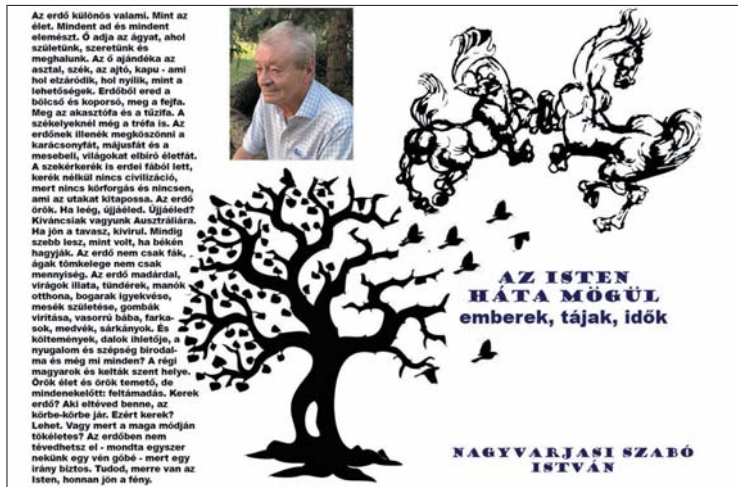
Két asszonyleányom van és eddig két unokám. És van egy feleségem, akinek hála, megtaláltam a fiamat is. Remélem, megbocsátják: titokban azt remélem, hogy ha csak langyos lelkesedéssel is, de élvezni fogják az írottakat. Itt-ott, ezt-azt belőle. S talán egyszer, a jövőben, még olykor-olykor belelapoznak. Több, mint tizenhat évig tanárkodtam a székelyföldi Szentegyházán, tizenhárom esztendő Sarkadon. Közben, útkeresés okán, másutt is megfordultam. Nagyvarjas adta az életet, a székelyek a reményt és Sarkad a lehetőséget.

Nagyvarjasi Szabó István

Előszó

A magyar igazság, Nagyvarjasról... Nagyvarjasról? Nem csak. Sőt! (Pécskáról, ahova szülőfalujából kéreppárral járt középiskolába, Aradról, amely magához vonzza a környéket, Kolozsvárról, hol egyetemista volt, Sarkadról, ahol ma él, Szegedről, a Dél-Alföld szívéből...) Ám nagyon varjasi/varnyasi - magyar - szemmel. Akárhonnan, akárhon, akármédig.

Szabó... viaskodik a történelemmel. Ír Tisza Istvánról, Trianon aradi??csanádi rémtörténeteiről, Szent Istvánról, tatárjárásról, '48-ról, világháborúkról, '56-ról, Minden Románok Kondukátoráról, mert,

persze, majd mindig, Erdélyről... S hogy népünk minderről mit gondolt, hogy érez. És hát történetek Nagyvarjáról, nem akármilyen hangon. Nem akármilyen történetek... a varnyasiak megfogalmazásában. Varnyasiul..., a szögedi nemzet nyelvén. Nem tájnyelven – a nyelvjárást jelezve csak varnyasi történeteiben.

Erre is képes lenne Szabó István, de ehhez... mondhatni túlképzett lett. Falusi – mi több, parasztyerek-létére egyetemet végzett (nem is akárhol, a – Babeşsal ijesztgetett ?? Bolyai Tudományegyetemen, Kolozsvárt), s élete további részét már más tájakon töltötte. A legtovább Székelyföldön (az újabban Szentegyházának nevezett Szentegyházaláh-faluban) tanítván a fölnövekvő nemzedékeket, no meg újabban – végül? – a csonkabihari járási székelyen, Sarkadon.

Azaz; műveltsége túllépett (ha azt egyáltalán meg lehet haladni) az Aradba szakadt varjasiak szögedi világán. Mely Szeged/Szöged nagytájat jelent, gyakorlatilag Dél-(sőt, fél) Alföldet, mely Kecskemétiig fölhúzódott...

Úgyhogy. Nem csak (Nagy)Varjáról. (Ám arról nem akárhogy! Bojtos Mese Jóska és Szomorú Pista bácsi, falu kovácsa Olájjóska, öreg Katkó borbé, Kisszalai meg Csikaferkó, vagy épp a pécskai, műfogsorát csattogatva Hány módra mesélő Széles Pista bácsi történeteiről Gion Nándor Szenttamása juthat eszünkbe, szaftosabb kiadásban.)

Mert Ő az aradi – és szomszédos csanádi ?? világ után Kolozsvárt, Székelyföldön, Biharországban is működött. Gyűjtött élményt, legyűrt kint, keservet, hogy soha ne felejtse, hunnét gyűtt. Ahonnan... oly szépen be lehet látni – nem csak járni – az utat: hazáig. Hogy a teljes magyar világot magához ölelhesse. (Másképp mit érne az egész?)

Számomra – aki ugyanabból a szögedi nemzetből való lehetek – varjasi/varnyasi történetei a legizgal-

masabbak. Lehetünk ennyire elfogultak! Rendíthetetlen szögedi gyerökök... nem csak iratosiként, lám, csabaiként (mi több, újabban Balaton-mellyékiként) is. Hogy rácsudálkozzam összmagyar dolgokat firtató írásainak alaposságára. Lendületét örömmel értelve, rá törő indulatait megértéssel fogadva.

Melyek mögött mi mást gyaníthatunk: rendíthetetlen hitét a ránk acsarkodó senkiháziak vereségében, nemzetünk ?? benne a szögedi nemzetbeliek ?? jövőjében. Az igaz diadalában. Hogy ha másképp nem megy, hát barázdánként... Nem meghódítani a világot, csak visszavenni azt, ami a miénk. Mondhatni: ámen; de hát nem ilyen egyszerű a dolog. Aki a nevelésghatár egyik vagy másik oldalán, a nevezetes „30 km-es körzetben” él-élt, élni fog (mert egyszer még élhet, különösen, ha szomszédjainkat a kedves nagyvilág a nyakunkra eresztí, mint tette ezt például 1918-1920-ban) ??, tudja, nem eszik ilyen forrón a...

kása mellett a puliszkát sem. Igazságról (szabadságról...) beszélni a „román Nagyvarjas” – mi több, Variou) Mare – kapcsán nem olyan könnyű. Különösen nem: odahaza. Idehaza tán-tán. Szabó István jó néhány folyóiratban, miegyéb lapban, kiadványban közölte az írásait, s társzerzője a Nagyvarjasi harangszó, és a szintén 2014-ben közreadott Sarkadiak a tűzviharban (1941–1945) című köteteknek. Most pedig a legjobb írásainak válogatottját kínálja e Szögedében megjelenő műve.

Nem a nevét pontosítani, csak a megkülönböztetést segíteni javasoltam neki némi névváltoztatást. Mert Szabó István kerül vagy félszáz – ha nem több ?? a tollforgatók között. (Nemzeti Könyvtárunk, az Országos Széchényi Könyvtár e minapi pillanatban 1620, Szabó István nevű szerző által írt, szerkesztett, fordított kiadványról tud.) Például Varnyasi/Varjasi/V. Szabó Istvánként már mindenki számára azonos lenne írásai, könyvei szerzőjével. Jó olvasmány Az Isten háta mögöl.

Mert bár Kelet-Magyarország – benne Szegeddel, Nagyvarjással, Araddal, Kolozsvárral, Szentegyházzal – a magyar világ keletjeként a szemellenzős napnyugatiaknak valóban Istenháta mögötti hely lehet, annál több tisztességgel, igazsággal, nagy emberi teljesítménnyel szolgál. Nemzetet, hazát, emberséget?? emberiséget. A magyar igazságot?... Keresi ő is. Amikor fajtája szellemiségét mutatja föl, folyton telibe talál. ...Nagyvarjáról? Egyenesen Sarkadról, e csonka Bihar megyei kisvárosból, mert hogy Szabó tanár úr végül ott kötött ki. Ott róttá papírra mindazt... Mindezt. Ugyanott él, ahogy addig, ugyanabban a hazában. Honban. Itthon, otthon. Amonnan (jakobinus-Európából, a janicsár-magyarok felől) nézve: az Isten háta mögöl.

Emberek, tájak, idők. A szögedi nemzetből ki nem szakadva.

A Magyar Kultúra Napjára

A sarkadi gyökerű Veress család útja

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának.” (Kodály Zoltán)

A megboldogult Czeizel Endre a zsenikről, tehetségekről értekezvén, a zenész Bach és Erkel családot emlegeti példaként az öröklődésre, a genetikai meghatározottságra. Igen, azok a titokzatos, mindenható gének! Minden ember az őseiből áll össze, és minden ősről, a Teremtés kezdetétől bennünk van. József Attila szavaival élve, „az őssejtig vagyok minden ősről”. Az ősről által vagyunk, akik vagyunk, és ők általunk élnek a génjeinkben. Szebben mondván, a Sorsunkban.

Régi dolgokat frissítünk s talán némi igényeket is kielégítünk, amikor a Sarkadon fészket rakott, majd innen szárnyra kelt Veress család jeles személyiségeire emlékezünk.

Tulajdonképpen a család minden tagja valamilyen formában jelesre vizsgázott a maga módján, legyen az matematika, zene, történettudomány, orvostudomány, szervezés vagy fogalmazási – és íráskészség. Helyszűke miatt most csak Veress Sándor vérvonalán követjük négy generáció fényes teljesítményét, országhatárokon túlmutatató képességeit.

Haladjunk a kitaposott úton, „az Értől az Óceánig.”

- Veress Ferenc (Békésszentandrás, 1791–1849 augusztus 19, Sarkad)

Apja Veress István, anyja Kertész Éva, írni-olvasni tudó, gazdálkodó kurtanemesek. A debreceni református teológián tanul, ezt rövid külföldi tanulmányút követi. 1823-ban Sarkad lelkészévé választják. Telve energiával, tervekkel és izzó hazafisággal. Felesége Vetésy Mária. Ami itt most érdekes: iskolát indít, két fiú és egy leány osztállyal, mert tudja, hogy a tudás hatalom, s a tudás, a hittel együtt - igazság, szabadság és erő. A gyermekeknek, érdeklődő felnőtteknek éneket, zenét tanít, felsőbb engedéllyel eredményes orvosi gyakorlatot folytat és szenvedélye a csillagászat. Kossuth Lajos fellépése után annak rendületlen híve, 1849. augusztus 19-én bekövetkezett tragikus haláláig. Pár éve még pont azon a helyen állt a Kossuth-szobor, ahonnan önként a halálba ment. Meghalatta magát ott, a méhesében, mert Kossuth és Világos után nem akart élni.

Egy 832 kötetes könyvtár és két fiú maradt utána: Sándor és az ifjabb Ferenc.

- Veress Sándor (1828. Sarkad–1884. Bukarest)

Elemi iskoláit Sarkadon (minden bizonnyal a mai református szeretetotthon helyén álló épületben) végezte, felsőbb tanulmányait Debrecenben. 1848-ban a két fiú honvéddnek áll. Sándor Bem erdélyi hadseregében harcol, a szabadságharc leverése után követi eszményképét, Kossuth Lajost a törökországi emigrációba. Keze, zsebe üres. Kitanulja, igazából „ellesi” a szabómesterséget, s lass csudát, sok pénzt keres, mert kitűnő munkát

végez, s ennek híre megy. Jó emberismerővé válik, tanul a saját tévedéseiből s van célja. Nem adja fel, soha, sehol. Félretett pénzén előbb Párizsba, majd Londonba megy. Utóbbi helyen, ún. földmérnöki (geodéta) diplomát szerez. Kossuth tanácsára Bukarestben telepedik meg, hogy „közel legyen, ha hívja a Haza”. Szakmai tudásának, megbízhatóságának híre megy, rábízák Románia első vasútvonalának tervezését (1869, a Bukarest – Giurgiu vonal), majd jön a Varciorova (Turnu-Severin) – Pitesti vaspálya. Felméri (kataszterizálja) a román fejedelmi (később királyi) birtokokat, többek között Sinaiát, a későbbi román királyok nyári luxusrezidenciáját. Közben megszervezi a Bukarestben élő magyarokat, lapot szerkeszt és ír. Megírja nagyszerű könyvét: A magyar emigratio a Keleten címmel (1877.) A mű stílusa, szerkezete és mondanivalója egyedülállóan olvasmányos és elgondolkodtató. Méltán nevezik az 1848/49-es magyar emigráció Mikes Kelemenjének. Beke György, a 2007-ben elhunyt erdélyi író nem véletlenül adja 1976-ban (nehezen, cenzúrázva) megjelent könyvének a címet: Veress Sándor tolla és körzője. Nem mellékesen, igazi tudós módjára, elfogulatlanul, figyelmesen tanulmányozza a fiatal Romániát, a román népet és politikusait. Előrelátása, jóslatai, figyelmeztetései az utóbbi 100 évben kivétel nélkül „bejöttek”.

A szó legjobb értelmében vett polihisztor volt. A román király, I. Károly a legmagasabb érdemrendet, a Coroana Romaniei-t adományozza neki. Az egyik neves román politikus felkérte, hogy legyen országa közlekedési minisztere, bizonyos apróságok ellenében, úgy mint: térjen át az ortodox hitre és vegye fel a román állampolgárságot. Veress Sándor tisztelettel megköszönte a bizalmat, de mint mondotta, neki egy életet és egy hazát adott az Isten és az neki éppen elég. Ravatalánál Emanoil Lahovary, a király udvarmestere, diplomata azt mondta özvegyének: „Asszonyom, én bejártam az egész művelt világot, de olyan becsületes emberrel, mint Veress Sándor, sehol sem találkoztam.”

Régi vita a filozófiában, irodalomban, hogy tehetségnek és erkölcsnek mi köze egymáshoz? Veress Sándor a példa arra, hogy olyan ez, mint a jobb láb és a bal láb. Egyik vagy másik nélkül az ember nyomorék. Az ő mindent átható jellemvonása a hűség. Hűség a tudáshoz, az igazsághoz - hűség a hazához és önmagához.

- Veress Endre (1868, Békés–1953, Pécs) – Veress Sándor és Birizdó Lujza nagyobbik fia. Román világban, német iskolába jár. A családban csak magyarul megy a szó, így hát három nyelven kitűnően ír és beszél. Az apa halála után Kolozsvárra költözik, a város egyetemén végez történelem-földrajz szakon.

Közben a kereskedelmi akadémia hallgatója is, majd

Bécsben diplomatikai-nemzetközi tanulmányokat folytat. Az I. világháborúban a román ügyek szakértője a magyar kormánynál. Szenvedélye a történelem, leginkább a levéltári kutatás. Bejárja szinte egész Európát, fő érdeklődési területe a magyar-román-erdélyi anyag. Mindent, amit valaha a magyarokról, románokról és Erdélyről írtak, összegyűjti. Több ezer dokumentumot másol le, ami közel száz kötetre rúg. Hihetetlen teljesítmény - vita nélkül ő a XX. század legnagyobb magyar forrásközlője. Másik kiemelt témája Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király kora (1571/1576 -1586), a lengyel-magyar sorsközösség. Egyértelműen bizonyítja, hogy Báthory István végső célja lengyel-erdélyi összefogással a török kiűzése, a három részre szakadt ország területi egységének és függetlenségének helyreállítása.

Veress Endre 1928-ban itt volt Sarkadon, amikor apja születésének 100. évfordulóján a református paplak falán felavatták a ma is látható márvány emléktáblát.

– **Veress Sándor II.** (1907, Kolozsvár–1992, Bern). Veress Endre és Méhely Mária énekművész fia, Veress Sándor unokája. A zene iránti vonzalom, hajlam, mely a dédapa Veress Ferenc lelkésztől bizonyíthatóan végigkísérte az utódokat, az ő személyében „fordult termőre”, amibe nyilván az anyai gének is besegítettek. 1923 és 1927 között Kodály Zoltán diákja zeneszerzés szakon, majd 1933-ig Bartók Béla egyik kedvenc tanítványa zongora szakon. Bartók hatására fordul a magyar népzene felé. 1930-ban népdalgyűjtő útra indul a moldovai magyarokhoz. Nagy szó! A román hatalom ugyanis egyetlen erdélyi vagy magyarországi kutatót sem enged a csángók közé. De, mint kiderült, a Veress névnek még mindig tekintélye van Bukarestben...

Nem éppen zökkenők nélkül 130, addig ismeretlen csángó népdalt „takarít be.” Az általa fellelt magyar népdalok száma több mint 300. 49 zeneművet alkotott: vokális művek, kamarazenei, zenekari, balett- és versenyműveket. 1940-ben Japán a császári dinasztia trónra lépésének 2600. évfordulóját ünnepelte. Zenei pályázatot is hirdettek a nagy esemény tiszteletére. A fődíjat Veress Sándor 1. szimfóniája nyerte. Ő a szerzője a Talpalatnyi föld c. magyar film (1948) zenéjének is.

1943-ban Kodályt követi a zeneszerzés szak vezetőjeként a zeneakadémián. 1949-ben Kossuth díjat kap, de nem veszi át, mert a Rajk per és Rákosiék terrorja annyira felháborítja, hogy külföldön marad. Nevét itthon a lexikonokból is törlik. Nevét-nevezetességét elhallgatták, szinte elfeledték, pedig egyöntetű hazai és külföldi vélemények szerint ő volt (lehetett volna ?) Bartók és Kodály művének folytatója, kiteljesítője. Svájcban telepedik le. Üres zsebbel, mint a nagyapa. Zenét, zeneszerzést oktat mesterfokon. Heinz Holliger, a világhírű oboaművész és zeneszerző, tanítvány mondja róla: egy nemzet lelkiismerete volt.

Megdöbbenő a párhuzam a két Sándor, nagyapa és unoka között:

- mindketten idegenben haltak meg
- egyikőjük sem vette fel a befogadó ország állampolgárságát, pedig felkínálták nekik
- egyik sem szándékozott haza jönni, míg hazája nem szabad.

Veress Sándor II. halálos betegen felvette a svájci állampolgárságot, mert nem akarta, hogy szülőhazája fizesse kezelésének költségeit.

Szabó István, Sarkad

Egy olvasó véleménye

Több mint negyven éve élek családommal Magyarországon. Minden érdekel, ami Erdéllyel, szülőföldemmel kapcsolatos, igyekszem a lehetőség határán belül nem csak a könyvekben, de a sajtóban is követni Erdély múltját és jelenét.

Előfizetője nem, de olvasója vagyok a Demokratának is. Olvastam a XXV. évfolyam 5. szám 2021. február 3-i számában Szakács Gábor **Hűség Erdélyhez** című írását. A meginterjúvolt Szekeres Lukács Sándor széleskörű tevékenységéről számol be, szavait idézem: **„Ezeken kívül újból kiadtam az első magyar nyelvű szakácskönyvet, melyet az erdélyi fejedelemség főszakácsa azzal a feltett szándékkal írt 1580-ban, hogy a teljes Kárpát-medence összes magyar egyeteme és középiskolája kapjon belőle.”** Sajnos, ebben az egy mondatban számtalan tévedés, mondjuk, inkább hiba zsúfolódik össze.

Kezdem egy durva helyesírási hibával: Az Erdélyi Fejedelemség önálló államalakulat volt 1552-től, 1570-ben pedig hivatalosan is ezt a címet kapta, tehát mai helyesírásunk szabályai szerint tulajdonnév,

így nagybetűvel írandó. Való igaz, hogy 1580-81-ben írni kezdte szerzője, Marcus Rumpolt a szakácskönyvet, de német nyelven, és nem Erdélyben, hanem Majna Frankfurtban Ein new Kochbuch címen, melyet aztán 1604-ben ki is adott nyomtatásban ugyanott. Ezt a könyvet fordította le a későbbi erdélyi fejedelem, I. Apafi Mihály felesége, Bornemisza Anna számára egy bizonyos Keszei János 1680-ban egy szép ajánlás kíséretében: **„Egy új főzésről való könyv, az az miképpen főzzön és készítsen mindenféle ételt...Bizonyosan leíratott a meinzi elektor főszakácsa, Marcus Rumpolt által...”** majd következik az ajánlás: **„Méltóságos Bornemisza Annának, Isten kegyelméből Erdélyország fejedelemasszonyának. Írta Keszei János Anno 1680.”**

A könyv később a Bethlen család tulajdonába került rokoni örökségként, ezt egy bejegyzés is őrzi: **„gróf Bethlen Borbárjé 1806-ban.”** Keszei János, a fordító dunántúli születésű volt, Moson megyéből került Erdélybe, 1680-ban Fogarason kezdett hozzá a fordításhoz, melyet aztán a fejedelem radnóti várában fejezett be, az ő bejegyzése szerint 1680. augusztus 23-án. Keszei a **fejedelem íródeákja és nem**

főszakácsa volt, szolgálataiért birtokot is kapott a fejedelemtől. Írásos adat maradt fenn róla 1709-ből. Életét birtokán, Balázsfalva közelében, a Küküllő menti Szépmezőn fejezte be

A Bornemisza Annának ajánlott szakácskönyvet később, 1893-ban Radvánszky Béla adja ki ezen a címen: **„Az erdélyi fejedelem udvari szakácskönyve a XVI. századból”** 1983-ban a Kriterion Könyvkiadó Bukarest ismét kiadja (Címe: **Bornemisza Anna szakácskönyve 1680-ból**) dr. Lakó Elemér (1929-1986) nyelvész, művelődéstörténész avatott előszavával, melyből nem csak a szakácskönyv megírásának idejéről, majd a magyar nyelvre történt fordításról olvashatunk, de a fordítás nyelvtörténeti értékeiről is. Az anyag megfelel a korból ránk maradt nyelvemléknek is.

Nézzük az ominózus mondat további állítását: *„a teljes Kárpát-medence összes magyar egyeteme és középiskolája kapjon belőle.”* Kikről, illetve miről is van szó? Magyar egyetemek, középiskolák szerte a Kárpát-medencében 1580-ban?

Igaz, már 1367-ben Nagy Lajos király hozza létre a magyar királyság első egyetemét, melyet azonban a következő évszázadok felerősödő török inváziója megsemmisít. 1635-ben Pázmány Péter, esztergomi érsek Nagyszombatban latin nyelven oktató jezsuita egyetemet hoz létre, ennek lesz később az ELTE jogutódja, mert 1777-ben Budára kerül át az egyetem. Erdélyből és a szétszabdalt magyar királyságból tanulni vágyó ifjak számára csak a külföldi egyetemek maradtak a XVI. században, Bécs, Graz, Prága, Padova, Bologna, Utrecht, Göttingen, stb. Erdély fejedelme, és Lengyelország királya, Báthori István is nem szülőhőjében, hanem Vilniusban alapított egyetemet 1581-ben. Mi volt a helyzet ugyancsak a Kárpát-medence összes magyar középiskolájával? Ilyen tanintézmények akkoriban nem ilyen megnevezéssel léteztek, sem Erdélyben, sem a magyar királyságban, melyeket ma magyar középiskoláknak nevezhetnénk. Erdélyben az

Universitas Saxorum Transilvaniae nem egyetemet, még csak nem is iskolát jelentett, hanem az erdélyi szászok kiváltságait, önkormányzatát, melyet már a XIII. században II. András magyar király biztosított nekik, aztán hosszú évszázadokon át az erdélyi szászok élvezhették ennek előnyeit. Iskoláikban német nyelven oktattak, az első „gymnasiumot” 1541-ben Johannes Honterus alapította Brassóban. Az erdélyi magyarok számára az alapfokú iskoláztatás 1568 után, a tordai országgyűlést követően indul el, a reformáció térhódítása nyomán. Az alap-

oktatást követő magasabb fokozatú iskolákat (középiskola) akadémiának, gymnasiumnak, lyceumnak, kollégiumnak nevezték. 1580-ban Váradon jezsuiták oktattak latin nyelven, 1581-ben Báthori István alapított Kolozsmonostoron iskolát. 1557-ben Székelyvásárhelyen (ma Marosvásárhely) a várban, a templom mellett létezett a scola particula, melyet a ferencesek alapítottak még 1318-ban, de ott latin nyelven oktattak, később ebből lett a református kollégium, ma Bolyai Farkas Liceum. 1622-ben Gyulafehérváron Bethlen Gábor erdélyi fejedelem iskolát alapít, melyet akkor akadémiának neveznek, később, 1679-ben I. Apafi Mihály fejedelem az iskolát Nagyenyedre helyezi át. Kolozsváron 1595-ben Báthori Zsigmond fejedelem iskolát hoz létre, melyben latin nyelven oktattak, (Collegium Hungaricum) ám néhány év múlva, 1603-ban az iskola megszűnt.

„A Kárpát-medence összes magyar középiskolája” - az 1580-as esztendőben az akkor viszonyok közepette tehát ilyen lehetett. Igaz, a cikk a Kárpát-medence összes magyar iskolájáról beszél, én többnyire az erdélyi tanintézményekből adtam néhány példát, miután az erdélyi fejedelem főszakácsára utal a nyilatkozó, inkább az erdélyi iskolák közül emeltem ki néhányat. (Igaz, az évszám is adott volt: 1580)

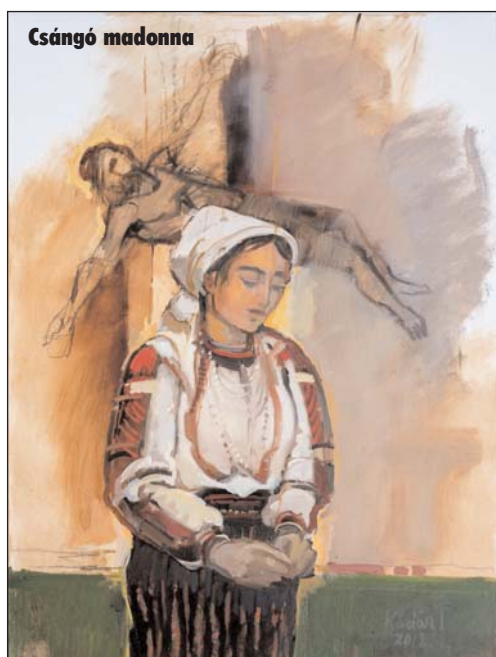
Az olvasó nem igazán érti, miért lett volna fontos 1580-ban egy szakácskönyv elküldése – még ha léteztek volna is az említett oktatási intézmények - ezekbe az iskolákba és egyetemekre? Ráadásul, mert most már tudjuk, a könyv német nyelven íródott.

Maradt még egy nyitott kérdés az interjú végén említett kezdeményezéssel kapcsolatban. Székely Mózes (A történetírás még születése évét és helyét sem tisztázta véglegesen) Erdély fejedelme volt 1603. május 8-tól 1603. július 17-éig, (mindössze tehát szűk három hónapig), amikor Brassónál egy csatában elesett. Bizonyára, ha évtizedekig ülhetett volna a fejedelmi trónon, nagy tetteket vihetett volna véghez hazája érdekében. Miért éppen őt emeli ki az interjúadó, és kezdeményezi *„személyének és teljes életművének”* a Nemzeti Alaptantervbe való beemelését? Hiszen szűk egy évtized után Bethlen Gábor kezdi meg uralkodását, akinek sikerül majd két évtizeden keresztül Erdélyben a békét megőriznie, európai szintű állammá emelnie hazáját.

A Hűség Erdélyhez a nyilatkozó személy és a cikk írójának közös munkája, már a cím is vonzza az olvasók érdeklődését, sajnálatos, hogy pontatlanságok, téves adatok kerülhettek bele. Tisztelettel:

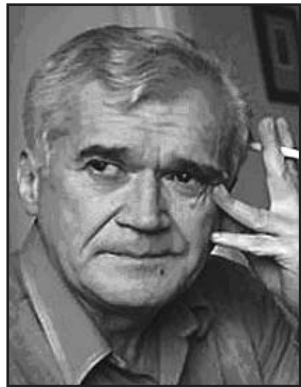
Egy olvasó, 2021. március

(A Magyar Demokratának küldött fenti levélre lapzártáig nem érkezett válasz.)

1967-ben dr. Komáromi Mihály kovásznai szülész-nőgyógyász lakásán, egy vacsorán ismertem meg

Farkas Árpádot és bájos, okos feleségét, Erzsébetet. Az egyetem elvégzése után mindketten ebben a városban tanítottak. Az Utunkban és a Korunkban

megjelent verseit már ismerem, sőt a fiatal költők **Vitorlaének** című antológiáját is megvettem, és érdeklődéssel kaptam fel a fejem e versek, de főleg az ő verseinek olvastán. Ennek oka az eddigőtől eltérő gondolkodásmód és írás volt, a versekből kisugárzó hit, hogy a költészet, a vers, a szavak súlyánál fogva bele tud szólni – és bele is kell szóljon – egy emberi közösség, a kisebbségi magyarság sorsába. Délceg termet, dús fekete hullámos haj, férfias arc, átható tekintet sugározta azt a fiatalos erőt, tartást, emberi méltóságot, amely szinte élete végéig elkísérte. Amikor megszólalt, minden szava a helyén volt, halkán, finoman fejezte ki véleményét, megdönthetetlen érveket hozva fel.

Aztán, 1968-ban, az ország új területű felosztásakor, a frissen alakult Kovászna megye Sepsiszentgyörgyön megjelenő újságához hozta be őket Dali Sándor, frissen kinevezett főszerkesztő, Árpádot, mint rovatvezetőt, Erzsébetet, mint korrektort. A **Megyei Tükör** nevet nyert laphoz sebtében összetoborzott lelkes fiatal szerkesztői gárda világmegváltó gondolatokkal kezdett munkához, ami azonban néhány év alatt elszállt, és a szerkesztők egy része kiábrándultan szétszéledt az országban, később a világban. Farkas Árpád maradt.

Siménfalván született 1944. április 3-án, s bár szülei utóbb Udvarhelyre költöztek, gyermekeiket a két nagyszülői faluban, Székelyszentmiklóson és Siménfalván töltötte. Későbbi költészetére nézve meghatározó évek voltak ezek, mert itt ivódott bele a természet szeretete, a földműves emberek szokásainak megismerése, munkájuk megbecsülése. Utóbb részese lett annak a folyamatnak is, melynek során a „mezőgazdaság szocialista átalakításakor” előbb, mint kulákokat fosztották ki a két nagyapát, majd, a közös gazdaságba beállítva egy tollvonással elvették minden birtokukat. Aztán már meglett férfiként, haza-haza járva, végignézte az egykor módos, székely falucska pusztulását: „...kiröppen a falu a világhuzatba, / felszállnak aludtej kövek, /léckerítésre húzott cserépedények tovaszállnak /csak az anyóka elárvult szívdobogása / dörömböli belül a házat”. Pedig „a századvég háromszor annyi gyermeket küldött a világba, mennyi most lakja”, írja később. Majd gyönyörű hasonlatokkal mutatja be, hogy mi lett az egykori szorgalmas falusi asszonyból, miután elvették mindenüket: „... és látom székelyszentmiklósi nagyanyámat a küszöbön üldögélni pléh tányérral az ölében. A hajdani tüsténtgazda-

BÚCSÚ FARKAS ÁRPÁDTÓL

asszonyt, kinek tyúkhúslevese aranykarikáit elirigyelhette a felkelő nap, sültjétől, mártásaitól könyökig

maszatosak voltak a víg unokák, s cukorzománccal ragyogó kürtöskalácsainál nem húzhatott drágább karcpercet maga Dárius sem”.

Székelyudvarhelyen végezte a középiskoláit 1957-61 között, majd a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar szakán szerzett egyetemi diplomát. Kolozsvári léte alatt tagja lett a Gaál Gábor irodalmi körnek. Ez idő alatt írásai jelennek meg az Utunkban, a Korunkban és az Ifjúmunkásban. De ittléte alatt ismerkedett meg az állambiztonsági szervekkel is, akik házkutatást tartottak nála, és két évre megvonták közlési jogát!

1968-ban megjelenik az első verseskötete a **Másnapos ének**, a következő évben a Megyei Tükörnél dolgozó költők munkásságát bemutató **Kapuállító** antológiának is résztvevője. 1971-ben, négyévnyi újságíróskodás után az izig-vérig rendszerhez hű Hajdú Győző szerkesztette marosvásárhelyi Igaz Szóhoz szerződött fél normával, hogy több köze legyen a versíráshoz, mint az újságíróskodáshoz. Ebben az évben jelent meg a hírnevét igazán meghozó **Jegyenekör** c. kötet, **Plugor Sándor** grafikusművész illusztrációival. Harmadik verseskötetét **Alagutak a hóban** címmel 1979-ben adták ki. Ezt hosszú csend követte, 1983-ban is **Asszonyidő** címmel csak publicisztikai kötete jelenhetett meg. 1989-ben **Bolhalakodalom** című gyermekvers kötetét olvashattuk, ez másodkiadást is megért. Közben román költőktől három fordításkötete is megjelent. Munkássága elismeréseként 1985-ben megkapta a Román Írószövetség prózadíját.

Az Igaz Szónál eltöltött idő „a létnek ez értelmet adott, de kenyeret annál kevesebbet... De ama disznófejű nagyúr kegyeit nem kerestem” Pedig az időközben négytagúra növekedett család olykor megélhetési gondokkal is küzdött! Ő azonban ment a maga kiszabta útján, glosszáiban, esszéiben, „szösszeneteiben”, tárcáiban, ritkán a vele, gyakrabban az általa készített interjúiban írta meg véleményét a korszak eseményeiről, már-már a költészet nyelvén. Sütő András szerint: „*Drámai módon ábrázolta az erdélyi magyartalanítás néma rettenetét, Dsida Psalmus Hungaricus után a méltó folytatás szenvedélyével és tündökletes esztétikai gazdagságával*”.

Magyar költőként, és mint Kós Károly transzilván világlátásával rokon lélek, mindent megtett a „testvérnepek részéről” jövő jó szóért, kézfogásért. „*En mindig azoknak a pártján álltam, akik megpróbálták magukban megfogalmazni a szabadság távoli eszményképét is, a szabadság távoli csillagképeire is tudtak nézni*”. Kereste a különböző népek barátságának jeleit. Észrevette, és glosszáiban, esszéiben üdvözölte őket, elejébe ment minden ilyen apró gesztusnak. Megállapította: „*Európa szerte nincs költészet, amely annyi órát virrasztott volna azért, hogy népét testvérnéppel megértés közelbe hozza, amely oly gyors parolával csapott volna vissza a testvérszellem felém nyújtott tenye-*

rébe, mint a romániai magyar”. De kíméletlenül tollhegyre tűzte a tőle megszokott finom iróniával, vagy férfias keménységgel ennek ellentéteit is. A két éve lezajlott úzvölgyi temetőfoglalás kapcsán hangzott el a jaijátásnak tűnő vers: „Ne játszatok a csontjainkkal, / Elherdáljátok végül őket / hiába hívom ezer éve, / értük a székely temetőke...” De írt ilyeneket a diktatúra idején is, amikor az erdélyi magyarság a túléléséhez hasonló mondatokat keresve igyekezett túlélni annak szorítását. Számos külföldi útja alkalmával is azt kereste, ami minket, erdélyi magyarokat az illető országhoz kapcsol.

Nem repatriált, pedig, ha valakinek, neki igazán lett volna rá oka. Csak a vegetálásra elég félnormás fizetés, állandó megfigyelés, állandó nyomásgyakorolás, hogy másokhoz hasonlóan ő is írjon „dicsőítő éneket a Kárpátok Génuszáról”. Ezt nem tette meg, világítóronyként itthon maradt, de volt bátorsága „orra bukva az avaron / a veszélyt megkeresni”, fogadni az erdélyi Attilakultúra iránt érdeklődő külföldieket, elbeszélgetni velük a maga őszinte módján. Ilia Mihály, Kovács István, Rosonczy Ildikó, Utassy József, Oláh István, Mezei Katalin, Ablonczy László, Nagy Gáspár, Annus József, Szakolczai Attila, Pálffy István, dr. Püski Sándor és felesége, Illus néni, Nagy László, Kormos István, Kiss Ferenc, és még sok jelentős személy kereste meg őt, a „vidéki poétát”, aki szülőföldjén maradva hűséges mert maradni a nemzeti hagyományokhoz és e hagyományokban élve mert vallani „kora embereinek félelméről, iszonyatáról, veszélyérzetéről. Ugyanakkor a reményéről, talpra állásáról, otthonteremtő „csakazértiséről is”. Mert ezt meg tudta és meg merte írni költői nyelven, ezért vándorolt hozzá annyi híres személyiség, akik közül csak azokat soroltam fel, akik hirtelen eszembe jutottak, akiket hozzám is elhozott a rétyi Antos kúriába, ahol a rendelő és a lakásunk volt, mintegy „fogadást adva” nálunk (ahogy ő mondta a rá jellemző kissé ironikus-önironikus szelíd humorával.) Ha nyár volt, kimentünk a Rétyi Nyírbe, még jobban elbújva a szolgálatos szemek és fülek elől, ahol csak mi, háziak hallgattuk, hogy miről is folyik az okos társalgás.

Az 1989-as változás után Marosvásárhelyen, a most már **Látó** címmel és új főszerkesztővel működő lap munkatársa maradt. 1993-tól a **Háromszék** főszerkesztője lett, egészen 2010-ben történő nyugdíjba vonulásáig. De azután is tovább dolgozott, mint a szombati szám szerkesztője, igen magas színvonalra emelve e kis vidéki lapot. 2012-ben **Válogatott versek** c. kötete jelent meg. Az anyaország számos kitüntetésben részesítette, 1993-ban József Attila díjat, 2002-ben Balassi Emlékkardot, 2016-ban a Magyarország Babérkoszorúja díjat, 2018-ban Kossuth díjat kapott. 2019-ben Sepsiszentgyörgy önkormányzata Pro Urbe díjban részesítette. Tagja volt a Magyar Művészeti Akadémiának is.

Közben én is, hetven évesen, nyugdíjba vonulva, írogatni kezdtem, sok írásomat éppen az ő szombati számában jelentettem meg, így évtizedes kapcsolatunk továbbra is megmaradt, talán még erősödött is.

Mindig ünnepnek számítottak a vele töltött órák. Csodáltam tökéletes fogalmazását, tisztánlátását, bátor kiállását. Mindig biztattam, hogy írjon többet, mire a válasz az volt, *hogy ő már megírta, amit kellett.*

Nem hittem el, mert többre tartottam! Az alkalomadtán hol itt, hol ott megjelent kis prózai írásainak egy részét elolvastam, másik része el sem jutott hozzám. S most, miután a halála előtt négy nappal utolsó könyvét, a **Nem ilyen lovat akartam**-ot dedikálva elküldte nekem, azt én éjt nappá téve olvastam, sokszor megállva, mert a szemembe tóduló könnyek miatt nem tudtam folytatni.

Most, távoztával, beismerem, *igaza volt. Mindent megírt, ami az utóbbi hetven-nyolcvan évben velünk megtörtént.* Ha lenne olyan mérleg, amely lemérné az írott szavak, mondatok súlyát, bizony a Farkas Árpád írásait tartalmazó serpenyő nagyon elékelő helyen állapodna meg, kijelölve az utolsó fél évszázad egyik legjelentősebb irodalmi teljesítményét. Nagy költő és író volt! Boldog vagyok, hogy családommal több, mint fél évszázadon át élvezhettük a barátságát. Nyugodjon békében

Sepsiszentgyörgy, 2021. február 14.

Dr. Nagy Lajos

Az ősi szokás szerint, amikor sötét, zord idő köszönt ránk, őrtüzeket kell gyújtani, hogy fényüknél összegyűljenek, és felmelegedhessenek az emberek. Farkas Árpád több évtizedes pályája során ilyen őrtüze lett Háromszéknek, Erdélynek és az egész magyarságnak. Konok, olthatatlan lánggal fénylő szövétnék-ember, aki a romániai diktatúra évtizedei alatt és a forradalom után sem fogadott el más rendet azon kívül, mint ami a magyar nyelvhez, a szülőföldhöz és az ősök útmutatásaihoz való ragaszkodás örök érvényű parancsaiból számára következett. Félelem helyett büszkeséggel élte meg, hogy kisebbségi sorsba született magyarként neki nem mentőövel, hanem malomkövel a nyakában kellett úsznia. Meggyőződésem, hogy ennek köszönhette határozott, szálegyenes tartását is, amellyel egész életében nemet tudott mondani mindenre, ami sértette saját közössége önbecsülését, de mindig készen állt együtt harcolni azokkal, akik szívükön viselték a magyarság sorsát. Hálásak vagyunk, hogy verseiben, publicisztikáiban és számos jelentős erdélyi lap szerkesztőjeként is a magyar nemzet határokön átvélő összetartozásának bátor szószólója volt.

Megrendüléssel értesültem arról, hogy a Háromszék napilap főszerkesztője, az erdélyi magyar irodalom őrállója, Farkas Árpád költő már nincs közöttünk. Kérem, fogadják együttérzésemet, és engedjék meg, hogy a következő nehéz időszakhoz sok erőt kívánjak Önöknek.

Részvétellel,

Orbán Viktor,
Magyarország miniszterelnöke

A CÖF-CÖKA közleménye

Elhunyt dr. Bencze Izabella

Mélységes fájdalommal tudatjuk, hogy 2021. február 26-án elhunyt harcostársunk, dr. Bencze Izabella. A CÖF-CÖKA alapító tagjaként fáradhatatlanul küzdött a közjéért. Minden tettét a hit és a hazaszeretet vezérelte. Ennek köszönhető, hogy nincs olyan szellemi honvédő a hazában, aki a nevét ne ismerné.

A szovjet csapatkivonás gazdasági háttértárgyalásainak vezető jogásza volt. Feltárta a magyarországi rablóprivatizáció körülményeit. Székelyföld villámcsapástól megsemmisült atyhai templomának újjáépítését szervezve is szolgálta Isten országát.

Már súlyos beteg volt, amikor megírta gyűjteményes, visszaemlékező kötetét Időkapszulák címen, összefoglalva a rendszerváltás eseményeit.

Publicisztikáit emberek tízezreizei várták és olvasták. Szavait, mondatait, amelyekkel mindenkor az Isten, a haza és a szeretet parancsának követésére hívta a magyarságot, megőrizzük.

A Civil Összefogás Közhasznú Alapítvány Kuratóriuma nevében:
Csizmadia László, Fritz Tamás, Heizler Norbert

Jánossy Sándor hivatalosan a természettudományok tanára volt Désen. De hogy valójában

ki is volt ő, azt két szóban tudnám összefoglalni: nagyszerű ember. Függetlenül attól, fiatal vagy idősebb, román vagy magyar, mindenki csak tisztelettel emlegeti. Álljon itt két példa. Jártamban Désen találkoztam egy volt román diákjával, aki így beszélt róla: Jánossy Sándor tanár urat többre értékelem és becsülöm, mint akármelyik dési románt.

Emberségének bizonyítékául említem a másik esetet. 1960-ban a húgom felvételizett a liceumba. Tízes dolgozatát a kommunista párt egyik „harcos katonája” áthúzta piros ceruzával és ráírta: négyes. Senki nem mert a párttal ellenkezni. Ellenben felvették azt a diákot, akit a húgom korrepetált. Abban az időben, aki nem „egészséges” családból származott, annak sorsa meg volt pecsételve. (Édesapánk református lelkész volt.) Sanyi bácsi, aki tanára volt a húgomnak, megtudva az esetet, azonnal telefonált egy pécskai barátjának és felvették oda, de azzal a kikötéssel, hogy fogadja örökbe egy munkáscsalád, miután már öt pap-gyereket vettek fel ily módon.

Sanyi bácsi nekem is tanárom volt, és büszke vagyok arra, hogy később barátai közé sorolt engem is. Kiválóan művelt ember, széles látókörű, a természettudományokban Désen utolérhetetlen. 2016-ban, amikor 90. életévét töltötte, a dési református templomban így köszöntöttem: „Sanyi bácsi a Szamos mente Orbán Balázsa. Sohasem tudtam eldönteni, melyik a legnagyobb érdeme: tudása, embersége, vagy szerénysége. Kovrig Annamária - jelenleg Dész alpolgármestere - egy alkalommal laudációjában így jellemezte –idézem: „...akinek mindenki kalapot emel, és akit csak elismerő szavakkal illetnek mindenhol.

Jánossy Sándor Désen született 1926. december 21-én. Elemi és gimnáziumi tanulmányait a dési reformá-

tus iskolában végezte. 1943 - 44-ben a kolozsvári állami tanítóképző hallgatója. 1944-45-ben a

második világháborúban szolgált mint levente. Könnyes szemmel mesélte, hogy a háború vége fele a nyilasok elfogták. Egy felvidéki faluban, Posban menetelt a „halálosztag”-ban. A sötétben mentek a házak mellett, amikor érezte, hogy valaki karjától fogva berántja a kikapun, és gyorsan leviszi egy sötét pincébe, ahol nagy megdöbbenésére édesapja hangját hallotta. Egy ismeretlen lány mentette meg a haláltól az utolsó pillanatban. Itt, a pincében, megfogadta, ha épségben hazakerül, a dési református egyházat fogja segíteni, hálát adva ezzel Istennek.

Kanyargós utakon valahogy hazakerült, de közben egy orosz tiszttel is találkozott, aki úgy szájon rúgta bakancsával, hogy kihatott az ajka és kitört néhány foga. Otthon aztán folytatja tanulmányait. A Babes-Bolyai Tudományegyetemen biológia-földrajz diplomát szerez. A tanügyben megkapja az egyes fokozatot, megvéde tanulmányát: A Cibles-havas növényvilága. A méhészet területén is szerez diplomát. Sokakat megtanított a méhészet csodálatos titkaira. Házának ajtaja nyitva állt mindenki számára, ha tanácsot kértek tőle.

1971-ben a Magyarországi Madárvédelmi Egyesület tiszteletbeli tagjává választotta. 1976-ban az Országos Méhészeti Egyesület kitüntetését vette át Kolozsváron.

1978-ban jelent meg Dész és környéke természeti szépségei és értékei című tanulmánya.

1981-ben szintén Kolozsváron veszi át az Érdemes Tanár elnevezésű kitüntetését.

1982-ben jelenik meg a következő tanulmánya: Dész időjárásának vizsgálati története 1607-1982 között.

2000-ben a szegedi tudományegyetem tanszéke meghirdetett egy pályázatot Család és helytörténet

In memoriam Jánossy Sándor

Sanyi bácsi

címmel. Sanyi bácsi kapta az első díjat, A patinás oktatási múlt című munkájával.

2000-ben a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége a Kiváló Oktató - Nevelő díjjal tüntette ki. Megkapja az Ezüstgyopár díjat. Számtalan tudományos cikke jelenik meg különböző lapokban.

Isten iránti hálából húsz éven át gondozta a dési református templom cintermét. Mesélte, hogy számtalanszor hozott hátizsákjában rózsatöveket a kolozsvári Palocsai kertből.

Megírta önéletrajzát Egy életút emlékkövei címmel. Többször bátorítottam, adja ki könyvformában. Keskeny, vékony bajusza alatt szerényen mosolyogva mondta: „Ezt gyerekeimre bízom, tegyenek vele, amit akarnak”.

2017-ben megkapja élete talán legnagyobb kitüntetését, a Dés város Díszpolgára címet.

2019-ben készítettem róla az utolsó fényképet, amikor megemlékeztünk a római katolikus templomban az 1956-os forradalomról.

2020. december 6-án szólította magához az Úr, 94 éves korában. Azóta már az Isten virágoskertjében tanítja az angyalokat méhészkedni, rózsát oltani, metszeni, virágokat gondozni.

Drága mindenki Sanyi bácsija, emléked legyen áldott.

Írtam mindezt azok nevében, akik tisztelték és szerették Öt.

Hegyi Csaba, Dés, 2021. január 10.

A szerk. megjegyzése: sok évvel ezelőtt mint az Átalvető főszerkesztőjét keresett meg engem Jánosy Sándor, azzal az ajánlattal, hogy szívesen gondoskodik a városban a lap népszerűsítéséről és terjesztéséről. Fáradhatatlanul rőtta a várost évtizedeken át lapunkkal, annak lelkével egybeforva. Szomorúan írta, hogy most már nem képes erre, és ajánlotta e feladatra fenti emlékirás szerzőjét. E vonatkozásban is egygyé váltak. Magam pedig hajdani iskolám fiatal, kedves alakú tanárára emlékezem rá tisztelettel és szeretettel, elszoruló szívvel.

K.P.

Búcsú a Podmaniczky-díjas Sárközi Zoltántól

Rais W. István

Aki köveket mozgatott meg

A közösségi média kifürkészhetetlen algoritmusainak folytán idén február 1-én kívántam boldog születésnapot Neki. Aztán másnap visszaírt, hogy köszi, de az ő születésnapja augusztus 3-án lesz. Elnézését kérve, utólag megbeszéltük, hogy valamikor a közeljövőben találkozunk meghányni-veți az ország-világ és szűkebb pátriánk ügyes-bajos dolgait. Ahogy általában szoktuk hosszú évek óta. A közelmúltban új székhelyre költöztek, invitált, hogy nézzem meg. Mindig közbejött valami „halaszthatatlan”, s egyre húzódtott a látogatás. Most már tudom, hogy erre sajnos már nincs lehetőség. Elmulasztottuk. Talán örökre. Sokáig reménykedtem, hogy aki eddig annyit harcot megharcolt mint Ő, az simán legyőz mindent. De nem így lett, élete teljében vesztette el legnagyobb csatáját.

Nehéz tőle búcsút venni, nehéz gazdag pályafutását összefoglalni, hisz Ő olyan aktív, kezdeményező, alkotó személyiség volt, aki szerényen, visszafogottan, de határozottan és bátor kiállással képviselt ügyeket, akár a magyar kultúra ápolásában, identitásunk megőrzésében, műemlékeink és emlékhelyeink védelmében, kulturális intézményeink fennmaradásában, akár a gazdasági együttműködésben, politikai együttműködésben, és még hosszasan sorolhatnám. Ő mindig a tettekben hitt, a haszontalan szócséplést meghagyta másoknak. Ő cselekedett, kiállt, védelmezett, közbelépett, értékeket mentett, köveket mozga-

tott. Közéleti szereplése hiánypótló, üdítő színfoltja volt mindig is magyar közösségünknek. Mondják, hogy nincsenek pótolhatatlan emberek, de az Ő következetessége, sallangmentessége, tevékenysége, emberi tulajdonságai, szakmai alázata nem egykönnyen helyettesíthető. Mindig támogatta a magyar kulturális intézményeket, önzetlen támogatásáról biztosítva ezeket.

Sárközi Zoltánnak, a Pro Liberta Egyesület, a Bihar megyei Műemlékvédő Alapítvány és a Várszövetség vezetőjeként elévülhetetlen érdemei vannak a váradi IV. gyalogezred hősi halált halt katonái emlékének ápolásában, épített örökségünk védelmében, magyar identitásunk megőrzésében.

Többek mellett Neki köszönhető, hogy a nagyváradi Rulikowski temetőben magyar katonai emlékművet állítottak (...)

Ekkor azt nyilatkozta: „1917-ben már Nagyváradra érkeztek Doberdóból azok a kövek, melyeket Kratochwill Károly ezredes küldött egy leendő világháborús emlékmű felépítéséhez. Lám, el kellett teljen közel száz esztendőnek ahhoz, hogy újra állhasson Nagyváradon magyar katonai emlékmű. Jelenlegi formáját onnan kapta, hogy ehhez hasonlóak, illetve pont ilyenek épültek- szám szerint négy darab- Isonzó és Doberdó vidékén az első világháborúban. Azért döntöttünk így, mivel monumentalitását, illetve formáját figyelembe véve, valamint a szilárdságával a legjobban ki tudja fejezni azoknak az erejét, akikért állítva lett. Tudjuk jól, hogy egy obeliszket, egy emlékművet már a kilencvenes évek elején eltüntettek ebből a temetőből, és számukra ismeretlen helyre került. Ez az emlékmű kívánja pótolni annak a hiányát is, és ugyanakkor egy átfogóbb szerepet játszva nem csupán az első, hanem a második világháborús

rúban összesen tizenöt millió katona vesztette életét. Ennyien hiányoznak ma a világ életfájából” – fogalmazott akkor Sárközi Zoltán.

Az együttműködést a magyarországi, az olaszországi és a szlovéniai civil szervezetekkel a Pro Liberta Partium Egyesület kezdte, az Ő vezetésével. Elsősorban azokat az emlékhelyeket helyezték előtérbe, melyekhez kötődése van a nagyváradi 4. honvéd gyalogezrednek, illetve a 20-as honvéd hadosztálynak. Sokat köszönhetnek a székesfehérvári önkormányzat által támogatott Honvédség és Társadalom Baráti Körnek, jelesül dr. Görög Istvánnak és Sajner Gyulának.

Szintén neki köszönhető, hogy a partiumi szervezetek támogatták a 4. gúla újjáépítését. Több közös könyv és kiadvány fűződik a nevéhez, és egyre szorosabb együttműködés alakult ki a nagyváradi és székesfehérvári civil szervezetek között. Az Isonzó-mentén, a San Gabriele hegyen található negyedik, „váradi” emlékgúla Szlovéniában megújult, annak köszönhetően, hogy a felfedezett gúla újjáépítése érdekében a politikumnak példát mutatva összefogtak a civil szervezetek, az egyházak, a városok előljárói és a katonák, a nagykövetségi dolgozók (...)

Sárközi Zoltán akkor kiemelte: „külön öröm számomra, hogy itt, Székesfehérváron önökkel együtt be tudjuk bizonyítani azt, mit jelent, amikor a civil erők képesek szó szerint is köveket megmozgatni.”

Ő nemcsak emlékhelyeket, gúlákat állított az I. és II. világháborúban harcolt katonáknak, hanem konferenciákat, könyvbemutatókat, tanulmányutakat szervezett a doberdói fennsíkra, illetve Isonzóra, hogy a

lehető legtöbbet megismerhessék történelmünk e viharvert korszakát. (...)

Harcolt az egykori lovarda megmentéséért, a váradi Emília maloméért, temetői katasztert készíttetett, történelmi síremlékeket óvott meg, táblaavatási sorozatot kezdeményezett, megjelölve a váradi műemlék jellegű épületeket, hogy csak a fontosabbakat említsük (...)

Az utóbbi években a CED Közép-európai Gazdaságfejlesztési Hálózat Nonprofit Kft. nagyváradi kirendeltségét vezette, ugyancsak eredményesen, hisz elnyerték a legjobban teljesítő iroda megtisztelő címet. Közelebb hozta a magyarországi és romániai üzletembereket, konferenciákat, bemutatókat, gazdaságnapokat szervezve. Sok-sok évvel ezelőtt cégén keresztül Ő hozta be az országba a Béres-termékeket.

Kiterjedt szakmai tevékenysége mellett nagyon fontos volt számára a családja, színművész feleségével mindig támogatták egymást. Mindig nagy büszkeséggel és elismeréssel beszélt két fiáról is, a családját összefogó, szerető, gondoskodó családfő volt.

Kedves Zoli, nagyon fogsz hiányozni a világ életfájából!
(Rövidített szöveg)

Ady Endre

Sorsunk

Van az életben egy-egy pillanat,
Erősnek hisszük szerfelett magunkat.
Lelkünk repül, száll, magával ragad,
Bús aggodalmak mindhiába húznak.

Csalóka álmok léghajóján
A vihar szépen fellegekbe tüntet,
Míg lenn a földön kárörvendő,
Gúnyos kacajjal röhögnek bennünket.

Van az életben egy-egy pillanat,
Hogy nem várunk már semmit a világtól,
Leroskadunk bánat terhe alatt,
Szívünk mindenkit megátkozva vádol.
Míg porba hullva megsiratjuk,
Mi porba döntött - sok keserű álmunk,
Nincs egy szem, amely könnyet ejtsen,
Míg testet öltött fájdalomkává válunk.

Ez a mi sorsunk, mindörökre ez,
Szívünk a vágyak tengerén evez,
Hajónkat szélvész, vihar összetépi,
De egy zord erő küzdelemre készíti.
Bolyongunk, égünk, lelkesedve, vágyva,
Nincs egy reményünk, mely valóra válna,
Míg sírba visz az önvád néma átka.

(Az utolsó két sor meghaladása összmagyar feladat.)

Perben a (természeti) valósággal

„Az élet rövid, a tudomány végtelen,
az alkalom mulékony, a kísérletezés veszélyes,
az ítéletalkotás nehéz.” (Hippokratész)

Történt, hogy néhány héttel ezelőtt Franciaországban bírósági pert indítottak egy kakas ellen, merthogy túl hangosan kukorékol, és nem hagyja reggel aludni a nemrég a vidékre költözött jövevényeket, akik általában nagy városokból települtek át. Megunták a nagyvárosi élet rohanását, mozgáskényszerit, a mindent szabályozó hivatalok packázásait, és egyebek között a nagyváros folytonos lármáját, az éjjelente sem szűnő idegborzoló zajokat. Gondolták, Bretagne falvaiban vagy a tanyaközpontokban nyugalmasabb, minden tekintetben jobb lesz életük. Ha valamelyik városban volt jól fizető munkájuk vagy vállalkozásuk, hát autóval jártak be a többnyire 30-40 km-nél nem távolabbi munkahelyükre. Ám az áhitott nyugalmat furcsa (legalább is nekik furcsa) hangok zavarták meg. Kora hajnalban nem áttalottak kukorékolni a házigazda vagy a szomszéd kakasai, azok közül is egy, amelyik épp a legközelebb élte boldog baromfi-világát, egészséges torkából igen éles hangokkal jelezte hajnaltájt a tyúkoknak és a tanya többi lakójának, hogy „ébresztő”, felkelt a nap, és sűrű párafelhő száll fel az udvarról, jelezvén az éjszakai harmat elillanását.

Meg kell büntetni a jószágokat természetes viselkedésükért. Valami olyasmi indítatásból, mint ami Dareioszt, a perzsa uralkodót ragadta el, amikor a vesztett csata után megkorbácsoltatta a tengert, ezzel büntetvén az ellene fordult tenger istenségeit. Mivel a legközelebbi perelhető jogalany a kakas illetve a tyúktelep gazdája volt, természetesen őt perelték be az újonnan jött lakók. A Bíróság a kakasnak adott igazat. Természet adta ősi joga kukorékolni. Az új lakóknak meg azt tanácsolta, hogy tanulják meg elviselni a vidék hangjait, színeit és formáit, ha ott akarnak maradni.

Sőt, a franciák egy új törvényben biztosították a növényeket és állatokat, hogy „joguk van” hangjukat hallatni, és mindennemű életfunkcióikat (beleértve a „tehenlepényt” is!) gyakorolni azon a területen, ahol élnek. Az ott élő embernek pedig el kell viselni a rigók füttyétől a vércse vijjogásáig, a tehén bögésétől a kuvik huhogásáig, a fák lombját suhogtató szellőtől a dühöngő szélvihar dörömböléséig, a jégesőtől a hófúvásig minden jelenséget, amit természeti környezetük produkál.

Arról nincs tudomásom, hogy végül is a jövevények átgondolták-e helyzetüket, eredeti szándékukat, valamint a természet igencsak stabil, ősrégi rendjét, és ráébredtek-e, hogy a remizből 3:50-kor kikanyarodó villamos hosszás fülsiketítő nyikorgása, a kukás autók

dübörgése nem különb a kakasszónál, sőt... ?? és maradtak a faluban, vagy mégis máshova költöztek...

A történet tragikomikus. A kakas nem azért fog ezután is bátran kukorékolni, a kacsa meg hápogni, mert ezt a francia törvények megengedik. Sokkal magasabb rendű élettörvénynek, a génjeibe programozott ösztöneinek engedelmeskedik, amióta csak él a földön. Az efféle felesleges törvényekkel magát teszi végtelenül neveltségessé az ember. Ez az eljárás csak neveltségessé, de nem veszélyes. Ha már a jogrend kikényszerítette a pert, legalább józan, értelmes ítélet született.

A másik irányú szélsőség viszont veszélyes, amikor, szembe menve a természetes valósággal: ostoba, romboló, természet- és életellenes szabályokat és törvényeket képes alkotni pl. az Európai Unió, az USA és ezek követői. De a sajtó, a társadalom nagy tömegei és a közember nem neveltségessé érzi magát, hanem fejlettnek, büszkének és természetesen demokratikusnak.

Tudjuk, hogy amióta a génebézés képes (egyéb mikrosebézési beavatkozásokkal együtt) a DNS-ben lévő nukleotidok szekvenciáinak (??sorrendiségének) átrendezésére, azaz a genetikai kód átírására, azóta megvan az esélye, hogy háromlábú disznót, kétormányú elefántot és ?? néma kakast is tudjunk „gyártani”.

Az emberen vagy az emberben pedig ugyancsak molekuláris genetikai módszerekkel egész személyiségére kiható anatómiai és fiziológiai „módosításokat” vagyunk képesek elvégezni. Valószínűleg itt a határ, ahol feltétlenül meg kell(ene) állnunk. Amikor már ilyen mértékben és mélységben szólunk bele az élő anyag mikro-és nanoszerkezetébe, akkor már saját emberi mivoltunkat fenyegetjük, és tudományunk átcsap öngyilkos tendenciákba.

Tudom, hogy a természeti környezet, a világegyetem és az ember viszonyáról rengeteget beszéltek, vitáztak, írtak az avatott vagy avatatlan kutatók, tudósok, írók és politikusok. Ezúttal ?? a kakas ürügyén ?? mégis hadd szélesítsem ki a témát, felmutatva néhány olyan vonatkozást, amely hétköznapi gondolkodásunk kavargásában nem gyakran jut el tudatunkig, és nem érinti meg érzelmeinket.

A természeti valóságnak végtelenül sok megnyilvánulása, látható és láthatatlan része van, a földi anyag változatosságától, a földi élet megszámlolatlan végleteitől, fajaitól és fajtáitól kezdve az univerzum(ok)ban milliárd fényévnnyire lévő eseményekig és jelenségekig.

Szeretjük hangoztatni, hogy az utóbbi 300 évben technikánkkal és technológiáinkkal átalakítottuk a természetet. Úrrá lettünk a természeti világon, megváltoztattuk a teremtett világ viselkedését, közvetlen céljaink szolgálatába állítottunk fantasztikus erőket és

hatásokat. Holott igazán nem változtattunk meg semmit, csupán a természet benne rejlő hatásmechanizmusait tereltük más irányba, más utakra és más következmények felé. Ehhez van hatalmunk, a valódi változtatáshoz nincs. Eközben mi emberek mintha valóban megváltoztunk volna. Legalábbis gondolkodásunk és igényeink szerkezetét alaposan „modernizáltuk”. Messze eltávolodtunk a természet adta rendtől és életszabályoktól. A természetes életvitel jellemzőitől. A körülmények és feltételek megváltoztatására van felhatalmazásunk, és ezzel is hatalmas átalakulásokat vihetünk végbe világunk külső képén.

Átszerkesztett anyagi világunk erősen visszahat ránk.

Magunk teremtette káprázatok és abszurd igényeink rabjaivá lettünk. Maximális komfortot követelünk minden élethelyzetben, születéstől a halálig. Úgy hisszük, ebben a művilágban boldogabbak vagyunk, leszünk. Ezért nem bírjuk már elviselni a kakas hajnali kukorékolását sem.

Az emberi megismerés határai a végtelenbe nyúlnak. Ám a természet alapelemeit és alaptörvényeit nem változtathatjuk meg. Amit megtehetünk, az a nagyobb-kisebb részegységek, esetleg a parányi alkotóelemek átrendezése, szerkezeti egymásba kapcsolódásuk megváltoztatása. Tudnunk kell, hogy ezeknek az „átalakításoknak” is mindenképpen a természeti alaptörvényeknek kell engedelmességeknek. Az emberi tudomány és technika „csak helyzetbe hozza” a megfelelő anyagokat és energiákat.

Gondoljunk példaként a hajózás őskorára, amikor az ember rájött arra, hogy ha az állatbőrt vagy valamilyen vásznat az uralkodó szél irányára merőlegesen feszíti ki, akkor a szél nagyobb sebességgel hajtja a hajót, mint az evezős rabszolgák serege. Az ókori hajós nem tett mást, „csak” helyzetbe állította a „vitorlát”. Sem a szél, sem a víz, sem a hajó faanyaga nem változott, csak célszerűen rendezte el azok kapcsolódásait. Persze ez a „csak” óriási szellemi teljesítmény, még akkor is, ha a tudós kutató „véletlenül” fedezi fel az előállott jelenséget. Ahogyan Alexander Fleming figyelt fel magára hagyott baktériumtenyészetének gombásodására, amelyből azután megszületett a penicillin. Ezek a „csak”-ok jelentik az egész természettudomány óriási fejlődését és szerteágazó hatalmas birodalmát.

Hadd említsek még további egyszerű példákat.

Ha egy több ezer éves, erdők borította hegyoldalról elég nagy területen kivágjuk a fákat, nem teszünk mást, mint megváltoztatjuk a táj szerkezetét és képét. Azután a természet teszi a magáét, saját törvényei szerint, amelyek eddig is érvényesek voltak, csak nem volt terük a megnyilvánulásra. Az esők és a szél fellazítják a talajt, mert a fák nem fékezik és nyelik el az elementáris (és természetes!) erőket. Minden eddigi rend felborul. A talaj fellazul, megcsúszik, ezernyi köbméter és tonna föld és kőzet omlik a mélybe, a talaj közeli életformák elpusztulnak vagy elmenekülnek. Szabályozatlan vízfolyások, áradások, sárlavinák

keletkeznek. Mit változtatott meg az ember? Csupán az elrendezést. Az ember az élet fejlődése által hosszú időn át kialakult rendbe/rendszerbe belenyúlt, és tönkretette. Nem könnyű jóvátenni, ha egyáltalán megvan rá az akarat.

A tűz az őselemek egyike. Fűthetünk vele a kandallóban, vagy felrobbanthatunk vele egy olajfinomítót. Ugyanazzal a tűzzel. Gyúanyag+oxigén+hő kell hozzá. A lényeg ugyanaz: az egyik 800 °C-on ég, a másik 2000 °C-on, a Nap felületén pedig átlagosan 6000 és 8000 °C között örvénylik a gázburok.

Az atomreaktorban ugyanaz a folyamat zajlik le, mint a magmában a föld mélyén. Kb. 6000 km mélyen nehéz atommagok folytonos hasadása tartja fenn az óriási hőmérsékletet, elektromosan töltött részecskeáramok hozzák létre az erős mágneses teret, befolyásolva ezzel a Föld forgását, keringési pályáját és idejét. Központi csillagunkban, a napban mag-fúziós folyamatok „termelik” az óriási energiát, amelynek „megszelídült” sugárzása 150 millió km-ről is táplálja a földi életet, köztük az emberét is.

Alapvető természeti állandók és törvények szabályozzák naprendszerünk, az ismert galaxisok, és talán az egész világegyetem működését.

Természeti állandóknak nevezzük azokat a mennyiségeket (a számokhoz tartozó mértékegységekkel együtt), amelyek helytől és időtől függetlenül mindennütt állandóak az ismert világegyetemben. Az alapvető fizikai törvények matematikai leírásakor ezekkel az állandókkal kell számolnunk. A természeti állandókat

Portré

Reményi Tibor
1942-ben született Cegléden. Ugyanitt érettségizett a nagy múltú Kosuth Gimnáziumban. 1965-ben a Budapesti Műszaki Egyetemen szerzett villamosmérnöki

oklevelet. Külföldön szakirányú posztgraduális tanulmányokat folytatott. Tudományos szakírói és oktatói munkássága országosan ismert.

Számos szakfolyóiratban publikált, előadásokat tartott hazai és nemzetközi konferenciákon. Több szakterületben töltött be vezetői tisztséget. Írásai 1975-től jelentek meg különböző országos és helyi szépirodalmi folyóiratokban. 2012-ben Baranyi Ferencsel és Lengyel Gézával közös verses-novellás kötete jelent meg. 2019-ben önálló kötetben adta ki válogatott írásait *Mi marad* címmel. Budapesten él nyugdíjasként. Két felnőtt fia és három unokája van.

és a természeti törvényeket nem változtathatjuk meg! Ezek az anyagi valóság alappillérei. A fény sebessége a vákuumban mindenütt állandó. Legfeljebb elhajlik, interferál, megtörik és elemi színekre bomlik, de elektromágneses és részecske-jellege nem változik.

Az elemi töltés-mennyiséget, az elektron és a neutron tömegét, az egyetemes gáz-állandót, a Faraday-állandót, vagy a Planck-állandót nem tudjuk megváltoztatni. Szerencsére! Vagy hála Istennek?! Ugyanez a helyzet még számos, az ismert világegyetem jelenlegi működését biztosító természeti állandóval, amelyik bármelyikének csak milliomodnyi megváltozásával felborulna a Naprendszer, sőt talán az egész galaktikus világ egyensúlya. A földi élet mindenestre megszűnne létezni!

Az elemek és a természetes vegyületek, ásványok, ércek, kőzetek, folyadékok és gázok nyugalmi alaptulajdonságai nem véletlenül olyanok, amilyenek. Egyrészt így stabilak, másrészt így képesek reakcióba lépni más anyagokkal, ha azt bizonyos körülmények úgy kívánják (pl. az élő sejtet alkotó szerves vegyületek létrejötte, „megteremtődése”).

A víz nem véletlenül + 4 °C-on a legsűrűbb, azaz a legnehezebb. Azért, hogy lehető legyen a víz alatti élet. A 0°C-nál nehezebb víz lejjebb süllyed a fagyhatárnál, tehát a felszíni rétegek alatt nem fagy meg, így ott lenn virulhat a vízi élővilág. A vízen kívül a természetben nincs más anyag, amelynek folyadékfázisa nehezebb lenne, mint jéggé fagyott formája. A víznek még számos olyan egyedülálló tulajdonsága van, amelyek nélkül nincs élet.

A fotoszintézist annyira természetesnek vesszük, hogy bele sem gondolunk abba a „csodába”, miként kapcsolódik egymásba a napszakok váltakozása, a növények éjszakai széndioxid-felvétele és nappali oxigénleadása, hogy egyensúlyt teremtsen az állatvilág és az ember széndioxid- kilégzése és oxigénigénye között. Ez a nagyon rövid funkcióleírás nem képes akár csak sejtetni azokat a bonyolult energetikai, fotokémiai és biofizikai részfolyamatokat, amelyek a nap 24 órájában megszakítatlanul, de észrevétlenül végbemennek a földi élettérben

A Jupiter erős gravitációs tere képes megakadályozni, hogy az űrben ismeretlen pályákon száguldó aszteroidák a földnek ütközzenek, megsemmisítve akár az eddigi kultúra egészét, az emberi életet és még ki tudja mi mindent. Az óriási testvérbolygó gravitációs mezeje többnyire maga felé tereli és eltéríti az ütközési pályától az esetleg felénk repülő, akár bolygó méretű, pusztító aszteroidákat vagy üstökösök darabjait.

Mellőzve a sok tudományos bizonyíték felsorolását, úgy tűnik, mintha az egész galaxis (univerzum?) a földi életnek kedvező, az ember számára élhető, sőt optimális környezet fenntartásáért működne („dolgozna”).

Anélkül, hogy vitát kezdenénk az intelligens tervezettség elméletéről, el kell *ámulnunk* azon az összhangon, „halálpontos” illeszkedéseken, amely szerint

a számtalan állapotjellemező összedolgozik, és úgy alakítja kb.15 milliárd év óta (és tartja fenn máig!) az univerzum fejlődését, hogy létrejöjjön a Föld nevű bolygó és a földi élet összes szükséges és elégséges anyagi-energetikai feltétele.

Paul Davies híres mondása szerint „A természet az életet pártfogolja”.

Ráadásul minden összefügg mindennel! Nem vállalkoznék rá, hogy levezessen, hány és milyen kanyarokon és ugratókon át függ össze a kakas kukorékolása a vas atomsúlyával, ?? de hiszem, hogy van „összefüggés”, mert *kell* lennie.

Ne pereljünk, ne hadakozzunk hát a csodálatosan megalkotott természeti valósággal, aminek igazi eredetét és „vezérlő intelligenciáját” még ma sem értjük. Úgyis csak magunk bírái lehetünk, ami eleve kizárja az igazságos ítélkezést. Ha csatázni akarunk, megkaphatjuk magának a Természetnek sajátos és olykor nagyon fájdalmas, „kegyetlen” válaszait. Tudásunkat, ismereteinket bővítsük, ne látszólagos, mégis önpusztító hatalmunkat!

Értsük meg jól, hogy mint jelent a Bibliában, a Teremtés könyvének elején kimondott isteni parancs: „az Úristen elhelyezte az embert az Éden kertjében, hogy művelje és őrizze azt (1 Mózes 2:15.).

2021. január
Reményi Tibor

Reményi Tibor

Ha...

Ha majd elveszíted
a realitások biztonságát
Ha mersz már
ingyen lenni jónak
Ha elengeded
az igazság mankóját
Ha lemondasz
az ünneplésről
és győzelmeidet
elajándékozod
Ha el mersz késni
szentté avatásodról
Ha áthágsz minden szabályt
hogy rászedd az Istent,
és elhiszed, hogy
ő épp erre vár
Ha megsejted egy pillanatra
hogy mégis lehet
„semmiért egészen” szeretni
—
akkor visszajövök érted.

Máté Pál

Márton Áron

Előzmények

Mielőtt Márton Áron püspökről beszelnénk, tekintsük át annak az egyházmegyének rövid történetét, amelyet negyvenkét évig vezetett.

Az Erdélyi püspökséget Szent István királyunk alapította 1009-ben, miután az ellene lázadókat leverte: 1002-ben az erdélyi Gyulát, 1008-ban pedig Ajtonyt. A történelem folyamán az Erdélyi püspökség néven szerepel egészen 1930-ig, amikor az akkori román kormány Gyulafehérvári püspökségre változtatta a nevét. 1991-től érseki rangot kap, ma a gyulafehérvári érsekségről beszélünk. Területe 58 254 km², kis eltéréssel a történelmi Erdély területén fekszik. A Keleti és Déli Kárpátok, valamint a Nyugati Érchegység zárja közre ezt az országnyi területet, amely kilenc megyét foglal magába.

Sajnos az első püspökökről sokat nem tudunk, mivel az 1241-es tatárjárás idején a gyulafehérvári levéltár teljesen elpusztult. Az első erdélyi püspök, akiről tudunk az Simon, a Kálmán király által 1111-ben kiadott zborhegyi apátság adománylevelében szerepel a neve.

A magyar királyok nevezték ki a püspököket végig a a történelem folyamán, egészen 1918-ig. Kálmán király lemondott erről a jogáról, Zsigmond király visszaállította a magyar királyok kinevezési jogát. A végső szó a mindenkor pápáé volt, a kinevezéseket a Szentszék erősítette meg.

Tudnunk kell, hogy Erdély püspökei a történelem folyamán politikai szerepet is vállaltak, hiszen kinevezésükkel a király tanácsadói lettek, részt vettek a törvényalkotásban, kormányzásban, követségi, bírói, hadvezéri szerepet töltöttek be.

Csak néhánypüspököt említek meg a sok közül:

Pál (1181–1187) az első erdélyi püspök, akiről tudjuk, hogy kalocsai érsek lett.

Adorján püspök (1187–1202) a párizsi egyetemen tanult, a mostani székesegyházat valószínűleg ő kezdte el építeni. Sokan őt tartják Béla király névtelen jegyzőjének, Anonymusnak.

Rajnald püspök (1222–1241) IV. Béla király oldalán harcolt a tatárok ellen a mohi csatában esett el.

Szécsy András (1320–1356) és unokaöccse Szécsy Domokos (1357–1368) sokat dolgoztak a székesegyház építésén.

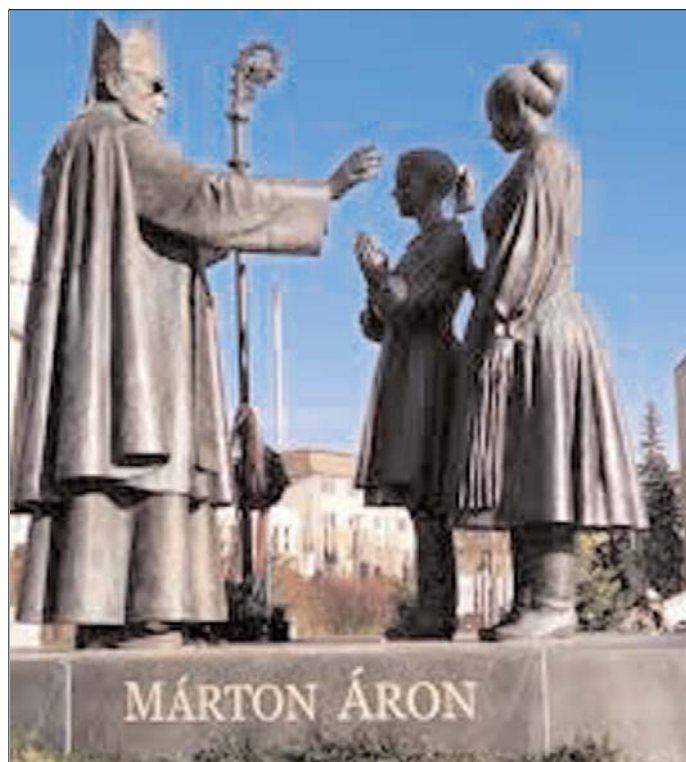
Geréb László (1475–1501) Mátyás király unokatestvére, Ferrarában tanult kánonjogot és hittudományt, 24. éves korában nevezik ki püspöknek. Ránk maradt az 1478. február 15-én írt oklevele, amelyben kimondja, hogy a keresztséget, bérnialást, oltáriszentséget és a házasságot a nép nyelvén szolgáltatassák ki. Kalocsai érsek lett. A mohácsi vész után (1526) megle-

hetősen zűrzavaros idők következnek az erdélyi püspökség életében. Az 1541-ben megalakult erdélyi fejedelemség központja Gyulafehérvár lett, a püspöki rezidenciában rendezkedett be a fejedelemség az utolsó Gyulafehérváron lakó püspök, Náprági Demeter, 1601. január 21-én elhagyta a várost. Utána a választott püspökök sora következett, akik Erdélyen kívül székelték. A katolikus egyház ügyeit a fejedelmek által kinevezett vikáriusok intézték. Mártonfi György 1716 februárjában foglalhatta el újra Gyulafehérváron az erdélyi püspöki széket 115 év után.

Stoyka Zsigmond (1749–1759) Párizsban a Sorbonne egyetem tanult és szerzett doktorátust. Tíz évig volt püspök, püspöksége alatt anyagilag az erdélyi püspökséget szolid alapokra helyezte, 1753-ban megalapította a ma is létező Hittudományi Főiskolát Gyulafehérváron.

Batthyány Ignác (1780–1798) tudós szellemű püspök, 1794-ben könyvtárat alapít a Batthyáneumot, és ő rendezte be a könyvtár emeleti részén az első csillagvizsgálót.

Szepesy Ignác (1820–1827) korát jóval megelőző szellemóriás, a bécsi egyetemen tanult. Az 1822-ben megtartott egyházmegyei zsinaton hozott határozatok, annyira előremutatóak voltak, hogy a II. Vatikáni

Zsinat előfutárának tekinthetők. Sajnos kortársai nem értették meg, az ügy a római Szentszék elé kerül, kötelezni akarják az egyházmegyei zsinaton hozott döntések visszavonására. Csak egy példa a zsinat határozatai közül: be akarta vezetni azt, hogy a nép nyelvén legyen az összes egyházi szertartás. Végül Pécsre helyezik át, ahol folytatja munkáját, újraszervezi a pécsi egyetemet. Hét nyelvet beszélt, Pécsen, mivel horvát hívei is voltak megtanult horvátul.

A hálás utókor szobrot állított neki Pécs városában.

Haynald Lajos (1852-1864) püspök a '48-as forradalom után került az erdélyi püspöki székhelybe. Mivel Gyulafehérvár volt az egyedüli város Erdélyben, amit a Bem tábornok által vezényelt erdélyi hadsereg nem tudott elfoglalni, 1949 márciusától júniusig ostrom alatt tartották. A frissen kinevezett püspököt a várban levő szétlőtt és leégett épületek fogadták. Papjai és hívei akik részt vettek a szabadságharcba, vagy elmenekültek, vagy le voltak tartoztatva. Teljes erejével az egyházmegyéje talpraállításán dolgozott. Helyreállította a püspöki rezidenciát, székesegyházat, iskolákat alapít. Híveit, papjait védi az önkényuralom ellen, konfliktusba kerül a császári udvarral, Ferencz József császár felszólítja, hogy mondjon le. 1863 december 31.-én hagyja el Gyulafehérvárt, és magányba vonult. A kiegészítés után kalocsai érsek lett 1867-től 1891-ig.

A kiegészítés után az erdélyi püspökség anyagilag nagyon meg erősödött, talán soha, sem az előtt, sem azután nem építettek annyit, mint ebben a periódusban az első világháborúig. Templomok, iskolák épültek, sok szervezet jött létre, amik aktívan tevékenykedtek.

Sajnos 1920. június 4.-ike, a trianoni békeszerződés után, egészen különleges helyzet állott elő. A katolikusok az új helyzetben kisebbségbe kerültek az ortodoxokkal szemben. A román állam ellenségesen viselkedett a püspökséggel szemben, nehezen találták meg a közös hangot. Ebben az időben Majláth Gusztáv Károly volt az erdélyi püspök, hűségeskü kellett tegyen a román királynak. A hűségeskü letétele után a légkör valamelyest enyhült. Az erdélyi magyar egyházak talán történelem folyamán először erősen összefogtak a kisebbségi lét harcában, az önvédelemre, az ősi jogok megőrzésére, az intézmények védelmére, a hitélet újraélesztésére, az együvértartozás tudatosítására. Az új helyzetben, a politikai képviselő nélküli magyarság ügyét Majláth G. Károly katolikus, Nagy Károly református, és Ferencz József unitárius püspökök képviselték a hatalommal szemben. A román állam az 1922-es földreformmal az egyházakat, de nemcsak az egyházakat, megfosztotta attól az anyagi alaptól, ami intézményeik zavartalan működésének alapjai voltak.

Márton Áron

Azon kevés közép-kelet Európai főpap közé tartozik, aki a második világháború után, a keletről jövő egyházellenes ideológiának éllete végéig ellenállt. Sajnos nagyon kevés egyházfőről mondható el ez. Ha többen kiálltak volna egyházuk mellett, példát mutatva, az ingadozóknak, botladozóknak, bizonytalankodóknak, akkor talán nem lenne annyi hitetlen és keresztesetlen ember ma körülöttünk.

Először Márton Áron püspököt 1965 fehér vasárnapján láttam, ugyanis abban az időben ekkor volt Gyulafehérváron a papszentelés. A püspöki palotából vonult a székesegyházba, teljes püspöki ornátusban, a hívek és a kispapok sorfala között. Áron püspök alacsony ember volt, dús szemöldöke alól átható szemek

néztek, az arcán alig észrevehető mosoly. Az emberek arcán látszik, hogy nem mindennapi látványban van részük. A hívek nagy része a felszentelendő újmiséis papok rokonsága és ismerőse volt, hiszen a gyulafehérvári hívek vasárnaponként, olyan kevesen voltak, hogy elvesztek az óriási székesegyházban. A szertartás alatt, ami nagyon megfogott és megmaradt emlékezetben az a pillanat volt, amikor a felszentelendő ifjak, teljes hosszukban a padlón feküdtek, jelezvén, hogy meghaltak a világ számára. Kivonuláskor a kórus a Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat egyházi éneket énekelte, a püspök szintén a sorfal között vonult ki. Az arca mosolygott amint áldást osztott jobbra és balra a kivonulás közben. Sok embernek könny jelent meg a szemében.

Márton Áron Csíkszentdomokoson született 1896. augusztus 28-án a Márton család harmadik gyermekeként. Elemi iskoláját szülőfalujában a Római Katolikus Elemi Népiskolában járta, utána 1907-ben Csíksomlyói Katolikus Gimnáziumban folytatta. Líceumi tanulmányait Gyulafehérváron fejezte be itt érettségizett 1915. június 12.-én. A középiskola elvégzése után, mivel már dúlt az első világháború besorozták katonának. Háromszor sebesült meg, a fronton, a háború után egy ideig otthon szülőfalujában tartózkodik.

1920. október 11.-én jelentkezett a gyulafehérvári római katolikus teológiára, gr. Majláth Gusztáv Károly Erdély akkori püspöke szentelte pappá 1924. július 6-án a gyulafehérvári székesegyházban. Ditróban, Gyergyószentmiklóson, Marosvásárhelyen, Nagyszebenben pap, állomáshelyein lelki, kulturális szervezeteket hoz létre. 1930. nyarán kinevezik püspöki levéltárosnak.

Teljes bedobással 1932. őszétől kezd dolgozni, amikor kinevezik Kolozsváron az egyetemi ifjúság lelkipásztorának, majd a Katolikus Népszövetség igazgatója lesz. Később a kolozsvári Szent Mihály egyházközség plébánosaként nagyon sokat dolgozik.

1938. december 24.-én nevezte ki XI. Piusz pápa az alig 42 éves kolozsvári plébánost Erdély püspökének, jelszava: „Non recuso laborem”- „Nem térek ki a munka elől”.

Andreo Cassulo nápolyi nuncius szentelte püspökké 1939. február 12.-én a kolozsvári Szent Mihály templomban. A bécsi döntés 1940. augusztus 30-án a gyulafehérvári egyházmegyét kétfelé szakította. Márton Áron püspök Dél-Erdélyben maradt, az ősi székhelyen Gyulafehérváron. Észak-Erdélyt, Sándor Imre kormányzóra bízta, Kolozsvár központtal püspöki helytartóságot hozott létre. Gyulafehérvárról a teológiát is átvitték Kolozsvárra, mivel a hívek zöme ezen a területen élt.

A második világháború után, közép-kelet Európa, tágabb hazánk, a kárpát medence is teljesen szovjet fennhatóság alá kerül. Nem elég, hogy a nyakunkon maradtak, a kommunista materialista ideológiát is ránk sózták, ők ezt exportálták. Sajnos atyánkfiai közül is sokan magukévá tették ezt az új világmegváltónak

mondott utópista felfogást, és tűzzel-vassal irtották mindazt, ami szerintük osztályellenségnek számított. Magyarán szólva, a másképp gondolkodókat, fizikailag meg kellett semmisíteni.

A keresztény egyházak elsőszámú ellenségnek számítottak, teljesen megsemmisíteni nem merték őket, fő céljuk az volt, hogy a saját szekerekbe fogják be őket. Sajnos nagyon kevés kivétellel sikerült is nekik ez. Kevés főpapnak sikerült tisztán látni, azokban a zűrzavaros időkben és még kevesebbnek sikerült talpon maradni mindvégig, és kitartani az igazi keresztény értékek mellett. Márton Áron végig dacolt a kommunista rendszerrel, és egyházmegyéjét megpróbálta az akkori lehetőségekhez képest minél jobban megtartani az igazi úton.

Nem tudom, hogy valaki perbe merete volna-e fogni abban az időben a kommunista államot ő a román államot perbe fogta az 1949-ben elkobozott Batthyaneum könyvtár miatt, 1961-ben a kommunista törvényszék a román államnak ítélte, az 1963-ban beadott fellebbezést visszautasították.

1949. június 20.-án Áron püspököt a szekuritáté a Gyulafehérvár-Tövis útvonalon elrabolta titkárával együtt, sokáig halál hírére keltették. Nagyszebenben, Pitesten, Nagyenyeden, Szamosújváron és Máramaroszigeten volt börtönben. Később a Zsilávi földalatti börtönben raboskodik.

Ítéletet 1951. augusztus 7-én hoztak 10 évi nehéz börtönre, hazaárulásért életfogytiglani kényszermunkára, és szintén hazaárulásért 25 év kényszermunkára.

A meghurcoltatás

Részletek P. Szőke János: Márton Áron c. könyvéből:

Márton Áron püspök küzdelmeinek kezdete

A negyvenes évek vége felé Márton püspökre egyre nehezebb feladatok hárultak. A magyar kisebbség jogaiért folytatott harc mellett a vallás- és a lelkiismereti szabadság is veszélybe került. Az egyre erősödő kommunista és ateista rendszer szerette volna a vallást mielőbb felszámolni Romániában. Az új alkotmány készülöben volt. Márton Áron és még hét másik püspöktársa 1948. március 19-én közös levelet intézett a román minisztériumhoz az alkotmány-tervezetben felfedezett ellentmondások miatt, a lelkiismereti- és vallásszabadságot illetően. Levelükben kérték a vallásszabadság kiterjesztését a Romániában meglévő összes vallásra, a vallásoktatás biztosítását minden fokú és jellegű iskolában, valamint a vallásigazgatás lehetőségét a hívek számára a hadseregben, katonai kórházakban, árvaházakban és fogházakban.

Románia új alkotmánya – anélkül, hogy valamennyire is figyelembe vette volna a püspökök kérelmét – 1948. április 17-ével életbe lépett. Augusztus 3-án pedig egy újabb törvényt hoztak, amely még inkább korlátozta a vallásszabadságot. Már előzőleg, július 27-én minden hivatalos minisztériumi bejelentés nélkül megkezdődött az egyházi iskolák és intézmények államosítása. Márton Áron, erről tudomást szerezve,

azonnal táviratozott a közoktatásügyi miniszternek és erélyesen tiltakozott a történetek miatt. Levelet intézett továbbá a plébániáknak, a kerületi tanfelügyelőségnek és az iskolák igazgatóságának és kijelentette: „...hangsúlyozom, hogy iskoláinkra és intézeteinkre vonatkozó minden intézkedés, bármilyen ideiglenes jellegű megállapodás is, valamint ezeket illető előzetes tárgyalások megkezdése vagy folytatása csakis kifejezetten és írásbeli engedéllyel és meghatalmazással történhetik.”

Márton püspök tiltakozására nem érkezett semmi válasz. Ellenkezőleg, 1948. augusztus 2-án kiadott dekrétum értelmében minden egyházi iskolát és intézményt, beleértve a szerzetesházakat is, államosították, s azok ingó és ingatlan vagyonát elkobozták. Megemlíthető, hogy a megbízott állami kiküldöttek feltűnő és kihívó módon viselkedtek, úgy, mintha nem egyházi javakat vennének át állami tulajdonba, hanem állami javakat vennének vissza a jogtalanul betolakodott egyházi személyektől.

Minderre Márton Áron újabb tiltakozó emlékiratot intézett a miniszterhez, melyben síkra szállt főleg a férfi és női szerzetesrendekért, az ellenük elkövetett igazságtalan és megalázó bánásmód miatt. Ennek ellenére, a kormány elgondolása elé nem gördíthetett senki akadályt, s szeptember közepére teljes volt a „triumf”. Márton Áron egyházmegyéjében 12 r.k. óvoda, 173 r.k. elemi iskola, 10 r.k. főgimnázium, 12 r.k. gimnázium, 3 r.k. felső kereskedelmi iskola, 2 r.k. tanítóképző, 1 r.k. óvónőképző, 1 r.k. ipari iskola, 1 r.k. gazdasági iskola, 17 r.k. nevelőintézet és 2 r.k. árvaház épülete, berendezése, összes ingó és ingatlan vagyona került állami kézre. 1948 október 3-án a vasárnap-i szentmisék keretében az egyházmegye minden templomában felolvasták Márton püspöknek a megrázó eseményeket visszatükröző körlevelét és a keresztény szülőkhöz intézett utasításait.

A helyzet rosszabbodott. A román kormány a népi demokrácia elveit követve azonnali hatállyal felmondta az 1927 májusában kötött és 1929. június 12-én ratifikált konkordátumot a római Szentszékkal. Cassulo nuncius elhagyta Romániát és helyette Róma O'Hara érseket küldte Bukarestbe. Időközben az állam szervezkedett a görögkeleti egyházzal, s elhatározták, hogy egy „vallási egységet, uniót” hoznak létre, vagyis beolvasztják mind a görög katolikus, mind a római katolikus egyházat a görögkeleti (román ortodox) egyházba. Ennek a munkának görögkeleti részről az új bukaresti pátriárka, Justinian és a nagyszebeni metropolita, Balan lettek az irányítói. Mindez a román államnak egy lépcsőzetes intézkedése volt a vallás teljes megszüntetése céljából.

Az erdélyi görög katolikusok nem akarták könnyen feladni az évszázados múltat. A kormány, fenyegetésekkel és ígéretekkel megszerezte 36 görög katolikus pap aláírását. Azokat a püspököket és papokat, akik megtagadták az orthodoxiához történő csatlakozást, letartóztatták, megkínózták, vagy deportálták.

Erre utalt Márton Áron 1948. október 11-i körlevelé-

ben, melyet papjaihoz intézett: „Azok a megdöbbentő események, amelyek a görög katolikus testvéreinkkel történtek, semmi kétséget nem hagynak fenn afelől, hogy számunkra is elkövetkeztek a hitvallói helytállásnak és a vértanúságot is vállaló kitartásnak a napjai.” Márton püspök felvilágosításokat adott továbbá papjainak az ortodox egyházi személyek és az állami hatóságok módszereiről, valamint a velük szembeni ajánlatos viselkedésről. Egyben buzdította őket, hogy legyenek erősek, imádkozzanak és virrasszanak híveik hithűsége felett, mert – szavai szerint – „jelen esetben minden tétovázás vagy megalkuvás a hithagyás veszedelmével jár.” Hivatkozva a Szentszék exkommunikáló jogára, megtiltotta papjainak és híveinek, hogy részt vegyenek olyan gyűlésen vagy összejövetelen, ahol más vallásúakkal a hitről, a hittel kapcsolatos ügyekről, az egyháztól való elszakadásról vagy a katolikus hit bármilyen módosításáról tárgyalnak. Papjainak a lelkére kötötte: „Különösen fontos kötelességünk, hogy híveinknek a riasztó hírek és események közepette biztonságot és nyugodtságot adjunk bízó és nyugodt magatartásunkkal, okos, higgadt és rendületlen bizalmat sugárzó szavainkkal.”

Az államosítás tovább terjedt. 1949 áprilisáig 39 zárdát és kolostort ürített ki önkényesen a hatóság. Ennek következtében plébániák és más kolostorok szinte zsúfolásig megteltek. Volt rá eset, hogy nővérek bútorai napokig a szabad ég alatt álltak. Az intézkedések láttán nagy volt a katolikus híveknél, de a más vallású lakosságnál is a felháborodás. Székelyudvarhelyen a nővérek bútorait szállító munkások megtagadták a hatóság rendeletét, hogy a zárdához tartozó kápolnát leszereljék. Ezt a hatóság rabokkal hajtatta végre. Márton püspök április 27-én három oldalas levelében részletesen feltüntette a miniszterelnöknek a szerzetesek helyzetét.

Márton Áront 1949-től egyre nyíltabb támadások érték az állami szervek részéről. Ha valahol misézett, akkor katonai zenekart vezényeltek ki a templom elé, hogy ezzel is zavarják. Bérma útjai alkalmával pedig megtiltotta a rendőrség, hogy díszkapuval várják a püspököt. A nép nem hódolt be ennek az előírásnak. Ellenkezőleg, megtett mindent, hogy megmutassa Márton püspök iránti szeretetét és ragaszkodását. Minden egyházközségben testőrgárdát szerveztek, nehogy történjék valami a püspökkel. Ha elhagyta a falut, akkor a testőrgárda kikísérte a falu határáig, ahol már várta a másik falu testőrgárdája. A hívek mindenütt lelkesedtek Márton Áronért. Egész püspöksége idején csak egy-két alkalommal fordult elő, hogy ellentétbe került híveivel. Ilyen eset volt 1940-ben a szépvízi plébánossal, Timár Sándorral, akit viselkedése miatt felfüggesztett. Ezért egyik látogatása alkalmával fellázadtak ellene.

A reformátusok is nagy tisztelettel voltak Márton Áron iránt. Etéd községben járt egy alkalommal, ahol túlnyomórészt reformátusok laktak. Megérkezése után az egyháztanács lelkészük vezetésével ünnepi öltözetben felvonult a katolikus plébánia udvarán és köszön-

tötte a püspököt. Mivel a katolikusok nem tudták a püspök utazását biztosítani, másnap a református presbitérium szekeret és lovakat ajánlott fel, s Márton püspök úgy vonult át a szomszéd községbe.

1949 tavaszán Felcsíkon volt Márton áron bérma úton. A gyimesi hívek egy fehér lovat ajándékoztak neki, s Márton püspök, fiatal férfiak vezetésével lóháton vonult be Csíksomlyóra. Ezt az állami hatóság filmre vette, s úgy vélik egyesek, hogy a film még ma is megvan az állam levéltárában. A bérma út alatt több ízben hatósági szervek tűntek fel, de a papok és a hívek olyan sorfalat álltak a püspök mellett, hogy senki sem tudott a közelébe kerülni. A csíksomlyói búcsú után Márton Áron, régi szokás szerint, részt vett a székelyudvarhelyi úrnapi körmenetben. Mielőtt tovább indult volna, a helybeli postáról üzenték bizalmasan, hogy sokfelől érdeklődtek telefonon Márton püspök indulásának időpontja és az útirány felől. Közben, egy Sztojka nevezetű magánvállalkozó autószerelő megtudta, hogy az állami szervek tervbe vették Márton Áron letartóztatását Székelyudvarhely és Segesvár között. Ezért úgy határozott, hogy mezei és hegyi utakon viszi haza Gyulafehérvárra a püspököt. Márton Áron bele is egyezett, s mire a hatósági szervek észbe kaptak, a püspök már otthon volt. Később a sofőrnek ezért nehézségei támadtak. A püspöki palotát ezután állandó megfigyelés alatt tartották.

(Folytatjuk)

Templomba menők

Dancs Rózsa

Apám emlékezete

„Akárki is volt ő, de fény, de hő volt.”

(Kosztolányi Dezső: Halotti beszéd)

Halló, édes fiam...

Még most is a fülemben ül sírásba csukló hangja. A hang, amelyet azóta túlságosan gyorsan szaporodó halottaim hangjával együtt emlékeim közé helyeztem. Érzelmesség nélkül próbálom megidézni néme-lyiket, csakhogy megbizonyosodjam, nem fakult-e el a színük. Még nem, még mindig nem, de most már egyre élesebben fáj a mellējük hívatlanul is odatola-kodó kép egy-egy helyzetről, arcról, mozdulatról...

Január 19-én volt halálának évfordulója. „Halló, édes fiam...” Ezt sírta bele utoljára a kagylóba, ami-kor erőszakoskodva kértem édesanyámat, hogy hívja apánkat is a készülékhez, mert személyesen akarok boldog új esztendő-t kívánni neki. Tudhattam volna pedig, igen, megérezhettem volna, hogy nem volt már ereje, fizikai, felemelni a fejét, visszafogni a zoko-gását..., hogy már régen elbúcsúzott mindüktől. Tudhattam volna, de nem akartam lemondani arról a szellemi batyúról, amelyben minden január elsején jókívánásait átnyújtotta. Önzésből?

Szűk három hét múlva már temették is... Búcsúztatóján a lelkész azt mondta, hogy „édes volt a szava”. Én azt mondom: Apám volt, nem biológiai értelemben. A köznyelv mostohaapának nevezte, én nevelőapámnak hívtam, ha kellett tisztáznom hivata-losan a dolgot, soha nem mostohának. Mert ő édes volt, alaptermészetéből fakadóan az.

Azt hiszem, édesapám halála pillanatáig hitte, hogy valamilyen nagy félreértés van a világon. Nem tudta elfogadni például, hogy létezik olyan játszma a lát-hatatlan kártyaasztalok körül, amelyik éltáblára, kitüntetésre juttatja a semmirekellőket, a szakmai analfabétákat, akik még a szerszámot megfogni sem tudják, nemhogy dolgozzanak, ne adj Isten, esetleg termeljenek is vele. Minden évben türelmesen végig-mosolyogta az alkalmi gyűléseket a bútorgyári étkez-dében, ahol ő szakmai öregnek számított. Majdnem mindenkit tanított a mesterségre, akik aztán csoport-vezetők, al- és főigazgatók lettek, hatalmasságok a semmittevésben, amolyan sef-desemmiségek. Titokban pedig mindig reménykedett, hogy hátha eszébe jut valamelyik újsütetű élmunkás elvtársnak, hogy megköszönje neki, János bácsinak, hogy meg-tanította gyalulni, fűrészelni, enyvezni, fényezni. De ilyen csoda soha nem következett be. Bö1csen vette tudomásul a komédiázást, bár a fejét csováltta, és nemlétező bajusza alatt mintegy magának sziszegte

hitetlenkedve: „Azt a huncut mindenségit neki!”, és csupán nekünk, otthon, ebédnél mondta el, hogy most is, és megint csak a butaságot tüntették ki.

Nem volt párttag, tehát nem volt beavatva a nagy hazugságok finom árnyalataiba. Pedig megélt két világháborút. Ezért aztán mindig intett: – Fiaim, soha ne tanuljátok meg az ilyenfajta politikát. Csúf dolog az, ha valaki idegen tollakkal ékeskedik. Mi meghall-gattuk, de nem nagyon adtunk arra, hogy mi is ment végbe azokon a díjkiosztásos gyűléseken, hiszen édesapánk ezt is humorba csomagolva adta elő, mert mint mindig, ilyenkor is ügyelt arra, hogy körülötte a kacagás, a jókedv ne fogyjon ki. Munkáján kívül szá-mára a jófajta életérzés volt a legfontosabb, ezért állandóan énekelt. Ő csak nótázva tudott dolgozni, és kiapadhatatlan volt a vicckészlete. Hogyan is sejthet-tük volna mi, virgonc fiatalok, hogy fáj neki, nagyon is fáj ez a szervezett igazságtalanság. Csak édesanya ment mindig ilyenkor utána egy tálka kompóttal a kis otthoni műhelybe, ahol intarziás dobozkáit fényezte gyönyörűre. Nyilván ez egyfajta búfelelő kedves-kedés volt anyánk részéről, gesztus, aminek a jelenté-sét csak ők ketten értették.

És mert ilyen volt, sokan betértek hozzánk minden-nap, bár csak éppen azért –mondták –, mert arra jár-tak, nem akarták elkerülni a házunkat. A legvadabb porciós világban is jutott minden vendégnek legalább egy tányér leves aztán. Vacsora után mindig a sötét konyhában szundikált egy ideig a sezlonyon. Egy este, amikor édesanyám is átlépett a szomszédba, Győző bátyám pedig valamelyik alkalmi menyasszo-nyával randevúzott, apánk szokatlan szöszmötölésre ébredt. Valaki csámcsogott mellette, a Győző számá-ra kikészített vacsorát falta. Egy idegen férfi. Édes-apámtól karnyújtásnyira volt a villanykapcsoló, fel-gyújtotta hát. A „vendég” zavartalanul majszolt, zabált tovább, dézsmálta a szalonnát, juhtúrót, para-dicsomot, kenyeret. Apám szótlán odabólintott a behemót forma, piszkosan sötét betolakodóra, aki rá se látszott hederíteni a házigazdára. Hetek óta lézeng-tek a székely kisvárosban ezek a moldvai vendég-munkások, mindenki látta már őket. Hogy mi mehe-tett végbe bennük külön-külön, ki tudja. Sejthetően a magyarul nem beszélő komában sok gondolat nem villoghatott, mert, mint egy vályúhoz szabadult vad, habzsol. Gondolom, azért támadásra készen... Apám pedig megvárta türelmesen, fektéből fel sem emelkedve, hogy körülbelül jól lakják a jámbor. Csak akkor szólította meg, próbaképpen először magyarul, amire nem kapott feleletet: – Maga mit keres itt? – ismételte meg a kérdést románul. – Eszem – volt a válasz. – De nem a maga vacsoráját – próbált vilá-gosságot gyűjtani édesapa a szegény ember agyá-ban, aki viszont kijelentette, hogy ő onnan nem megy el, mert attól kezdve ő ott lakik, a ház az övé.

Merthogy ugye, ő az „ősök”, az uralkodó nemzet gyermeke. Édesapám még megkockáztatta: – Maga mit szólna ahhoz, ha én ülnék így be a maga házába ott, Botoşani-ban? – Megölném – hangzott egyszerűen és a legtermészetesebb hangon a replika. A „kedves” epizód végére aztán a rendőrök tettek pontot, akiket hazaérkező édesanyám hívott ki. (Még akkor nem kaptak utasítást az ilyen jellegű honfoglalás támogatására.) A gumibot néhány jól irányított ütésére volt hajlandó elmenni a legény, kiabálván közben, hogy ami a „bangyiné”, az jogosan az övé is, hiszen az ősei...

* * *

Az intarziás berakás az asztalosmesterség művészetét jelentette. Apró furnírdarabkákból mintákat illeszteni bele a nagy egészbe nem volt kis dolog. Csak a legjobbak tudtak szinte csipkeszerű megoldásokat produkálni, ezért nagyon magas volt az ára egy intarziás ebédlőnek, hálónak, irodai berendezésnek. A pártházak, a különböző megyék első titkárai rendelték a háromszéki kisváros asztalosüzemében Mozaik bútort – hadd adjuk ezt a nevet neki! –, más álmodni sem mert volna róla. Édesapám otthon miniatűr dobozkákon, tálcákon gyakorolta, próbálgatta a gyárban nagyban folyó lehetőségeket. Fiatal munkatársainak segített túlórában elkészíteni saját maguk csodabútorát, ugyanis az ott dolgozók ezt jutányos ár ellenében megtehették. A Mobila Bútorgyár vezetősége engedélyezte, hogy az üzem berendezéseit használva ki-ki munkaidő után dolgozzék rajta. De még így is kevésnek volt módja arra, hogy kihasználja a kedvezményt. Az én apámnak sem. Mert egyetemen vannak a lányai, a fia is tanul még. Egészen nyugdíjaztatása előttig. Ekkor azonban leültek édesanyámmal, és hosszas tárgyalás után elhatározták, hogy nekik is lesz Mozaik ebédlőjük. Őmaga fogja elkészíteni. Lassan megy, mondta, de amíg leköszön, meglesz vele. Én közben már végeztem, így az ára is könnyebben összejön.

Ettől kezdve mindennap a Mozaik volt a téma otthon. Mint a kisbabát, úgy vártuk. Minden mozzanatot tudtunk, ami vele és érte történt. Szépen fejlődött, mert a fiatal munkások mind akartak segíteni jeltelen mesterüknek. Azt is tudtuk, hogy ilyen szeretettel, ilyen tökéletesre bútort nem készített a csoport még soha, mert a tanítványok azt akarták, hogy szép emléket, a legszebbet vigye magával a nyugdíjba vonuló „Jánoska bácsi”.

Mit tesz a szeretet? Lelkessé, boldoggá, szinte feldobottá varázsolta édesapát, aki pedig az élet minden dolgát mérsékelten élte meg. Természetéből fakadó óvatossággal próbálta magát így megkímélni a felesleges csalódásoktól. De most lelkes volt. Türelmetlen. Ezt sem tapasztaltuk még nála, a türelmetlenséget. A szobafestést anyánk nem szervezte meg idejében,

nyughatatlankodott, pedig az ebédlő most már befejezés előtt áll. – Nyolcadik hónapban van már a baba – tréfálkoztunk vele. – Jól van, majd meglátom, mit szóltok, amikor beteszünk mindent a helyére. Gyárfás fogja a szállítást megoldani. Csak éppen meg ne karcolják a csomagoláskor! – Remélem, lesz tükör is benne, legalább a vitrinben – mondta a testvérem, aki azóta is szereti a tükröket maga körül. – Minek a tükör abba? – heccelte apánk. – Olyan fényes, hogy tükör nélkül is visszanevet rád a kis majom.

Így vártuk a bútort. Még csak egy hét, még két nap csupán – nos, holnap megérkezik.

– Jönnek az emberek, segítenek, talán jó lenne valamivel megkínálni őket – aggodalmaskodott fölősegesen, hiszen tudhatta, hogy édesanya már mindennel elkészült. Sütött, főzött, köményes pálinkát is vegyített... Reggel úgy mentem Kőröspatakra tanítani, hogy már este az új bútor vár az utcai szobában. Egész nap elképzelttem szüleim boldogságát, amint körbeállják, mustrálgatják a gyönyörű szekrényt, megsimogatják egyenként az asztalt, a székeket, a tálast. Mert hát mit is valósítottak meg dolgos életükben? Konkrétan felmutathatót? Három gyereket – sok-sok betegséggel, iskoláztatással és mindazzal, ami ezenkívül még velejárója az utódnevelésnek –, a házat és most ezt, az intarziás ebédlőt. De ez most már az utolsó, azért más... Amikor beléptem az ajtón, valami súlyos nyugalom vágott az arcomba. A szüleim a konyhában üldögéltek csendesen, a testvéreim nem voltak otthon.

– Nos, itt van? – kérdeztem, de tudtam, hogy igen a válasz. – Nincs itt. Predealon van. Azt hittem, hogy újabb viccet talált ki az ugratásomra. Nemsokára azonban megtudtam, hogy igazat szólt. Amikor csomagolni kezdték a fényes bútorarabokat, megjelentek a predeali román „megrendelők.” Kacagva, hogy „Hohó, ezt most mi szállítjuk!” A műhely döbönt csendbe némult. Levegő után kapkodó édesapám vállát jól táplált, finom öltönyt viselő, nyakkendő elvtárs úr veregette meg barátságosan:

– Moşule, ez szép munka volt. A következő rendre is igényt tartok... Na, itt van egy kis csbuk, ne búsuljon –, és heherészve pénzt nyomott az enyves nadrág zsebébe. Mindenki őket nézte. Apám lassan kezébe vette a 100 lejest, megforgatta, majd akkurátusan a zavartan pislogó vállalati igazgató zakójának a gomblyukába húzta.

Ez magát illeti meg, Igazgató elvtárs – és ugyanúgy, mint az imént neki, „barátságosan” megveregette ő is a hirtelen nagyon kicsire zsugorodott igazgató lekönyülő, szervilis vállát...

Apám volt, az édesapánk. „Nem volt nagy és kiváló, / csak szív, a mi szívünkhöz közel álló”, akinek utolsó szava még most is itt sír a fülemben:

– Halló, édes fiam...

**Kanadai testvérlapunk a Kalejdoszkóp –
Magyar-angol folyóirat
Főszerkesztő Dancs Rózsa**

Telchné Dancs Rózsa részletes szakmai életútja

Érmihályfalván született, szülőföldjének azonban a háromszéki Sepsimagyaróst és környékét tekinti, ahol gyermekkorát töltötte. Magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanárként dolgozott Sepsiszentgyörgyön 1987-ig, mielőtt két kisgyermekével, Katinkával és Tamással elhagyta Erdélyt. Az ausztriai menekülttáborban eltöltött közel egy esztendő után gyermekeivel kivándorolt Kanadába.

1988-ban érkeztek oda. Egy új, az emberi méltóságnak megfelelő egzisztencia megteremtése közepe a Torontói Egyetemen – U of T – elfogadtatta diplomáját mesteri fokon és kibővítette tanulmányai sorát még könyvtár-szakkal és számítógép-ismerekkel a Torontói Egyetemen, majd állást vállalt köz- és iskolai könyvtárakban. A torontói Upper Canada College-ban, a Szent Erzsébet-egyházközség által fenntartott hétvégi magyar iskolában, a Magyar Házban működő Arany János Iskolában és a Helikon Középiskolában szülőföldjüktől elszakadt kiskorú honfitársainak mutatta meg a magyar nyelv és irodalom minden szépségét. „Nyelvklubnak” becézett magániskolát alapított, hogy angol, skót, spanyol, olasz, német anyanyelvű felnőtteket is eljuttasson legalább az alapfokú magyar nyelvizsgáig. És mindenképpen boldog volt, mert a magyar nyelvet ott, az idegenben újra „szabadon használhatta, megélhette, gazdagságával dicsekedhetett”.

Dancs Rózsa második férjével, Telch Györggyel Sigma, illetőleg Kaleidoscope Publishing néven megalapították könyvkiadói vállalkozásukat, hogy lehetőséget adjanak a közlésre azoknak a honfitársaknak, akik nem tudnak gondolataikkal, érzéseikkel a kereskedelmi kiadókhoz betörni, de kiadványaikkal a történelmi ismereteinket képesek gazdagítani.

Ezzel egyidőben, 1998-ban Rózsa útjára indította a kanadai magyar diaszpóra egyetlen, Kalejdoszkóp - Kaleidoscope című, kétnyelvű, magyar-angol kulturális folyóiratot is, amely azóta – rövid megszakítással – minden második hónapban megjelenik. A folyóirat kiadó főszerkesztőjeként 2010-ben elnyerte a Budapesten székelő Szervátiusz Alapítvány Szervátiusz Jenő-díját.

Legújabb, immár két éves vállalkozása a Bobó Bóbitája c., Észak-Amerika egyedüli gyermeklapjának a megjelentetése. Több mint ötven könyvet szerkesztett, saját magyar és angol nyelvű írásai több antológiában megjelentek, némelyik esszéjéért díjazták mind az Egyesült Államokban, mind otthon. Önálló gyűjteményes kötete, a Vaddisznók törték a törökbúzákat második kiadása a Kairosz Kiadó gondozásában

óriási könyvsiker volt 2010 őszén, amikor Rózsa 15 alkalommal találkozott az olvasókkal Ausztria és Magyarország különböző városaiban, 2011-ben pedig szűkebb pátriájában, Székelyföldön. Szerzői estjein Dancs Rózsa természetesen az általa kiadott-szerkesztett, Márai gondolataival büszkélkedő Kalejdoszkóp folyóiratot - miszerint „Nincs más haza, csak az anyanyelv” – és általában azt a széles körű tevékenységet is bemutatta, amelyet délvidéki születésű férjével együtt az észak-amerikai magyar diaszpórában a magyar nyelv és kultúra megőrzéséért végez. A Jakab Antal Keresztény Kör által szervezett 2010-es könyvbemutató-sorozat fővédnöke, Balogh Zoltán akkori államtitkár a következő szavakkal értékelte nem kis áldozatot vállaló helytállásukat: – „Köszönet és megbecsülés illeti Önöket, mert nem szüntek meg magyarnak lenni, mert »tűzvigyázókként« őrzik a hazaszeretet lángját és új tüzeket szítanak áldozatos munkájukkal”

Ahogy Miska János írja bevezetőjében, kötetével Dancs Rózsa „Sepsimagyarósnak adózik az olykor szürrealista színekben ecsetelt, vallomásszerű elbeszéléseiben, amilyen a kötet címadó, feledhetetlen írása. Lírai hangú visszaemlékezése az '56-os szabadságharcról egyedülálló, a kisebbségi sorsba kényszerítettek lelkében visszhangra talált nemzeti küzdelem megrázó dokumentuma.” Ezt a kötetet - lapszerkesztő munkájával együtt – az Amerikai Egyesült Államokban működő Cleveland-i Magyar Kongresszus az Árpád-Arany-éremmel jutalmazta.

E gazdag magyar nyelvre való utalás kötetében is többször vissza-visszatér, egy helyütt így jut el hozzá a töprengésben: „Megérte felhagyni az otthon, a szülőföldet és mindazt, amit ezek a fogalmak jelentenek? Ami álmaiban lassan messze világító északi fényfény lényegül? Ki tudna biztos választ adni rá? Mit kaptam cserébe? Szabadságot. A hitet és bizonyosságot, hogy érdemes megmaradnunk embernek és magyarnak, bárhová vezérel is az Isteni Gondviselés. A földet,

„Nincs más haza, csak az anyanyelv” (Márai Sándor)

amely nem fojtja bele gyermekeimbe a jót, a becsületességet, a nemzeti hovatartozást, a tehetséget. Ahol magyarként élhet, érezhet, cselekedhet mindenki, akinek nem kolonc az édes anyanyelv, hanem tisztességet és tiszteletet parancsoló, megtartó erő.”

2012-ben jelent meg A torontói magyar közösség emlékkönyve 1938–2011. című könyve a Kaleidoscope Publishing gondozásában, amely hiteles, dokumentum értékű összefoglaló munka, különös tekintettel a magyar diaszpóra valamikori legnagyobb magyar házának a történetére.

2014 őszén jelent meg Pokoljárás című, Sorsok az egykori romániai abortusztörvény idején alcímmel ellátott könyve a lakiteleki Antológia Kiadó gondozásában, amelyet hatalmas sikerrel mutatott be több mint tizenegy magyarországi és vajdasági városban novemberi és decemberi körútján. „Ez az irodalmi igénnyel megírt, ropant olvasmányos mű ...a reményt villantja fel, mi több, a meggyőződést, hogy nincs olyan kilátástalannak tűnő helyzet, amelyből ne volna kiút - feltéve, hogy ehhez az emberben van elég akarat, elszántság és hit... a kis Jézus megszületésének ünnepére készülünk, de látjuk a család napjainkban jellemző válságát és a globális világból a szétzúzására irányuló, intézményesített törekvéseket. Innen máris eljutunk népességfogyásunk problematikájához. Ebben a gondolkodásban csodálatos példát ad korunknak Dancs Rózsa, hiszen megmutatja nekünk, milyen az, amikor semmi sem számít, semmilyen problémahalmaz, egy számít csak: hogy a fiatalasszony eljusson hivatása legtündöklőbb pontjához: az anyaság megéléséhez. A könyv megjelenésének időzítése sem elhanyagolható. A temesvári események 25. évfordulójának küszöbén vagyunk, amikor különösen hangsúlyosan irányítjuk figyelmünket arra a korra, amit Tőkés

László kulcsszerepe folytán Románia maga mögött hagyott. Ez a korszak időben még túl közel van hozzászánk, sok mindent tudunk már róla, de sok mindent még nem. Dancs Rózsa egy olyan kérdést jár körül és tár fel a diktatúra évtizedeiből, amelyet mindez ideig - ilyen részletekbe menően, ilyen komplex módon legalábbis - még nem járt körül és nem tárt fel senki.” (Varga Gabriella)

Dancs Rózsa tagja a Magyar Írószövetségnek, a Kanadai Magyar Diaszpóra Tanácsnak, a Kanadai Magyar Nők Szervezetének, a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságának, az Cleveland-i Árpád Akadémiának, a Magyarország Barátai Alapítványnak

Lőrincz József

Eltávolodás

A fasorban nem tudtak összenőni a fák,
Rossz szél fújt mindig, az okozta tán a galibát.
Szép hazugságokkal eltávolította egymástól őket,
Sok zagyván szóló, hamisan beszélő tett:
„Legjobb ott, ahol szabadon árad bármi vágy...”
És útnak indultak a körték, magnóliák,
Szilvafák, barackok,
A hely, ahol születtek, hiába marasztott.
Nőtt a távolság, idegen lett a táj,
Ahol nem reked be Szent Mihály
Napján a nyáj,
És a szél
Nem ölel át, és nem az anyanyelveden beszél.
Csak szédeleg létében, egymástól eltávolítva
sok zsenge fám.
Egyik részük itt, a Kertben:
a másik túl az Óperencián.

Hogyan találták fel a Kakukkórát

Villámgyors iramban repült Vadgalamb a Királysas színe elé:

„Felséges Uram, felfedezték fészkedet, és veszélyben van a Királyfi! Rokonom, a Házigalamb, kihallgatta az Emberek beszédét! Fővárosuk állatkertje évek óta keres egy Királysast, nagy díjat tűzve ki egy eleven példányra. Valami pásztorgyerekek kilesték, mint hordtál Felséges Feleségeddel együtt élelmet a Trónörökösnek. Elmondták a Vadásznak, hol rejlik fészked. Holnapra tervezik Fiad elfogását!”

Királysas sötét tollazata világosra sápadt ijedtében: „Köszönöm gyors híradásodat, jó Vadgalamb! Tüstént cselekednünk kell. Repüljél azonnal a Havasban lakó összes alattvalómhoz! Mindegyik hozzon egy-egy ágat, rőzsét csőrében. Múlt héten fedeztem fel egy új, tökéletesen biztonságos helyet királyi váram részére. Még ma áttelepítjük palotámat, – magam fogom az építkezést vezetni. Este saját királyi hátamon átviszem a Trónörököst, – találják holnap hült helyünket a gonosz Emberek!”

Vadgalamb elindult. Rövid időn belül felármázták a vidék madarait a Mátyások. És kezdődött sohasem látott repdesés, sohasem hallott szárnycsattogás az erdőben. Vércse, Karvaly, Ölyv és Holló karvastagságú ágakat hordtak a sziklahasadékba; Szarka, Galambok, Harkályok, szorgalmasan fonták össze rőzsével a fészket. Pintyek, cinegék, de még a pici Ökörszem is mohával, tollal lágyra bélelték a királyi gyermek ágyát. Mire lement a nap, hozhatta a Király féltett Egyetlenét! – Hozta hátán, lassú, méltóságos szárnycsapással.

Ezután az összes madár esküvel fogadott titoktartást. Másnap reggel tényleg nekiindultak az Emberek, hátizsákkal, kötélhágcsó és kalitkával. Örömmel néztek Kakuk és Pitypalatty – a két legkíváncsibb madár, – mily hosszú arccal tekintenek a Vadászok az elhagyott fészkekbe.

„Bizony elkéstünk, – sóhajtották! A Sasért ígért összeg elrepült markunkból a fiókával!”

Pitypalatty és Kakuk, sajnos, nem csak kíváncsiak, de pletykák is voltak. Nem állott bennük a szó. Büszke boldogsággal hordták a híreket. Most is elkezdtek:

„Kakukk!, a Kakukk – többet tud!”

„Pitypalatty is, Pitypalatty is!”

„Kakukk! – Felfelé visz az út!”

„Pitypalatty, szikla alatt!”

„Patak mentén, erdő szélén!”

„Forrás mellett, – kék tó felett!”

Hiába intették a többi madarak, hallgassanak el, még elárulják a titkot. Ők tovább pletykáltak, és

nevezték az Embert! Vadász sem volt azonban rest. Elővette noteszét és kezdte jegyezni, miket is mondanak ezek a madarak? Ezután vállra vetve ismét cók-mókjukat az Emberek, a két áruló útmutatása szerint egyenesen az új fészkekhez mentek. Felmászva a felfedezhetetlennek vélt sziklahasadékon, egyszerűen

kiszedték a Királyfit és kalitkába zárták. Szegény kicsike kétségbeesetten vijjogott. Odagyűltek a madarak, maga a Király is ott repdesett Királynéjával, – de jaj! – a kalit vasajtáját kinyitni egyik sem tudta! Sírva kísérték a gyászos menetet a völgybe. Szegény szülők a hűséges Vadgalambbal egész az állatkertig merészkedtek. Ott meglátták az óriás vasketrecet, melybe a Trónörököst zárták, és fájdalommal mondtak

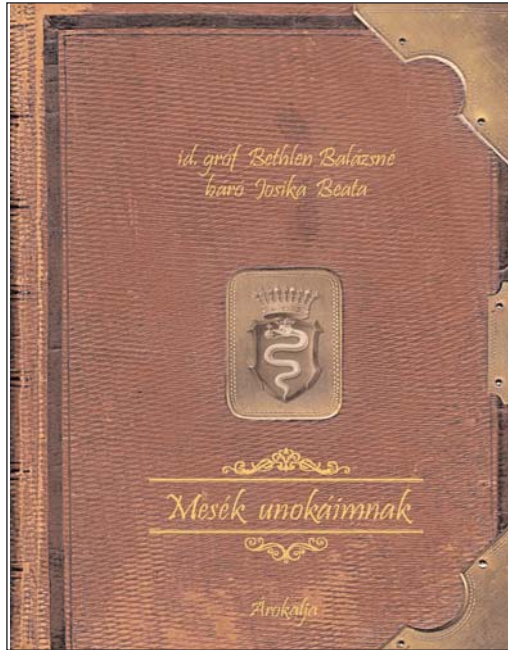
örök búcsút annak a reménynek, hogy a Sasfiókot valaha is kiszabadíthassák!

Mély bánatba borult az erdő. A madarak gyászuk jeléül egy egész napig nem ettek, és két napig nem énekeltek. Sas és Sasné legszebb mellpihéjüket kitépték keservükben. De aztán kegyetlen bosszút esküdtek!

Országgyűlést hirdettek, megtudandó, ki volt az aljas áruló. Hogy méltó törvényt üljenek felette. Az összes madár Kakukk és Pitypalatty ellen vallott. Ezek megtörtén ismerték be, hogy csakugyan eljárta a csőrük. A Király, mint legfőbb bíró, azt az ítéletet hozta, – bűnhődjenek éppen oly kegyetlenül, mint amilyen szomorú sorsra kárhozott pletykálkodásuk miatt a kis Királyfi.

A vérszomjas Tövisszűrő Gébicset bízták meg a büntetés kivitelével. Gébic rabláncra fűzve vitte a foglyokat egy ismerős óráshoz. Ott találta kis és nagy kerekét, valami új találmányon törve fejét. Megörült a raboknak! Addig rakta, tette- vette láncait, kerekét és áttételeit, amíg feltalálta a Kakukkórát!

Azóta ugrik ki negyedóránként a Pitypalatty és óránként a Kakukk sötét zárkájából, hogy hirdesse az embereknek, mily csúf vétek a pletykálkodás, és elmélkedjék közben börtönében, hogy árulásnál nincs nagyobb bűn!

Előszó

Atzél Ferenc

Utóhang (részlet)

A Beszterce közelében lévő árokalját évszázadok óta a Bethlen család birtokolta. Az itt álló kastélyban éltek nagyszüleim, id. gróf Bethlen Balázs és Balázsné (született báró Jósika Beáta), és itt nevelték fel három gyermeküket: Gabriellát (Kemama), Balázst (Kepapa) és Beátát (Mami).

A család élte csendes, dolgos mindennapjait, emellett gazdálkodtak a Trianon után meghagyott csekélyke birtokon, kertészkedtek, ápolták az egyedülálló parkot a messze földön híres, génbankszerű, nagy almáskerttel együtt. A gazdaságot Kepapa vezette, felesége báró Kemény Berenice (Berry néni) pedig a ház körüli munkákat végezte Kemamával. Mami a nyarakat töltötte itt velünk, gyermekeivel.

Az egyre népesebb unokaseregnek Nagymama – nem mint született mesemondó, de annál nagyobb szeretettel – meséket írt, és ezeket a „Csattoskönyv”-be tisztázta. A témákat a mindennapi életből vette, s egyik sem nélkülözötte a tanulságot, a jóra való buzdítást, a hazaszeretetet.

1949-ben váratlan történelmi vihar csapott le: a családot elhurcolták, a kastélyt feldúlták. A gazdag, évszázados könyvtár állománya napokig égett, a Csattoskönyv azonban csodával határos módon mégsem lett az enyészet martaléka. Ennek a mesekönyvnek s a családnak kíván emléket állítani a kiadvány, melyet az Olvasó a kezében tart.

Atzél Ferenc

Leányfalu, 2021 januárja

A romániai kárpótlási perek kezdetekor a család benyújtotta igényét az elbitorolt árokaljai vagyron maradékára. Románia ebben nagyvonalú volt. A kastélyokat kivétel nélkül valamennyi sorstársnak visszaadták, egyedül Árokalját nem. A per vitelére magát önként felkínáló, baráti, Erdély-szerter híres, „talpig becsületes, jó magyar ember” – mint később kiderült, az ellenfélnek megfizethetetlen kincset érő ügyvéd, akit akár mert megvettek, akár mert megfogtak – azt mindjárt a per legelején átjátszotta az alperes Babesnek (Babes-Bolyai Egyetem – a szerk.), majd még szinte két évtizedig újabb és újabb látszatperek indításával ködösített, hitegetve a családot. Hiszen, ha az örökös közben meghal, a perre örök fátyol borul, az ő nimbusza töretlen maradhat, a glóriát tovább lehet fényezni. Az ilyen ügyvédi fortélyal átpasszolt kastély és botanikus kert tulajdonáról azonban a család önként soha le nem mond.

Végül tényként szögezhetjük le, hogy család minden tagjaa gyökeresen megváltozott körülményeknek, amelyeket a bolsevik, vérgőzös nacionalista gyűlölet kényszerített rájuk, maradéktalanul, példamutatóan megfelelt. A Nagy Bíró előtt nem fognak erkölcsök híjával találtatni.

A szerk. utólagos megjegyzése – melynek nem e rovatban lenne a helye, hiszen egyáltalán nem mese, de keserű valóság.

Miközben az erdélyi arisztokrácia rendre visszakapta birtokait, kastélyait, Árokalja (Beszterce-Naszód megye) egy saját akolbeli, közismert személy ténykedése nyomán szomorú sorsra jutott. Nagyromán kulturális intézménnyé (Babes-egyetem) vált, miközben végleg elveszett a család számára, ezzel meghiúsult álmuk, egy erdélyi magyar szellemi műhely létrehozása. Nincs már nekünk szükségünk külső ellenségekre...

Gyárfás András szösszenetei

Tartalmas írás

Főszerkesztő úr kérem szépen, azt teccik írni, hogy jó lenne, ha ez az új lap rövid és csattanós történetekkel (nem viccek) lenne tele. Hogy ne viccekkel untassuk a kedves/nyájas olvasót, és elsősorban Önt, kedves Fszk. úr. Hát akkor én most megírom a szerintem legrövidebb és legcsattanósabb történetet: BUMM. Ennyi. Rövid, és csattan is.

Figyelmeztetni szeretném a szerkesztőtársakat, hogy ne jöjjenek elő most ilyenekkel, hogy Bim vagy Bamm, mert azok rövidek ugyan, de nem csattanak, hanem konganak. És a Bem sem jó, mert az egy Apó, és a Bem-Bem gyermekkorom vásárhelyi Colája volt. És legfőképpen: egyik sem az, amire a tisztelt Fszk. úr gondolt. Ezért aztán, ha meg teccik engedni, kissé hosszabban az új ars poétikámról csattognék.

Megfogadtam, hogy nem fogok többet panaszkodni, de néha úgy érzem magam itt Pesten, mintha a hold túlsó feléről ereszkedtem volna ide. Elsősorban azért, mert teljesen össze vagyok zavarodva, hogy mégis melyik feléről. Mert a túlsó oldal köztudottan a sötét, és ahonnan én jöttem, Luzern, a nevéből adódóan a fény (Lux) városa. Mondom, zavaros ez, de aki akarja, megérti. Nem, nem panaszkodom, na jó, néha szídom a hülye fejemet, de ez nem panasz, hanem tünet, és ha nehezen is, de kezelhető, és akkor minden rendben lesz...

Szóval, valahogy úgy jártam, mint Kohn. Kómába esik és a pokolba jut. Már a kapunál virágcsokorral és pezsgővel fogadják, majd bevezetik egy gyönyörű terembe, ahol étel- ital, gyönyörű nők, zene és és... és... De közben az orvosok életre keltik (ó, azok az orvosok...), és akkor elhatározza, hogy hát, ha ilyen a pokol, akkor a hátralevő éveiben mindent elkövet, hogy oda jusson.

És úgy is lett. Ám a kapuban már tüzes bakancscsal rúgják ülepen, és be a szurokkal tele égő katlanba. Másnap, amikor Lucifer nagyviziten végigjárja a kórtermeket, Kohn reklamál, hogy ő már járt itt, és akkor így meg úgy... mire Lucifer: - Ja, Kohn fiam, maga akkor turistaként volt itt, most meg bennlakó.

Végasztal, hogy Pestre is érvényes, amit New Yorkba indulásunk előtt mondott útravalóként egy kedves barátunk: - András, ne ítéld túl gyorsan Amerikáról, New York az nem Amerika. Na, hát Pest sem Magyarország. És itt most jöhetne a hosszas dicshimnusz, de akkor már nem leszek se rövid, se csattanós.

Valami ilyesmire gondolt, Fszk. Úr? - Ja, hogy azért legyen tartalom is? Na, ne feszítsük túl a húrt. A tartalom az olvasó dolga, tegyen bele azt, amit akar. Interaktívna kell ma lenni, haladjunk a korrallal, süsünk Vánca sütőporral!

Időjárásjelentés

Nézem a falióránkat, és a hátamon futkos a hideg: – De hiszen ez az óra soha nem mutatja a pontos időt! Egyszerre késik meg siet, hisz ezt mutatta tizenkét órával hamarabb, és ezt fogja mutatni tizenkét óra múlva is! - Segítség! Valami történik itt! - velem vagy az órával?

Szerencsémre megszólal a TV. – Az Országos Meteorológia Hivatal közli: A hétvégére egy hidegfront vonul át Magyarország fölött, helyenként talajmenti fagy is érzékelhető lesz. Hétfőtől majd szakaszosan újra felmelegszik.

A Független Piszlicsári kanális is hozzászól: - Nyugatról (Brüsszel bosszúja?) vasárnap soha nem tapasztalt hideghullám csap le ránk. Jó lesz idejében tüzelő után nézni, a hajléktalanok ne higgyék, hogy a kormány megnyitja a melegedőhelyeket, s ha igen, azok csak bizonyos (?) egyének számára lesznek elérhetőek. Mi idejében szoltunk, rajtunk ne múljon semmi.

Puzsér Róbert és Bayer Zsolt is hozzászól, a Független csatornák harsogják a lényegét: Puzsér azt mondta, hogy Bayer hülye, Bayer meg azt, hogy Puzsér hülye. Perre nem mennek, mert egyik sem annyira hülye.

Az ellenzék egyetlen adása: - Japánban öt méteres hó fedi az országot, ezrével halnak meg az emberek. Amerikában tíz méteres jégcsapok lógnak az égből, nálunk meg a Kormány a füle bojtját sem mozdítja. Ahogy a vírus is teljes felkészületlenségben találta az országot, ugyanúgy a szibériai hideg (Putyin barátunk karácsonyi ajándéka) is irdatlan erővel pusztít el mindent, amit Orbánék még nem loptak el. Nem nézhetjük tétlenül. Az Önkormányzatoktól nincs mit várni, hisz kifosztva, csórén állnak a fagyban, az a Vésztartalék, amit az előzők hagytak, már rég elfogyott, még a nyári grillpartikra sem volt elég. Az Összefogott-Összefagyott ellenzék azt kéri a Fidesztagoktól, hogy ne várjanak Vízkeresztig, tegyék már most ki az út szélére a fenyőfákat, hogy legalább arra az egy napra egy kis meleg kerüljön a több milliós mélyszegény lakásába.

Az Összefogottak szerint túlzás lenne ezt kérni a mélyszegényektől, hisz senki sem várhatja el, hogy a több tízezerért felaggatott LED égőt már most leszedjék. Hát higgyek? ne higgyek? s ha igen, kinek/minek? De jobb félni, mint fázni, felhoztam a bélelt télikabátot a tárolóból.

És itt van a vasárnap, a fene enné meg, vihetem vissza a több kilós kabátot. Kisütött a nap.

Ajajaj, nagy a baj...

Jó lenne időnként némi könyvelést végezni, mit is értünk el ebben a földi létben. (A tulsórol még nincs itt az ideje.)

Magam elé tettem egy keskeny, hosszú ívparírt, kettéosztottam, és ráírtam: Feladatok – Teljesítés. És nekiálltam/feküdtem töprengeni.

Nem tudom, a nyájas olvasó hogy van ezzel (ezt a „nyájas olvasó”-t nem én találtam ki, közel 150 éve kötelező így szólítani Önöket, és ne tessék rám haragudni, ha netán esetleg nyájtalanok teccik lenni), de napok, mit napok, hetek teltek el, és üres volt mindkét csík. Végül aztán rájöttem: ember, légy boldog, hisz te mindent teljesítettél, gyönyörű életed volt eddig... Nem fogadtam meg semmit és nem tettem semmit, a szaldó így nulla. Vegytiszta boldogság.

De hogy miért rágódom most, nem tudom. Hiszen régebben mindenre kaptam megoldást, vagy egy népdal, vagy egy sárga csík mutatta a helyes irányt.

Hát a sárga csíkot tényleg el kell mondanom. Mostanság, ha kora hajnalban felkászálódok és az ágy végén, az este oda ledobott nappali ruhaneműk közül előhalászom a gatyát majd a zoknit, hát ezeken a fránya boksz-sortokon (ez a helyes kifejezés?) nem találok, hol van az elől és hol a hátul. A valamikori fehér tetrán már másnap jelezte ezt a sárga csík.

Aztán valamikor házasodni is kell, és jött a népdal: „El kéne indulni/ meg kén' házasodni/ most csak az a kérdés / kit kéne elvenni/ Ajajajajaj, kit kéne elvenni?/ Ha szegényt elveszek/ azzal mit csináljak/ egy koldusból kettőt/ ugyan mért csináljak/ Ajajajajaj...” És sorra vette a dal az össze lehetőséget, és állandóan ajajajajaj meg ajajajajaj. Így aztán próba- szerencse alapon ötvenhat éve, hogy nős és filozófus vagyok.

Na de most egy olyan próba előtt állok, amire nincs se sárga csík, se népdal. Egy év múlva urnákhoz szólitanak, és választanom kell.

Erdélyben negyven éven át meg volt adva, kire kell szavazni, és csak el kellett menni, gondolkozni/tétovázni felért egy hazaáruházzal. Svájcban ugyancsak közel negyven éven át arra a jelöltre szavaztam, akinek jól megalapozott programja többet ígért és kész.

Ha nem ö nyert, nekem rosszabb biztos nem lett. Na de most az Anyaországban vagyok és segítség, segítség, S.O.S, valaki jöjjön és fogja meg a kezem, mert el vagyok tévedve. Van egy Kormány, amelyik bámulatos bel- és külharcokat vív, és épít, és ment, de ezt több

mint tíz éve teszi, tehát akkor ez egy diktatúra. Így mondják a Mindenható TV-ben, nem?

Most viszont végre-végre megszületett a nagy Összefogás. Igaz, a gyűlölet jegyében, de ez most mellékes, hiszen Európa mögöttük áll. Akik a Kánaánt ígérik és a szeretet jegyében egyesítik a magyarságot. Na persze csak a határon belülieket, és ha még kissé izmosodnak és elérik a négyötödös többséget (a kétharmad az már a választásokkal meglesz), rendet teremtenek, és akik szerintük igazságtalanul kapták meg az állampolgárságot, azoktól rögtön visszaveszik és ki is zavarják őket a nagy magyar Tündérországból.

Na kérem, ha majd nekem, aki negyven éven át éltem a diktatúrában, felteszik a kérdést: Mit akarsz? További diktatúrát, vagy a tejjel-mézzel és kolbászkerítéssel dúsitott Tündérorságot? ...ajajajaj ajajajaj, mit fogok majd tenni?

Hát én bizony az első szerelmemet vettem feleségül, most sem fogok válogatni...

Farkas Árpád

Műtét

Összekulcsolja szépen kezét a feje alatt, s elég meredek szögéből nézi felmetszett mellét-hasát, s azon morfondírozik, hogy honnan a fenéből kerül a magafajta csupabőr-csupacsont emberre az a fodros zsírréteg, mely most olyan békésen lüktet. Percenként érkeznek a fenti suhogó fehérségből a kések, csipeszek, ő csak egykedvűen nézi, hogy meg-meglibben egy-egy belőle tépett húscsapat s valahol plöttyen. A vakbél úgy úszik a fenti fehérség partjaira, mint pici fóka, hangokat is hall arról, hogy milyen szép példány, nosza csak, ott egyék! Aztán a tüdejéért jönnek a kések, mélyet sóhaj: jó dohányörömök, fuccs nektek, s nézi, hogy fölötte hogy fújtat. Rákaptak a játéokra odafönn: lám, már máját vésik, parafadugóként emelik, pálinka, bor, éntőlem ezúttal alhatsz. Epéjéért jönnek a csipeszek, kikapják belőle a gyűlöletfészket, s emelik. Kiürül lassan a mellkas, vérét gyönyörű gézzel mossák, s egyszer csak a hűvös, fémes tárgy a dobogó szívhez ér. Fölkunkorodik az asztalon rögtön, fölbontott mellét-hasát tenyerével összefogja, s az ajtóból sercint:

– Hülyék! Itt azért még nem tartunk!

Megteszem

Megteszem, igen, megteszem. Beváltom az újévi fogadalmam, még ha feje tetejére is áll a világ, ami, valljuk be, ma azt jelentené, hogy visszaáll a normalitás. Igen, igen, és százszor is igen.

Ahhoz, hogy hitelessé tegyem amit vallok, megírom, hogy a tudásom forrása komoly, nem valami írott szöveg, hanem ami a mai világban az egyetlen hihető. Az értesüléseim az „azt beszél” és a „mindenki tudja” abszolút igazságokat hirdető forrásokból erednek. Ezeknek ellentmondani botorság, hisz csak egy nagyon buta ember kéri számon: De hiszen uram, ezelőtt mittudomén mikor pont az ellenkezőjét állította! Na, akkor, hogy a tulajdonképpen még hitelesebbé tegyem, indítsunk egy mindenki számára igaz és hiteles kis valamivel. Olyan, hogy „madár”, és olyan, hogy „hal”, az ugye van. Nem hiszem, hogy ezt bárki kétségbe vonná. Tehát, van egy madár, amelyik soha-

sem száll le (a madár minnek is tenné ezt), és tojásait alacsonyan repülve az óceánba pottyantja, és akkor van egy hal, amelyik ezt bekapja. A hal gyomrában kikel a tojás, és mielőtt kilökné a vízbe, a madár kifogja a halat, lenyeli, és ő ad életet a csibének. Ha a víz hideg, kakas lesz, ha meleg, akkor tyúk, és ha langyos, akkor meleg.

És aztán vannak nagyon, de nagyon gonosz emberek (tudósok és orvosok többnyire), akik vírusokat találnak fel, és ha ezekkel nem sikerült kiirtani azt idősebb, fölösleges generációt, akkor oltásokkal koronázzák meg a tetteiket. Titkon „csippeket” oltanak be az emberekbe, hogy robotokká váljanak, a nagy többség viszont belehal az oltás által felfokozott alapbetegségébe (ártatlan rákos daganatok, meg előrehaladott akut szívelégtelenség stb.), melyekkel még hosszú, hosszú hónapokon, éveken át békésen szenvedhetek volna. Ők a halottasházakba kerülnek, ahol a koporsókban - vagy akár csak úgy lepedőkben (ezt már országos képviselő is bizonyítja) - egymás hegyére-hátára hányják őket, talán még félig életben (de hát élet az ilyen?) ...Szóval ez az igazság! Na, megmondtam.

Újévi fogadalom kipipálva. Ezt csinálják utánam, uraim!

Öntsünk tiszta vizet a politikába

Van egy ország, ahol a kormány valami isteni véletlen folytán mindent sikeresen tesz-vesz. Szomorú, de felmerül a kérdés: ebben az országban akkor mi marad az ellenzéknek? Hiszen ők is ugyanazt akarják. Végső elkeseredésükben és hosszas politikai megfontolás után elhatározzák, hogy ha már más módszer nem marad, abszurd módon ösztönzik a kormányt, hogy mindent még jobban tegyen, és láss csodát, a taktika bevált.

Közzétettek egy videót szavahihető szereplőkkel, hogy a kórházból tíz, kényszer-elbocsájtott beteg közül kilenc meghal. És lám, a kormány mindent elkövetett, hogy ez meg ne történhessen, és nem is történt meg. Igaz, hogy anélkül is ezt tette volna, de ami biztos, az biztos.

Aztán, minden lehető alkalommal, a sajtó- és szó-lásszabadság teljes betiltása mellett, írták és mondták, hogy a járványt a kormány okozta, és nem csinál semmit, és sehol egy lélegeztetőgép, és sehol egy országos elismertségű személy, akitől meg lehetne tudni, hogyan kell kezét mosni meg távolságot kell tartani, és így tovább és így tovább, és kizárólag ennek köszönhetően a nép kezét mosott, maszkot hordott, távolságot tartott, és és és.... Kinek másnak kellene ezt megköszönni, ha nem az ellenzéknek? Mégis kinek?

És most minden megmaradt eszközzel - mert a kormány elvett már pénzt és paripát (a lónak is csak egy részét hagyta meg nekik) küzdenek a vakcináért azzal, hogy nem, nem támadják, hanem tiszta képet nyújtanak a veszélyről, és nem engedik a népet vakon neki a falnak, mint azt egyik képviselőjük önfeláldozóan tette az MTVA házában (aki már akkor előre látta,

hogy mi lesz itt, és figyelmeztetésnek szánta a gesztust), és azt sem akarják, hogy szem elől té vesszük, hogy a vakcina mellékhatásaként - mint Bangóné mérgezett patkányai (lásd a másik képviselőt a folyosón) fetrengünk majd kínunkban. És amikor a volt miniszterelnök kissé tántorogva, a mikrofont hol ide, hol oda ejtve, szívhez szóló beszédet dadogott el a parlamentben, sokan rosszindulatúan azt találták megjegyezni, hogy részeg. Igen, lehet, hogy az volt, de ezzel is csak azt akarta megmutatni, hogy ilyen nehéz helyzetben is csak a nemzetre, a népre gondol, vállalva a nemtelen kommentárokat. Óriásit nyújtott, és lám, a gyáva kormány egyik tagja sem merte ezt utánacsinalni.

Legfőképpen pedig, kifinomult igényességének bizonyítékeként, az ellenzéknek semmi, de semmi nem elég.

Eszembe jut erről egy igaz történet. Svájcban az egyik több személyes sífelvonó kabinban egy, a többieket nagyon féltő valaki rákérdezett a kísérőre: – Uram, mi történik, ha elszakad a drótfék? – Van egy pótfék. – Igen, de ha a pótfék is elszakad? – Hát akkor letelefonálok és felrakják a légszákókat. – És ha nincsen elég légszákó? – Akkor kiteszik a pót- légszákókat. És így folytatta tovább az utaskísérő bombázását, míg az elvesztve türelmét, így szólt: - Akkor megcsókolhatja a s.-met! Mire a kabinból egy hang: És ha egy pót-s.t kíván, itt vagyok én is.

Összefogás

A kémia nem volt erősségem a suliban, de a labor-kísérleteket nagyon vártam, mert az állandó meglepetést - a röhejtől az emelet sürgős kiürítéséig - mindig kísérte valami kiszámíthatatlan.

Nagyon jó tanáraink voltak, de negyvenkét, csak a marhaságokra törekvő suhancot ellenőrzés alatt tartani képtelenség, ezért inkább arra törekedtek, hogy robbanóanyag ne kerüljön a kezünkbe.

Többnyire hat különböző halmazállapotú, színű, szagú valamiket volt szabad kevergetni, de a strébereken kívül senki nem tartotta be az ajánlott mennyiségeket, így aztán az eredmény is - az elkövető egy hétre elszínesedett ujjaitól/arcától a termet, majd folyosót betöltő bűdös sárga gázig - minden fantáziát meghazudtoló volt. Egyet nem sikerült elérni, a beígért és várva várt csoda-színes és jó illatú valamit.

Valahogy így vagyok ma is, amikor a politikában is összekeveredősdit játszanak.

A reggeli, Rákos patak parti két botos sétámnál a minap roppant érdekes esemény vonta magára a magam, de a környező házak lakóinak figyelmét is.

A patak egyik oldala a kutyásoké. Többnyire hat faj találkozik: buldog, vizsla, terrier, német farkas, tacsókó és valami keverék/korcs. A gazdák megtárgyalják a tegnapi látottakat/hallottakat és véleményezik, közben állandóan „lábhoz, lábhoz” kiáltásokkal fegyelmezik az amúgy összefogásra alkalmatlan, egymást szagol-gató s néha egymásra vicsorító kedvenceket. De nagy baj nincs, egyik sem harap a másikba, az ugatókat

megfegyvelmezik, és végül is béke uralkodik a hatosfogatban.

Ma reggel viszont történt valami. Egy autóból egy kutyaszerető valaki egy enyhén véres koncot dobott a csoporttól pár méterre, és elhajtott. Elszabadult a pokol. A buldog és a nagy testű német farkas egy-egy végét harapta, a többi próbált hozzájutni, a kis terrier szuka meg a korcs vonítottak/üvöltöttek, és az összefogásnak a látszata, mint reggeli köd a napsugártól, úgy oszlott szét.

Olcsó hasonlat lenne a koncot a hatalomra törő összefogósdikkal párhuzamba állítani, és ez az egész országot és nemzetet bemocskoló kampányháború is idegen számomra, akár anno a kémia, de az eredményre nyugodt szívvel felteszem az öregkoromra összetakarékoskodott matrac alatti.

Inkább írok valami értelmeset/érdekeset. A német hírekben hallom, hogy divatba jött egy hím nemű bélyeg. Látni nem lehetett ugyan, hogy mitől az, de a trafikokban meg a postán divatba jön majd, mert a hölgyek már jelezték, hogy különös örömmel várják a szerelmes leveleket, melyekre ezt a bélyeget nyalják fel a vágyakozó férfiak. A leszbikus párokat kivéve mindenki boldogan fogadta, de ha sürgősen nem nyomtatják ki a nőnemű megfelelőt, nagy jövőt nem jósolok a különben tényleg óriási igényt kielégítő újdonságnak. A Magyar Posta jelezte, hogy várják a választásokat.

Ja, nehogy kifeledjem. A Sorsunkban nincs (még nincs) apróhirdetés-rovat, de az alábbi oda való (18 éven felülieknek): - Elvesztettem a szüzességem, a becsületes megtalálót kérem, hogy a kiadóban leadott címre hozza el (a telefonszám is ott áll, ha esetleg többen jelentkeznek, tudjam beosztani) reggel kilenc és délután három között. Smuncilipuncika. (A befutó díjazott válasz a szerkesztőnél.)

A dal

Ha a zember időszerűt akar írni, fennáll a veszélye, hogy az a vártnál hamarabb érthetlenné/idejétmúlttá válik. Sietek tehát elmondani, hogy a nagy Dal-gálák hatására én is benevezek/evezek. Egyedül is menne, de jobb bandával, mert így a választott név nem csak megüti a magyar nézők/hallgatók fülét, de a sikert is biztosítja.

Akkor hát legyen: - Kedves nézők és hallók, következzen a Meszeneszekövcis Dzsumbóláj Bridge Band et Co!

A dalt/nótát, ahogy illik, két hangjegyre írtam, ugyanis a lapon/cetlin, amire valami isteni ihlet nyomán azt rászereztettem, csak egyetlen vonal volt, és ahogy utólag a zsűri megítéléséből kiderült, ez lett a siker titka. Nem kell a kísérő zenészeket és a hallgatókat, na meg jómagamat sem kínozni két vagy három oktáv kiéneklésével...

Szóval adva van a Dó és a Re. A Dó megdobogtatja a szíveket, és a Re megremegetti a lelkeket, hát kell ennél több? Hangerő? Hát természetesen, ami-

kor belecsapunk a húrokba vagy a húrok közé, akkor forte fortissimo, ezzel megpróbálom túlharsogni a bemondót, aki bejelentette, hogy következem. Aztán a hangerő átvált ordításból üvöltésbe, magával sodorja a zsűri egyik tagját, és ezt mint őszinteséget, egyéniségének nyílt bevállalását nyugtázza a többi három.

Igaz, a szöveg sem lesz mindennapi, pontosabban csak az lesz formabontó, érthetetlen és értelmetlen, ahogy azt megálmodja a mai naphoz igazodó szövegíró.

Tehát: Ha ha ha ha ha ha (vigyázat, ez mind Dó), ha... nem nézel a végtelenbe, nem fogsz meglátni engem, ki itt vagyok és maradok a közeledben, és most DóReDóREDóDó hahahahaha ReReREeReés lásd be tratyartutyukikitátoltos (ezt kiénekelve fogjuk csak megérteni, és nem mindenki, csak a zsűri), és igen, igazad volt most, már látom a végtelenből, hogy - és jön a Refrén:

- Én vagyok az én vagyok te meg én azaz mi (itt nagyon vigyázni kell, nehogy a Mi mint hangjegy jöjjön, elrontana mindent.)

A refrént nyolcvannyolcszor kell elismételni. Vigyázni kell nagyon a pontos számra, eggyel több vagy kevesebb elrontja az egész mondanivalót.

A háttér nagyon fontos. Két foci pályára nagyságú kivetítőn villámgyorsan, tűzijátékszerűen jöjjenek a képek a végtelenből majd a közelemből (vigyázat, nem fordítva!), a színek teljes kavalkádja (piros, vörös, itt- ott esetleg rózsaszínű is lehet, de kéket, sárgát, zöldet, lilát, feketét és fehéret mellőzni kéretek, a többi, ahogy írtam, mind jöhet.

Három, esetleg öt és fél táncospár mögöttem, előttem és mellettem (mikor hogy), ejtőernyővel a hátukon és pávatollal kissé lejjebb, egy le nem írható koreót vonaglik végig.

Sajnos, letelik a három perc, még vonítok/hörgök egyet, és jöhet a Zsűri:

- Hát a Nóta gyönyörű, egyenesen bestiálisan szép és az előadás mit is mondjak brutálisan szörnyű szép de hát nem kell mondanom semmit mert ez az erő baromi egy áldás nekem hogy vannak még ma ilyen bevállaló bátor emberek ki én is voltam. Ötös. (A jegyek 0-tól 10-ig adhatók.)

Következő zsűritag, az érzelmes:

- Csodálatos az az összhang mit a hang és szöveg és előadás az a bámulatos elképesztő megismételhetetlen élmény mit számomra nyújtottál igen igen és igen tízes.

A következő két tag még ellát a jövőre nézve olyant tanácsokkal, hogy amikor énekelek, nem baj, ha kitátom a szám, mert akkor még érthetőbbek lesznek a szavak, meg hogy a kötekedő figyelmeztet, hogy mikor azt mondom/énekelem vagy tudom mit csinállok, hogy"é", akkor az ne legyen"éééééé" hanem „uuuuu”. Hatos, hatos.

Kikísérnek. A Nagytiszteletű azt már nem látja, hogy félúton visszaveszem a kényszerzubbonyomat, és nekilátok Tárca-t írni.

Nyakig a Demboviccban

A Székelyföldi Magyar Újságírók Egyesülete Nyakig a Demboviccban címmel hirdetett publicisztikapályázatot, melyre ironikusan összegző véleménycikket vártak az utóbbi száz év nemzetpolitikájának témakörében. Az eredményt a magyar kultúra napján tették közzé, a Háromszék két újságíróját is díjazták: Farcádi Botond Ceausescu végrendelete című írása első, Szekeres Attila A székely fejsze című munkája harmadik díjat nyert. A háromszék.ro nyomán itt közöljük a nyertes írást.

Ceausescu végrendelete

Eltársak! Tábornok és ezredes elvtársak, hozzátok, a hazánk tartóoszlopát képező Securitate vezetőihez intézem alábbi rendelkezéseimet, hiszen örökségemet is nektek kell továbbvinnetek.

Midőn e sorokat olvassátok, már megtörtént, aminek meg kellett történnie: a terrorista-fasiszta erőkkal szembeszállni nem tudtatok, a hazánk ellen támadó

imperialista körök csábításának engedtetek, és egy marék dollárért elárultatok. Jomagam a nép odaadó fiaként munkámban, a párt és a nép által rám bízott feladatokban mindvégig, minden körülmények között a Román Szocialista Köztársaság fellendítéséért, szuverenitásunk megőrzéséért, a nép jólétéért és boldogságáért cselekedtem. Remélem, ti áruló, semmiházi rohadékok, hogy azért a főbb eszméinket sikerül továbbvinnetek, miként én is tettem ezt dicső elődeink, a törökverő ?tefan cel Mare, a románokat egyesítő Alexandru Ioan Cuza, a magyarok ellen harcoló Avram Iancu, a Nagy-Románia létrehozásán fáradozó Iuliu Maniu, I. C. Brătianu szellemi örökségével. Mert ha a különböző történelmi korok uralkodó ideológiája el is választ bennünket, a szent cél érdekében teljes odaadással harcoltak ők is, én is. És remélem, hogy ha már a rothadó kapitalizmus megfertőzött benneteket, és megmérgezte lelketeket, legalább patriotizmusotok megmaradt, és ha az új idők új eszközöket kívánnak is, de ugyanolyan töretlen lelkesedéssel harcoltok szere-

tett hazánk területi épségéért, az egységes, oszthatatlan nemzetállamért, Románia felemelkedéséért, mindig annak tudatában, hogy ez a harc lesz a végső, és hogy semmi sem állíthatja meg határozott akciónkat a nép, hazánk, nemzetünk napfényes jövője szolgálatában.

Arra kérlek tehát benneteket, tegyetek bizonyoságot magas szintű hazafias és forradalmi szellemről halálom után is. Az új uralkodó ideológiákhoz alkalmazkodnotok kell, tegyétek ezt látványosan, gondoskodjatok mindenről, ami a forradalom kelléke: ellenségről, terroristákról, legyen puskaropogás, legyenek áldozatok, mert nincs haladás áldozat nélkül. Ne féljetez táborot váltani, és a dicső Kelet után a hanyatló Nyugat legfőbb kiszolgálóivá lenni. Birodalmak, szövetségek jönnek-mennek, de bölcs népünk mindig megtalálja a módját a fennmaradásnak, fejlődésnek. Ne idegenkedjetez a csillagokkal teli kék zászló láttán: álljatok alája, kommunizmust építenek ők is, diktatúrát, csak az eszközeik rafináltabbak, de ugyanúgy megszabják majd, mint mi tettük, miről miként kell gondolkodni, mit szabad mondani nemzetről, családról, jövőről.

Ne feledjetez, hogy minden körülmények között támogatnunk kell hadseregünket, az ország függetlenségének, szuverenitásának és területi épségének, az egész nemzet békés életének megbízható védelmezőjét. Ugyanígy oltalmaztatok és illetéktelenek kezébe ne engedjetez a milíciát, a titkosszolgálatokat és minden más erőszakszervezetet. Lehet, arra kényszerültök, hogy átnevezzétek, úgymond modernizáljátok egyiket-másikat, de a hatalmat ki ne engedjetez kezeitekből, mert onnantól veszi majd kezdetét a romlás, hanyatlás, beférkőznek az idegen érdekek. Ne feledjetez, az igazi szabadság, az egész nemzet jólétének, az ország függetlenségének és területi épségének biztosításában, valamint azok leleplezésében rejlik, akik fellépnek a haza érdekei, Románia függetlensége ellen.

Külön figyelmet fordítsatok ezért a velünk élő nemzetiségekre, elsősorban a magyar nyelvet beszélő román állampolgárookra. Sajnos, velük kapcsolatos terveimet nem sikerült még véghezvinnem, úgyhogy nektek kell folytatnotok beolvasztásukat, elüldözésüket. A módszerekre azonban itt is vigyázzatok, az új idők már nem tolerálnak majd mindent, legyetek leleményesek, keressetek új eszközöket. Erősítétek a román állami szervek jelenlétét azon ősi román földeken is, ahol most átmenetileg több magyar nyelvet beszélő román állampolgár él: épüljenek rendőr- és csendőrlakotnyák, juttassatok be kollaboránsokat legfőbb intézményeikbe. Nyílt betelepítések helyett támogassátok a burkolt letelepedéseket: adjatok otthont, lakáspénzt, ruhapénzt, veszélyességi pótlékot a Hargita, Kovászna megyében szolgáló rendőröknek, szekusoknak.

Törekedjete az önkéntes elvándorlás elősegítésére, züllesszétek például infrastruktúrájukat, vegyétek el vagyontokat, forrásaikat, hegyeiket, altalajkincseiket. Sorvasszátok tovább oktatási hálózatukat, ne engedélyezzétek az anyanyelvű orvos- vagy mérnökképzést, akadályozzátok minden eszközzel az erős, nemzeti elkötelezettségű értelmiségi réteg kialakítását. Csábítsátok funkciókkal, pénzzel vezetőiket, hátha behódnak, csapjátok le kíméletlenül minden autonomistának álcázott szeparatista mozgalomra, zárjátok börtönbe a renitenskedőket. Ne sajnáljátok a pénzt, hozzatok létre civilnek álcázott szervezeteket, amelyek jelentgetnek, perelnek majd, ne aggódjatok amiatt, hogy mit szól hozzá külföld, hiszen Európa más részein is vannak és lesznek ilyenek, csak a finanszírozó más.

Eltársak! Tábornok és ezredes elvtársak! Nagy áldo-

zatokat követelő idők következnek, átalakulóban a világ, népünk minden erejére, ősi bölcsességére szükség van, hogy megmaradjunk. Tegyetek bizonyosságot felelősségtudatról, bátorságról, bölcsességről a következő időszakban. Elárultatok, eladtatok, kivégeztetek. Ha szükséges, tagadjátok meg a nevetet is, úgyis rátok épül, rátok támaszkodik majd az ország: a reakciós keresztény egyházat is arra a Péterre építette Krisztus, aki háromszor tagadta meg őt. Csak a célt ne feledjétek: Románia függetlenségének, területi épségének megőrzését, mindazok leleplezését, akik idegen érdekek szolgálatában állnak, bomlasztanak, ellenszögölnek a román nép békéért, jólétéért folyó harcában.

Farcádi Botond

Háromszék.ro, 2021. január 29.

(A lap engedélyével)

No Comment...

**Megbratislavástalaníthatatlan
ságoskodásaitokért**

<https://hang.hu/publicisztika/>

Úgy hírlík, Dobrev Klára fogja rendezni „**A bratislavai csata**” című új animációs filmet, amely a keleti frankok szemszögéből mutatja be a 907-es eseményeket. A filmet a budapesti XIII. kerületi Bratislavai úton fogják forgatni, mindezt stílszerűen bratislavai kiflit, valamint secuiesc káposztát majszolva jelentette be a DK politikusa. A filmalkotás zenéjét az Oradeai Roma Café zenekar jegyzi, akik többek között feléneklík majd a „Szép város Cluj-Napoca” című dalt. Gyurcsány Ferenc pártelnök felesége a jövőbeli terveit firtató újságírói kérdésre válaszolva elmondta, hogy a fejébe vette, hogy az animációs film eszközeivel dolgozza fel szlovák szemszögből František II. Rákoci életét, valamint román szemszögből Ioan és Matias de Hunedoara családtörténetét.

„Következő hozzászóló Hajsél képviselőtársunk, aki Bratislavából jelentkezik” – így vezette fel Dobrev Klára, a Demokratikus Koalíció európai parlamenti képviselője, az EP alelnöke Robert Hajsél szlovák politikus felszólalását az EP plenáris ülésén 02. 18-án, mint levezető elnök. **No comment.**

A szerk. megjegyzése: hiába nó, nincsen (dekás) rózsza Teius nélkül.

Jön a STUPID-19 vakcina

Nyílt levél Karikó Katalinnak

Tisztelt Hölgyem! Ön nagyszerű munkát végezve, kollégáival megalakította a Covid-19 vakcinát. Köszönjük és szívből gratulálunk! Egyszer talán meg is kapjuk, de a nagy EU-s szájtepők hülyeségekkel voltak elfoglalva, így elfelejtettek rendelni.

Sajnos most egy újabb, az eddiginél sokkal veszélyesebb vírus, a STUPID-19 jelent meg Magyarországon és a világon. Ez a vírus elsősorban az agyat támadja meg, de a zsigerekig hat.

Kik a veszélyeztetettek, és miről ismerhetők fel? Elsősorban olyanok, akiknek semmi sem jó! Mondataikat így kezdik: Mé' nem így...? Mé' nem úgy...? Főként azzal elégedetlenek, ami volt, ami van, és ami lesz! Mindenhez IS értenek, legyen az orvosi, jogi, gazdasági kérdés, hiszen többnyire sikeresen elvégezték az általános iskola néhány osztályát.

Főként kommentek írása közben támadja agyukat, vagy annak helyét a vírus. Ilyenkor fröcsögnek mindenre, ami történik. Írásaikban nem zavarja őket írásjel, igekező, nagy kezdőbetű, vagy a - ba, - be, - ban, - ben totális keverése. Semmi és senki nem jó nekik, és általában mindenért a zoooobán a felelős. Ha a vállalkozók adócsökkentést kapnak, akkor rohadjanak meg! Ha a fiatalok, akkor azok is! Ha a nyugdíjasoknak pénz jön, akkor

mé' csak ennyi, ha a fiatal házások kapnak kedvezményt, mé' nem ők. Mé' épül stadion, uszoda, múzeum, mé' nem "osztogassák" ki azt a pénzt közöttük, akik annyi jó kommentet írnak a közjóért.

Kedvenc szavaik, kifejezéseik: -rohadjon meg! -a jó k..rva anyját! - ezt is „eeelopta” a...! - „dögőne” meg! -bezzeg... -nekünk mikó' lesz má'?' -nekem mé' nem jár...?

A STUPID-19 egyre nagyobb károkat okoz, ezért nagy tisztelettel arra kérném kedves Katalin, hogy dobjon félre minden mást, alkossa meg a hülyeség elleni vakcinát! Csak itthon nagy tömegeket kellene beoltani! Kérem, legyen belőle amerikai, francia és orosz feliratú is, hogy válogathasson, vitatkozhasson, veszekedhessen rajta a sok kedves beteg! Legyen „chipes” és GPS-es is! Legyen vak cina is, meg látó cina is! Legyen nyalókás, Hello Kittys és Exactlonos is! Legyen kormányközeli és ellenzéki (abból jó sokat!!!) vakcina is!

Kedves Katalin! A feladat adott! Kérem, alkosson! 22 tavaszáig megbolondulunk!

(Mé'?' Csak!)

Tisztelettel: Irmes Zsolt

Tisztelt olvasóink!

Ezen a helyen eredetileg egy olvasói tájékoztató állt. Egy olyan nyomtatott lapé, melynek kiadását egy közismert szervezet vezetői kezdeményezték, amikor találkoztak a sorsunk.net web-lappal. Akik velünk együtt tisztán látták, hogy internetes lap nem pótolhatja a nyomtatottat, azzal nem tudjuk elérni számos – főleg idősebb – olvasónkat, akik három évtizeden át velünk voltak az Átalvetőben.

Kezdeményezésük nyomán, közel háromhavi munkával, létrehoztuk a **Sorsunkért** címet viselő lapot. A munka végeztével aztán azzal kellett szembesülnünk, hogy a lap tervezett gazdái ráébredtek arra: egy ilyen lap indításával konfliktust, megosztást idéznénk elő saját táborunkon belül. Álláspontjukat mi tudomásul vettük, és, fájó szívvel ugyan, de le kellett mondanunk a nyomtatott lap kiadásáról. Egy rövid álom véget ért.

Ezen nyomdakész lapot tesszük most közzé web-oldalunkon. Pontosabban: majdnem azt. Két kényeszerű kivétellel. Az egyik – értelemszerűen – az illető személyek bemutatása (saját kérésük ez), a másik pedig egy önvallomás, az u.n. Reinkarnáció. Ami tehát nem történt meg, semmis. Magányügy, a kívülállónak szabadon lehet ezen sajnálkozni, avagy felszabadultan örvendezni. E két oldal tehát üresen maradt, oda semmilyen írást az eredetiből nem helyeztünk be, mementójaként egy szomorú kísérletnek.

A lap további tartalma és kinézete változatlan. Javasoljuk Önöknek, lapozzák végig a számítógépen, képzeljék el, milyen lenne az kézben tartva. És milyen lehetne a folytatás...

Ismételten kérünk mindenkit, adja tovább e web-lap hírét, elérhetőségét. Számunkra ez maradt az egyetlen lehetőség a szólásra, és ez talán nem is kevés. Aki pedig szükségét érzi, küldjön üzenetet, közölje véleményét, javaslatait, nagy szükségünk van rá! (Kapcsolat menüpont.) Szerzőink a régiek, változatlanul, itt vannak, velünk, Önökkel.

Nem áll szándékunkban senkivel versenyre kelni, bárki szabadon írhat, olvashat, támogathat bármilyen kiadványt. Az idő mindenképpen eldönti, ki, hogyan, miként szolgálta nemzetét. Miként valósította meg a rá vonatkozó, személyéhez szabott „isteni álmot” – ami Aquinói Szent Tamás szerint nem más, mint maga az erkölcs. Aminek ott kell állnia mindennek mélyén. Ami nélkül nem megy...

Tisztelettel, szeretettel

A sorsunk.net gazdái

Március 15.

Hétfvári Andrea

A haza

Az 1848-49-es szabadságharc emlékére

Haza az ott van, hol megszületünk,
és ismerős dallam a szél is nekünk.
Haza ott van, hol nagy volt gyerek,
és bármikor szólhatsz, hogy: segítsetek.

Haza az ott van, hol ébred a mag,
s a fekete földekből élet hasad.
Haza az ott van, hol őszi levél
a kert takarója s egy dunnányi tél.

Haza az ott van, hol maroknyi nép,
s ha ellenség dúlja, se szakadhat szét.
Haza az ott van, hol szent akarat,
amely bölcsőnk volt, és az is marad.

Lapunk „logo”-járól

A magyarság egyik jellegzetes szimbóluma a tulipán. Kifejezi a világ dualitását, a folyamatos megújulást, a Yin és Yang örökös körforgását. Esetünkben a Fiú és a Lány kergetik egymást körbe, genezisre képesen. A női jelleg (barna szirmok) körbeöleli a férfit (piros szirmok), és fordítja. A második logóban már a (szín)stabilitás, az érett férfi és nő tulipánja látható.

A zöld (klorofill) az élet, egyben a magyarság jellemző színe is, a fehér alap a tisztaság és a béke jelképe. Az egészet magába ölelő kék kör a tudás és a spiritualitás színe. (Szerkesztette Pintye Júlia grafikusművész)

